

Mijn geldjaar - Leerkrachthandleiding

SEPTEMBER TOT AUGUSTUS

Lesplannen, modelantwoorden en een duidelijke route door het

12 MAANDEN / ÉÉN GELDJAAR

Geld en waarde • Keuzes • Budgetteren • Geven • Sparen • Bankieren • Rente • Beleggen • Lenen
• Belastingen • Digitale veiligheid • Eindproject

Kernactiviteiten per maand: 8-11 jaar, met ondersteuning en verdieping. De online werkbladen behouden hun oorspronkelijke leeftijdsgroepen: 6-8, 9-12 en 13-15 jaar.

Editie: oktober 2026 | Lesgeven in de klas en thuis

Zo gebruik je dit werkboek

BEGIN HIER

Twee bij elkaar passende lesreeksen

Deze metgezel omvat 109 maandelijkse activiteiten: de bestaande bron van 108 lessen plus de marktmissie van september. Het omvat ook alle 23 online Lesson Finder-lessen, gerangschikt op thema. Maandelijkse lestitels en online lestitels zijn verschillend; gebruik het expliciete lesoverzicht.

Een haalbare lesroute

Gebruik maandlessen 1, 2 en 3 als Ontdekken, Oefenen en Toepassen: drie sessies van 45 minuten. Lessen 4-9 zijn optionele oefening en uitbreiding. Gebruik in september les 4 vóór de prijs-en-wisselles als leerlingen muntcompositie nodig hebben; les 10 is een laatste missie.

Kies passende werkbladen voor de leeftijd

Maandelijkse bronactiviteiten zijn gericht op de leeftijd van 8 tot 11 jaar. Online lesgenoten behouden hun oorspronkelijke leeftijdscategorieën en 45/60-minute-tijden. Markeer 13-15-materiaal als uitbreiding voor oudere leerlingen; vereenvoudig het voor een jongere klas in plaats van uit te gaan van een gelijke moeilijkheidsgraad.

Print alleen de pagina's die je nodig hebt

A4, met royale schrijfruimte en lichte binnenkant. Druk de volledige pdf af voor een referentiemap of geselecteerde activiteiten voor leerlingen. De antwoorden worden volledig bewaard in dit aparte docentendossier. PDF-boekenleggers en paginaverwijzingen helpen bij de navigatie.

Werk veilig in de klas

Gebruik fictieve bedragen en berichten. Vereist geen echte transacties, accounttoegang of privé-huishoudelijke feiten. Modeltarieven en investeringsvoorbeelden zijn aannames, geen huidige producten of beloften. Delen en geven is vrijwillig.

Pas het aan je schooljaar aan

De twaalf onderwerpen komen overeen met de volgorde van de website. Juli en augustus kunnen verrijkingsmodules zijn of naar juni worden verplaatst. Dit is een begeleidend curriculum en geen aanspraak op formele standaardcertificering.

Jouw geldjaar, maand voor maand

INHOUD 1/2

01 September - Geld en waarde	5
Verdiene, waarde, munten en biljetten	
Online werkbladen: 2 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
02 Oktober - Keuzes	18
Behoeften, wensen, vergelijken en opofferingskosten	
Online werkbladen: 3 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
03 November - Budgetteren	31
Inkomsten, uitgaven en elke euro een taak geven	
Online werkbladen: 3 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
04 December - Geven	44
Vriendelijkheid, goede doelen en doordacht delen	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
05 Januari - Sparen	55
Doelen, gewoonten, noodbuffers en geduld	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
06 Februari - Bankieren	66
Rekeningen, rekeningafschriften, betalingen en privacy	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	

Klik hierboven op een maand of gebruik de bladwijzers van de PDF. Je leerkracht kiest de pagina's voor jouw klas.

Jouw geldjaar, maand voor maand

INHOUD 2/2

07 Maart - Rente	77
Spaarrente, leenkosten en samengestelde groei	
Online werkbladen: 2 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
08 April - Beleggen	89
Bedrijven, fondsen, spreiding, risico en tijd	
Online werkbladen: 4 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
09 Mei - Lenen	103
Leningen, schulden, totale terugbetaling en verantwoorde keuzes	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
10 Juni - Belastingen en samenleving	114
Publieke voorzieningen, gezamenlijke budgetten en afwegingen	
Online werkbladen: 2 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
11 Juli - Digitaal geld	126
Oplichting, abonnementen, online winkelen en controleren	
Online werkbladen: 3 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
12 Augustus - Geldhelden-eindproject	139
Een praktisch geldsysteem plannen, aanpassen, uitleggen en presenteren	
Online werkbladen: 0 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	

Klik hierboven op een maand of gebruik de bladwijzers van de PDF. Je leerkracht kiest de pagina's voor jouw klas.

September

Geld en waarde

THEMA 01 | SEP

Wat maakt geld nuttig en hoe kunnen mensen het verdienen?

Kern: Verdienen, waarde, munten en biljetten

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

SEP-01 Ontdekken: De reis van een biljet van €10	6
SEP-02 Oefenen: Wie maakte dit mogelijk?	7
SEP-03 Toepassen: Speur naar prijs en wisselgeld	8
SEP-04 Extra: Maak het bedrag	9
SEP-05 Extra: Het ruilprobleem	10
SEP-06 Extra: Hetzelfde voorwerp, andere waarde	11
SEP-07 Extra: Schat voordat je betaalt	12
SEP-08 Extra: De vormen van geld	13
SEP-09 Extra: Waarde zonder prijs	14
SEP-10 Missie: De Geldhelden-klassenmarkt	15

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Waar komt geld vandaan?; Start een klein bedrijf

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 5. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

De reis van een biljet van €10

SEP-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 6

Leerdoel

Leg uit dat met geld goederen en diensten kunnen worden betaald, prijzen kunnen worden weergegeven en voor later kunnen worden bewaard.

Woorden en materialen

geld, ruilen, prijs, waarde. papier €10 penning, fotokaartjes voor bakker, brood en klant, bord.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon het token en vraag wat het kan doen; 8 minuten: demonstreer de uitwisseling van baker/customer en drie geldbanen; 20 minuten: tweetallen regelen vier kaarten (werk → brood → prijs → betaling) en bedenken een tweede voorbeeld; 8 minuten: bespreek waarom een tekening of schelp moeilijker te gebruiken is als betaalmiddel; 4 minuten: slotvraag: schrijf één nuttige klus met geld.

Modelantwoorden

Werk maakt brood; de klant betaalt de afgesproken prijs; €7 blijft over; de tweede keuze is juist. Vriendschap, zorg of vrijwilligerswerk zijn geldige voorbeelden van niet-geprijsde waarde.

Ondersteuning

gebruikt drie fotokaarten en tokens van hele euro.

Verdieping

vergelijk een object ter waarde van €3 met de verkoper met de prijs in een winkel; leg uit waarom waarde en prijs kunnen verschillen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vraag een volwassene om een voorbeeld van iets nuttigs dat geen geld kost.

Wie maakte dit mogelijk?

SEP-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 7

Leerdoel

Koppel verdienen aan werk dat iemand helpt, en maak onderscheid tussen betaald werk, geschenken en onbetaalde zorg.

Woorden en materialen

verdienen, inkomsten, dienst, bijdrage. kaarten: bakker, buschauffeur, bibliothecaris, mantelzorger, verjaardagscadeau, vrijwilliger.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wie een bibliotheekboek heeft geholpen de plank te bereiken; 8 minuten: demonstreer een bakker die inkomen verdient met brood, terwijl een vrijwilliger onbetaald kan bijdragen; 20 minuten: groepen bouwen een “waardeketen” voor een schoollunch of boek; 8 minuten: vergelijk betaalde, onbetaalde en geschenkvoorbeelden zonder mensen te rangschikken; 4 minuten: slotzin: “Een persoon kan geld verdienen als...”

Modelantwoorden

Lonen worden verdiend; verjaardagsgeld wordt als geschenk ontvangen; Burenhulp is een onbetaalde bijdrage. Een schoonmaker houdt ruimtes bruikbaar en veilig; een mantelzorger ondersteunt iemands dagelijkse behoeften. Onbetaald werk kan nog steeds essentieel zijn.

Ondersteuning

speel één taak en één ontvanger uit.

Verdieping

maakt onderscheid tussen de inkomsten die een bedrijf ontvangt en de lonen die een werknemer ontvangt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

zie een nuttige klus in de buurt; geen interview of openbaarmaking vereist.

Speur naar prijs en wisselgeld

SEP-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 8

Leerdoel

Lees een prijs, vergelijk twee prijzen en bereken het wisselgeld.

Woorden en materialen

prijs, kosten, wisselgeld, vergelijken. fictieve winkelkaartjes: notitieboekje €3,50, potlood €1,25, stickervel €2,75; papieren muntje van €10.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: onthul een token van €10 en de drie winkelkaarten; 8 minuten: demonstreer “betaald bedrag – prijs = wisselgeld”; 20 minuten: tweetallen runnen een fictieve winkel, wisselen van rol en controleren de bonnen; 8 minuten: bespreek of goedkoop altijd het beste betekent voor een bepaald doel; 4 minuten: slotvraag: bereken één wisselgeldbedrag.

Modelantwoorden

$€3,50 + €1,25 = €4,75$; $€10 - €4,75 = €5,25$; notitieboekje plus stickers kost €6,25, dat is €1,50 meer; duurzaamheid, benodigde pagina's of bestaande benodigdheden zijn geldig.

Ondersteuning

gebruiken prijzen van €1 en 50 cent.

Verdieping

voeg €0,50 bezorgkosten toe en vergelijk de volledige kosten.

Vrijblijvend gesprekje thuis

Vergelijk twee fictieve prijskaartjes die door de leraar worden verstrekt, niet door gezins aankopen.

Maak het bedrag

SEP-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 9

Leerdoel

Herken fictieve munten en bankbiljetten en combineer ze om een klein bedrag te maken en te controleren.

Woorden en materialen

munten, biljet, bedrag, totaal. papieren tokenset (5c, 10c, 20c, 50c, €1, €2), drie prijskaarten, bord.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat een gemengde stapel fiches zien en vraag hoeveel er in totaal is; 8 minuten: laat zien dat je op twee verschillende manieren €1,75 verdient door op te tellen; 20 minuten: tweetallen maken op verschillende manieren drie streefbedragen en controleren elkaars totaal; 8 minuten: bespreek waarom hetzelfde bedrag met verschillende munten betaald kan worden; 4 minuten: slotvraag: maak €2,30 en noteer de gebruikte tokens.

Modelantwoorden

€1,75 kan €1 + 50c + 20c + 5c zijn, of €1 + 50c + 10c + 10c + 5c; accepteer elke juiste combinatie. Het totaal bedraagt €2,70. €1,30 kan €1 + 20c + 10c zijn; alternatieven accepteren. Verschillende munten kunnen bijdragen aan hetzelfde totaal.

Ondersteuning

gebruiken alleen tokens van hele euro en 50 cent.

Verdieping

zoek de minste tokens die €2,30 opleveren en leg de keuze uit.

Vrijblijvend gesprekje thuis

noem met een volwassene de munten en bankbiljetten die worden gebruikt in een land dat je kent; er is geen echt geld nodig.

Het ruilprobleem

SEP-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 10

Leerdoel

Leg uit waarom direct ruilen moeilijk is en hoe geld dat iedereen accepteert het ruilen makkelijker maakt.

Woorden en materialen

ruilen, ruilen, geld, afspreken. goederenkaarten (brood, appel, strip, potlood, bal), een geheim 'wil'-kaartje per leerling, fictieve muntfiches.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: geef elke leerling een goederenkaart en een geheime wens, en probeer deze vervolgens te ruilen zodat iedereen tevreden is; 8 minuten: demonstreer het probleem met twee ruilstappen wanneer de persoon die heeft wat jij wilt, niet wil wat jij hebt; 20 minuten: groepen registreren hoeveel ruilstappen een transactie kost, en herhalen dit met een munt die iedereen accepteert; 8 minuten: bespreek waarom 'iedereen het accepteert' geld nuttig maakt; 4 minuten: slotvraag: maak de zin af "Geld helpt omdat..."

Modelantwoorden

Ruil brood voor een appel en dan appel voor de strip. Verkoop brood voor een geaccepteerde munt en betaal die munt vervolgens voor de strip. Geld maakt het niet meer nodig om een passende behoefte te vinden; het vermindert niet altijd het aantal stappen. Als de eigenaar de munt weigert, kan die betaling niet plaatsvinden. Ongelijke items kunnen nog steeds worden geruild als beide mensen het er vrijelijk over eens zijn.

Ondersteuning

gebruikt slechts drie goederen.

Verdieping

leg uit waarom voedsel slecht 'geld' is, omdat het bederft en moeilijk te verdelen is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vraag een volwassene naar een tijd waarin ruilen lastig zou zijn; geen aankoop of persoonlijke gegevens nodig.

Hetzelfde voorwerp, andere waarde

SEP-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 11

Leerdoel

Laat zien dat een vaste prijs en de waarde van een persoon kunnen verschillen, omdat waarde afhangt van wie iets nodig heeft en wanneer.

Woorden en materialen

waarde, prijs, waard, nuttig. objectkaarten met fictieve prijzen (paraplu €4, zaklamp €3, waterfles €1), situatiekaarten (regenachtige dag, stroomstoring, warme wandeling).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon de paraplukaart en vraag aan wie deze €4 waard is; 8 minuten: laat zien hoe dezelfde paraplu van €4 op een regenachtige dag meer waard is dan een droge, terwijl de prijs hetzelfde blijft; 20 minuten: tweetallen matchen elk object met de situatie waarin het het meest waardevol is en leggen het uit; 8 minuten: bespreek hoe een lage prijs nog steeds een goede koop kan zijn en een hoge prijs een slechte; 4 minuten: slotvraag: noem één ding dat voor jou meer waard is dan de prijs ervan.

Modelantwoorden

Paraplu → regenachtige dag, zaklamp → stroomstoring, waterfles → warme wandeling. De prijs blijft €4, maar de waarde voor de koper verandert met de situatie. Een pleister van €1 wanneer je gewond bent, is goedkoop maar waardevol. Nee: waarde hangt af van behoefte en gebruik, niet alleen van de prijs.

Ondersteuning

gebruik twee objecten en twee situaties.

Verdieping

leg uit waarom een winkel een prijs kan verhogen als veel mensen een artikel willen, zonder de echte prijzen te raden.

Vrijblijvend gesprekje thuis

Ontdek thuis iets nuttigs dat weinig kost; deel de prijzen van gezins aankopen niet.

Schat voordat je betaalt

SEP-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 12

Leerdoel

Schat een totaal door prijzen af te ronden en controleer of een vast bedrag voldoende is voordat je de exacte kosten berekent.

Woorden en materialen

schatten, ronde, genoeg, totaal. fictieve prijskaarten (€1,90, €3,10, €2,95, €4,20), een token van €10, bord.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat drie prijskaarten zien en vraag hoeveel in totaal ongeveer; 8 minuten: demonstreer het afronden van elke prijs naar de dichtstbijzijnde euro, voeg de schatting toe en controleer vervolgens of €10 voldoende is; 20 minuten: tweetallen schatten vijf manden, beslissen genoeg of niet, vinden vervolgens het exacte totaal voor twee ervan; 8 minuten: bespreek wanneer een snelle schatting goed genoeg is en wanneer het exacte bedrag nodig is; 4 minuten: slotvraag: schat één mandje en geef aan of €10 dit dekt.

Modelantwoorden

De prijzen ronden af op $€2 + €3 + €3 = €8$, dus €10 lijkt voldoende. Het exacte totaal is $€1,90 + €3,10 + €2,95 = €7,95$ en $€10 - €7,95 = €2,05$ wisselgeld. Een schatting is goed voor een snelle controle "kan ik het betalen"; het exacte bedrag is nodig om te betalen en om het juiste wisselgeld te krijgen.

Ondersteuning

afronden op de dichtstbijzijnde euro met slechts twee prijzen.

Verdieping

zoek een mandje waarvan de afronding 'genoeg' zegt, maar het exacte totaal meer dan €10 bedraagt, en leg het risico uit.

Vrijblijvend gesprekje thuis

schat met een volwassene het totaal van enkele fictieve prijzen die de leraar verstrekt; geen gezinswinkelen nodig.

De vormen van geld

SEP-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 13

Leerdoel

Beschrijf hoe geld verschillende vormen heeft aangenomen en waarom nuttig geld breed geaccepteerd, duurzaam en gemakkelijk te tellen is.

Woorden en materialen

vorm, aanvaard, blijvend, telbaar. prentkaarten van fictieve geldvormen (schelp, zoutblok, munt, papieren notitie), een checklist met drie tests.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat een schelp en een munt zien en vraag welke gemakkelijker als geld te gebruiken is; 8 minuten: demonstreer drie tests - wordt het door iedereen geaccepteerd, houdt het stand, kan het worden geteld; 20 minuten: groepen scoren vier fictieve vormen op de drie tests en rangschikken deze; 8 minuten: bespreek waarom munten en bankbiljetten ruil- en breekbare voorwerpen hebben vervangen; 4 minuten: slotvraag: noem één test die een goed geld moet doorstaan.

Modelantwoorden

Stad A accepteert munten en biljetten; stad B accepteert telbare schelpen. Schelpen kunnen als geld werken waar mensen ze accepteren en kunnen tellen. Ijs smelt en verliest zijn bruikbare vorm. Accepteer: aanvaarding, duurzaamheid, draagbaarheid, deelbaarheid en telbaarheid. Geen enkel materiaal is in elke gemeenschap altijd het beste.

Ondersteuning

vergelijk slechts een munt en een schelp.

Verdieping

legt uit waarom zowel 'duurzaam' als 'telbaar' van belang zijn voor besparingen in de loop van de tijd.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vraag een volwassene naar een vorm van geld die lang geleden of ver weg werd gebruikt; geen persoonlijke gegevens nodig.

Waarde zonder prijs

SEP-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 14

Leerdoel

Herken waardevolle dingen die niet worden gekocht of verkocht, en dat geld de prijs meet, en niet de waarde van een persoon.

Woorden en materialen

waarde, onbetaalbaar, aandacht, waard. kaarten met een combinatie van geprijsde items (notitieboekje €3, bal €5) en niet-geprijsde waarden (de hulp van een vriend, een schoon park, een vriendelijk woord).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat een notitieboekje van €3 zien naast een kaartje met de tekst "een vriend helpt je overeind" en vraag welk kaartje een prijs heeft; 8 minuten: demonstreer het sorteren van kaarten in "heeft een prijs" en "waardevol zonder prijs"; 20 minuten: groepen sorteren tien kaarten en voegen er twee toe aan elke kolom; 8 minuten: bespreek waarom geld de meest waardevolle dingen niet kan kopen, zonder mensen te rangschikken; 4 minuten: slotvraag: noem één waardevol ding dat niet met geld te koop is.

Modelantwoorden

Het notitieboekje en de bal hebben prijzen; de hulp van een vriend, een schoon park en een vriendelijk woord zijn waardevol zonder prijs. Leerlingen voegen redelijke voorbeelden toe, zoals vriendschap, gezondheid of tijd. Geld meet de prijs, niet de waarde of vriendelijkheid van een persoon.

Ondersteuning

sorteer vier duidelijke kaarten.

Verdieping

leg uit waarom sommige waardevolle zaken, zoals schone lucht of veiligheid, worden gedeeld in plaats van verkocht.

Vrijblijvend gesprekje thuis

Merk thuis één waardevol ding op dat niemand kocht; geen aankoop of prijs om te delen.

De Geldhelden-klassenmarkt

SEP-10 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 15

Leerdoel

Verdienen en ruilen uitleggen, een bedrag maken, een totaal berekenen en wisselen, en prijs van waarde onderscheiden.

Woorden en materialen

verdienen, ruilen, prijs, waarde, wisselgeld. Werkboek missiepagina, papier €10 token per paar, papieren munten, winkelkaartjes: notitieboekje €3,50, potlood €1,25, stickers €2,75.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: ontdekken wat geld kan doen; 8 minuten: laat een ander voorbeeld zien: $€2 + €1 = €3$, betaald met €5 geeft €2 wisselgeld; 20 minuten: leerlingen wisselen de klant en de kassier af en voltooien de missie vervolgens zelfstandig; 8 minuten: vergelijk redenering over onbetaalde hulp en prijs; 4 minuten: voltooi de reflectie en verzamel bewijsmateriaal.

Modelantwoorden

Alex verdient via een afgesproken betaalde taak; een geschenk vereist die uitwisseling niet. Totaal €4,75. Eén muntenset: $€2 + €2 + 50c + 20c + 5c$. Wisselgeld €5,25; $€4,75 + €5,25 = €10$. Hulp kan waardevol zijn zonder betaling. Een hogere prijs bepaalt het nut niet; doel is belangrijk.

Ondersteuning

Gebruik een notitieboekje van €3 en een potlood van €1 met hele-euro-tellers; mondelinge uitleg of een schrijver toestaan. Beoordeel dezelfde concepten.

Verdieping

Stickers toevoegen: totaal €7,50 en wisselgeld €2,50. Vergelijk het nut voor twee verschillende doeleinden.

Vrijblijvend gesprekje thuis

Vertel iemand iets nuttigs dat je hebt geleerd; dezelfde reflectie kan worden gedaan met een partner in de klas.

Waar komt geld vandaan?

ONLINE | LEEFTIJD 6-8 | PUPIL PLEEFTIJD 17-18

Leerdoel en voorbereiding

Verbind betaald werk met waarde en onderscheid verdienen, cadeaus en onbetaalde hulp. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Geld wordt vaak verdiend, maar je kunt ook cadeaus of andere overboekingen ontvangen. Onbetaald werk is ook belangrijk. 3 min. Afsluiten: Je kunt geld verdienen wanneer... Maak de zin af.

Modelantwoorden

1. Bakker: eten; buschauffeur: reizen; bibliothecaris: boeken vinden. 2. V, C, H, V, H, C. 3. Accepteer een beroep dat aan een nuttige bijdrage is gekoppeld. Onbetaalde hulp kan waarde hebben.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Iemand doet afgesproken betaald werk of levert een product of dienst waarvoor iemand betaalt. Geld kan ook op andere manieren binnenkomen.

Ondersteuning

Beeld één beroep uit en zoek twee passende plaatjes bij elkaar; lees de gebeurtenissen hardop voor.

Verdieping

Leg het verschil uit tussen een bedrijf dat verkoopopbrengsten ontvangt en een werknemer die loon ontvangt.

Open de bijbehorende online les

Begin een klein bedrijfje

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 19-20

Leerdoel en voorbereiding

Omzet en vereenvoudigde winst berekenen en daarna een prijs en klantwaarde voor een nieuw product bedenken. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: De €11 is alleen winst onder de aannahme van één kostenpost; echte bedrijfjes hebben meer kosten en onzekerheid. 5 min. Afsluiten: Waarom is omzet niet hetzelfde als winst?

Modelantwoorden

1. $8 \times €2 = €16$ omzet. 2. $€16 - €5 = €11$ vereenvoudigde winst. 3. Open antwoord. Voorbeeld: een boekenlegger kost €1 om te maken en wordt voor €2 verkocht, dus €1 vereenvoudigde winst; hij helpt een lezer een bladzijde terugvinden. Prijs en rekensom moeten kloppen.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Je betaalt de kosten uit de omzet voordat je de winst kunt vinden.

Ondersteuning

Gebruik acht bekerkaartjes en tel €2 per kaartje.

Verdieping

Voeg €3 aan pas ontdekte kosten toe bij de limonade: $€16$ omzet – $€8$ totale kosten = $€8$ vereenvoudigde winst.

Open de bijbehorende online les

Oktober Keuzes

THEMA 02 | OCT

Hoe maak ik een keuze die bij de situatie past?

Kern: Behoeften, wensen, vergelijken en opofferingskosten

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

OCT-01 Ontdekken: Nodig, gewenst of hangt het ervan af?	23
OCT-02 Oefenen: Het echte prijskaartje	24
OCT-03 Toepassen: De keuze die je laat liggen	25
OCT-04 Extra: Zet ze op volgorde	26
OCT-05 Extra: Vier manieren om hetzelfde te krijgen	27
OCT-06 Extra: Slaap er een nachtje over	28
OCT-07 Extra: Vraag voordat je kiest	29
OCT-08 Extra: De kosten van je tijd	30
OCT-09 Extra: Een keuze voor iedereen	31

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Noodzaak, wil... of het hangt ervan af?; Zoek de advertentie; Ontworpen om ervoor te zorgen dat je het wilt

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 22. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleider of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Nodig, gewenst of hangt het ervan af?

OCT-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 23

Leerdoel

Leg uit hoe context een prioriteit verandert.

Woorden en materialen

behoefte, wens, hangt ervan af, prioriteit. drie bordjes en kaarten: water, winterjas, merksportschoenen, telefoon, buskaartje, verjaardagstaart.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een telefoonkaart en breng een stille stemming uit; 8 minuten: demonstreer “afhankelijk” met een telefoon die nodig is voor een overeengekomen veiligheidsplan versus een nieuw stijlmodel; 20 minuten: leerlingen sorteren de kaarten in drie vakjes en verdedigen twee keuzes; 8 minuten: nodig respectvolle gedachtenveranderingen uit; 4 minuten: slotvraag: één item en een reden.

Modelantwoorden

Water en een geschikte winterjas vervullen meestal basisbehoeften. Een bepaald merk is doorgaans een voorkeur. Of een telefoon nodig is, hangt af van leeftijd, toegang en doel. Accepteer onderbouwde alternatieven; vergelijk geen huishoudens.

Ondersteuning

sorteer foto's met een partner.

Verdieping

voeg een beperkt fictief budget en een koudweersscenario toe.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bespreek één keuze die kan wachten; geen uitgavenrapport vereist.

Het echte prijskaartje

OCT-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 24

Leerdoel

Vergelijk de volledige prijzen inclusief extra's en identificeer wat er naast het aantal belangrijk is.

Woorden en materialen

kosten, totaal, vergelijking, kwaliteit. fictieve aanbiedingen A: spel €12 plus €3 levering; B: hetzelfde spel €14,- collectie; C: geleend bij bibliotheek voor €0, volgende week inleveren.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag welke aanbieding van €12 of €14 goedkoper is; 8 minuten: bezorging en totale modelkosten onthullen; 20 minuten: groepen maken een vergelijkingstabel voor A/B/C, inclusief tijd en eigendom; 8 minuten: bespreek waarom lenen wel geschikt is voor het ene doel, maar niet voor het andere; 4 minuten: slotvraag: schrijf de volledige prijs van A.

Modelantwoorden

A €15, B €14; B is €1 minder. C kost geen geld maar moet geretourneerd worden; antwoorden moeten de keuze verbinden met het aangegeven doel.

Ondersteuning

gebruik papieren €1-tellers.

Verdieping

voeg een restitueerbare aanbetaling toe en leg uit waarom dit niet altijd definitieve kosten zijn.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vraag "Wat zijn de volledige kosten?" bij het zien van een fictieve advertentie.

De keuze die je laat liggen

OCT-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 25

Leerdoel

Noem de opportuiniteitskosten van een beslissing in gewone taal.

Woorden en materialen

afweging, opofferingskosten, doel. fictief zaterdagplan met €10: museumticket €8, kunstpakket €7, picknickingrediënten €2.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag de leerlingen één zaterdagplan te kiezen; 8 minuten: demonstreer “als ik X kies, geef ik Y voorlopig op”; 20 minuten: teams maken drie plausibele plannen onder €10, elk met één afweging; 8 minuten: vergelijken zonder een universele winnaar uit te roepen; 4 minuten: slotvraag: schrijf een volledige afwegingszin.

Modelantwoorden

€8 + €7 = €15, dus nee; museum + picknick = €10 en kunstpakket + picknick = €9 passen allebei. Kiezen voor museum + picknick betekent dat de kunstkit wacht. Er kan meer dan één plan gerechtvaardigd zijn zonder geld uit te vinden.

Ondersteuning

toont een strip van €10 en prijsblokken.

Verdieping

voeg een gratis museumdag toe en bereken de alternatieve kosten opnieuw.

Vrijblijvend gesprekje thuis

beschrijven een fictieve keuze waarbij ‘niet nu’ nuttig was.

Zet ze op volgorde

OCT-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 26

Leerdoel

Rangschik verschillende fictieve wensen en behoeften op prioriteit en leg de volgorde uit als niet alles past.

Woorden en materialen

prioriteit, op volgorde zetten, eerst, wachten. zes itemkaarten (buskaartje €2, warme handschoenen €4, stripverhaal €3, waterfles €1, stickerset €2, lunchpakket €3), een ranglijststrook.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat zes kaarten zien en zeg dat je vandaag alleen de top drie kunt pakken; 8 minuten: laat de rangschikking zien op basis van hoe snel elk nodig is; 20 minuten: leerlingparen rangschikken alle zes, markeren een lijn na drie en verdedigen hun eerste en laatste keuze; 8 minuten: bespreek hoe de volgorde verandert op een zeer koude dag of een schoolreisje; 4 minuten: slotvraag: schrijf je belangrijkste prioriteit op en waarom.

Modelantwoorden

Een redelijke volgorde zet het buskaartje, de lunch en het water boven een stripverhaal of stickers. Op een koude dag krijgen de handschoenen meer prioriteit. Het laatste voorwerp is meestal een wens die kan wachten. Accepteer elke volgorde met duidelijke redenen; vergelijk geen echte gezinnen.

Ondersteuning

rangschikt vier kaarten.

Verdieping

voeg een limiet van €7 toe en rangschik alleen wat past.

Vrijblijvend gesprekje thuis

plaatste drie fictieve taken in de volgorde 'eerst doen'; geen gezinsuitgaven gedeeld.

Vier manieren om hetzelfde te krijgen

OCT-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 27

Leerdoel

Vergelijk kopen, lenen, verdienen en delen als manieren om in dezelfde behoefte te voorzien, waarbij geld, tijd en eigendom tegen elkaar worden afgewogen.

Woorden en materialen

mogelijkheid, lenen, maken, delen. een behoeftekaart (een kostuum voor een klasspel), vier routekaarten (koop €10, leen €0 en geef terug, maak van restjes €2 plus tijd, deel er één tussen twee), een vergelijkingsraster.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: onthul de kostuumbehoefte en vier routes; 8 minuten: demonstreer het vullen van een raster met geld, tijd en daarna wie de eigenaar is; 20 minuten: groepen vullen het rooster in en kiezen een route voor een eenmalig spel en voor een wekelijkse club; 8 minuten: bespreek waarom de beste route afhankelijk is van de situatie; 4 minuten: slotvraag: noem de goedkoopste route en één reden waarom deze misschien nog steeds niet de beste is.

Modelantwoorden

Lenen kost €0, maar je moet het kostuum teruggeven. Maken kost €2 plus inspanning. Delen betekent het gebruik verdelen. Kopen kost het meeste geld, maar maakt je eigenaar. Lenen of delen is het goedkoopst in geld. De beste aanpak hangt af van hoe vaak het kostuum nodig is. Lenen past minder goed als je het langdurig nodig hebt of het mogelijk beschadigt.

Ondersteuning

vergelijk alleen kopen en lenen.

Verdieping

voeg een kleine vergoeding voor laattijdige terugbetaling toe aan het lenen en vergelijk opnieuw.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bedenk iets dat je beter kunt lenen dan kopen; geen aankoop nodig.

Slaap er een nachtje over

OCT-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 28

Leerdoel

Vertel een weloverwogen keuze van een impulskeuze en gebruik een simpele pauze-en-check voordat je een beslissing neemt.

Woorden en materialen

impuls, pauzeren, controleren, beslissen. twee fictieve aanbiedingskaarten ("Koop nu, alleen vandaag!" speelgoed €6 en een gewone speelgoedkaart €6), een chequekaart met drie vragen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat een opvallende 'alleen vandaag'-speelgoedkaart zien en vraag hoe de leerlingen zich daarbij voelen; 8 minuten: demonstreer een pauze - heb ik het nodig, heb ik er al een, wil ik het morgen nog steeds; 20 minuten: tweetallen stellen de drie vragen over vier fictieve aanbiedingen en besluiten kopen, wachten of overslaan; 8 minuten: bespreek waarom 'alleen vandaag' meestal een druktruc is; 4 minuten: slotvraag: schrijf de eerste vraag die je stelt voordat je iets koopt.

Modelantwoorden

"Alleen vandaag" verandert de prijs van €6 niet, maar zorgt voor druk. De drie vragen gaan over behoefte, iets al hebben en een blijvende wens. Als je er al een hebt, is overslaan of wachten verstandig. Wachten neemt de druk weg, zodat de keuze over het nut gaat in plaats van de opwindning.

Ondersteuning

gebruik één aanbieding en twee vragen.

Verdieping

herschrijf eerlijk een "alleen vandaag"-advertentie.

Vrijblijvend gesprekje thuis

zoek één "haast"-bericht en noem de druk; koop niets.

Vraag voordat je kiest

OCT-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 29

Leerdoel

Stel nuttige vragen die tot een betere keuze leiden, in plaats van alleen op uiterlijk of een advertentie te kiezen.

Woorden en materialen

vraag, kwaliteit, alternatief, kiezen. twee fictieve rugzakkaarten (helder €9, effen en stevig €8) met korte kwaliteitsnotities, een checklist voor vragen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat twee rugzakken zien en vraag welke er het beste uitziet; 8 minuten: laat zien waar het voor dient, of het lang meegaat en of een goedkopere optie het werk doet; 20 minuten: groepen passen de vragen toe op drie fictieve keuzes en maken een keuze met redenen; 8 minuten: bespreek waarom de mooiste optie niet altijd de beste keuze is; 4 minuten: slotvraag: schrijf één vraag die je de volgende keer gaat stellen.

Modelantwoorden

De stevige tas van €8,- is geschikt voor dagelijks gebruik als hij langer meegaat; goede vragen gaan over doel, duurzaamheid en alternatieven; een keuze voor dagelijks gebruik moet een afweging maken van sterkte en prijs, en niet alleen van uiterlijk; het uiterlijk laat niet zien of iets werkt of lang meegaat.

Ondersteuning

vergelijk twee duidelijke opties.

Verdieping

voeg een beoordelingsnotitie toe die de keuze verandert.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vraag iemand "zal het duren?" vraag over een fictief item dat de leraar levert.

De kosten van je tijd

OCT-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 30

Leerdoel

Noem de opportuiniteitskosten van een keuze over tijd, en niet alleen over geld, voor één middag.

Woorden en materialen

tijd, afweging, kiezen, laten liggen. een middagstrip van drie blokken van 30 minuten en vijf activiteitenkaarten (model afmaken, buiten spelen, kermis helpen opzetten, lezen, opruimen).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: stel dat leerlingen vanmiddag drie blokken hebben en vijf activiteiten bedenken; 8 minuten: laat zien dat het kiezen van de ene activiteit betekent dat je een andere activiteit voorlopig moet opgeven; 20 minuten: leerlingen plannen drie blokken en schrijven de afweging voor elke keuze; 8 minuten: bespreek hoe het beste plan afhangt van wat er vandaag het meest toe doet; 4 minuten: slotvraag: schrijf een eenmalige afwegingszin.

Modelantwoorden

Elk plan met drie activiteiten is prima als de twee weggelaten activiteiten een naam krijgen; Het helpen van een vriend kan hoger op komen als het er vandaag meer toe doet; de afwegingszin koppelt een gekozen activiteit aan een opgegeven activiteit. Tijd kan, net als geld, niet alles in één keer kopen.

Ondersteuning

kies twee blokken uit drie activiteiten.

Verdieping

voeg een vaste activiteit toe zoals huiswerk maken en opnieuw plannen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

noem een manier waarop je een uur hebt besteed en wat je hebt opgegeven; geen persoonlijke gegevens vereist.

Een keuze voor iedereen

OCT-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 31

Leerdoel

Maak op een eenvoudige manier een eerlijke groepskeuze als mensen verschillende dingen prefereren.

Woorden en materialen

eerlijk, groep, stemmen, compromis. drie klassentraktatiekaarten (verhaaltijd, een extra buitenspel, een tekensessie), een telschema, een eerlijk-methodelijst (stemmen, om beurten, combineren).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: de klas moet één gedeelte lekkernij kiezen, maar mensen zijn het daar niet mee eens; 8 minuten: demonstreer drie eerlijke methoden: stemmen, wekenlang om de beurt, of twee combineren tot een kortere versie; 20 minuten: groepen houden een fictieve stemming en ontwerpen vervolgens een eerlijk plan wanneer de stemming dichtbij is; 8 minuten: bespreek waarom een eerlijke methode belangrijker is dan altijd je eigen zin krijgen; 4 minuten: slotvraag: noem één eerlijke manier om te beslissen.

Modelantwoorden

De activiteit met de meeste stemmen wint. Bij gelijke stemmen kun je opnieuw stemmen, om de beurt kiezen of activiteiten combineren. Om de beurt kiezen is eerlijk omdat ieders voorkeur na verloop van tijd aan bod komt. Een eerlijke aanpak respecteert verschillende voorkeuren.

Ondersteuning

stemt slechts over twee opties.

Verdieping

ontwerpt een plan dat volgende week de minderheid aan de beurt geeft.

Vrijblijvend gesprekje thuis

zijn het eens over één eerlijke manier om een gezinsactiviteit te kiezen; geen persoonlijk detail te melden.

Nodig, willen... of hangt het ervan af?

ONLINE | LEEFTIJD 6-8 | PUPIL PLEEFTIJD 32-33

Leerdoel en voorbereiding

Uitleggen waarom iets nodig of gewenst kan zijn afhankelijk van de situatie. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Een etiket is niet voor altijd; vraag naar persoon en situatie zonder gezinsmiddelen te beoordelen. 3 min. Afsluiten: Welke vraag helpt je voordat je iets koopt?

Modelantwoorden

1. Water is nodig; de jas hangt af van het weer en wat er al is; de badge is meestal een wens. Accepteer goed uitgelegde alternatieven. 2. Het buskaartje is misschien niet nodig als de bestemming vlakbij ligt en je er veilig kunt lopen. 3. Een telefoon kan in een bepaalde situatie nodig zijn om een verzorger te bereiken; de context telt.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Wat gebeurt er als ik het niet koop? en Wat heb ik al? zijn goede vragen.

Ondersteuning

Sorteer eerst alleen water en badge met plaatjes.

Verdieping

Voeg een fictief budget toe en vraag wat kan wachten.

Open de bijbehorende online les

Spot de reclame

ONLINE | LEEFTIJD 6-8 | PUPIL PLEEF TIJD 34-35

Leerdoel en voorbereiding

Een reclame herkennen en rustig een vraag stellen voordat je iets wilt kopen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Een mooie reclame is niet per se oneerlijk; leerlingen herkennen vooral het doel en de trucs. 3 min. Afsluiten: Wat kun je doen als een reclame je iets snel laat willen?

Modelantwoorden

1. De poster; felle kleuren, haast en groepsdruk zijn aanwijzingen. 2. Nee. Het is een overhalende zin, geen bewijs dat jij het nodig of nuttig vindt. 3. Bijvoorbeeld: Heb ik al iets vergelijkbaars? Wil ik het morgen nog? Wat kan ik anders met €12 doen?

Bewijs van begrip bij de terugblik

Pauzeren, een vraag stellen en zo nodig met een vertrouwde volwassene praten.

Ondersteuning

Vergelijk alleen de poster en gewone kaart mondeling.

Verdieping

Maak de poster opnieuw met duidelijke feiten over het product en zonder druk.

Open de bijbehorende online les

Zo gemaakt dat jij het wilt

ONLINE | LEEFTIJD 13-15 | PUPIL PLEETIJD 36-37

Leerdoel en voorbereiding

Sponsoring, haast en een vooraf aangevinkte extra in fictieve marketing herkennen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Sponsoring bewijst op zichzelf niet dat een product slecht is; je hebt die informatie nodig om het advies te beoordelen. 5 min. Afsluiten: Hoe kan een bedrijf geld verdienen aan jouw aandacht voordat je iets koopt?

Modelantwoorden

1. Het label “reclame” of “gesponsord” wijst op een betaalde promotie. 2. $\text{€}12 + \text{€}3 = \text{€}15$. 3. De afteller en aangevinkte extra geven druk; een pauzeregel kan zijn 24 uur wachten en extra's uitzetten.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Je aandacht kan worden gebruikt voor betaalde promoties of om latere aankopen te sturen.

Ondersteuning

Markeer het reclamelabel en de extra kosten met twee kleuren.

Verdieping

Teken het afrekenscherm opnieuw zodat de extra van €3 duidelijk vrijwillig en niet aangevinkt is.

Open de bijbehorende online les

November Budgetteren

THEMA 03 | NOV

Hoe geeft een plan elke euro een nuttige taak?

Kern: Inkomsten, uitgaven en elke euro een taak geven

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

NOV-01 Ontdekken: Geef elke euro een taak	40
NOV-02 Oefenen: Een verrassing in het plan	41
NOV-03 Toepassen: Gepland en werkelijk	42
NOV-04 Extra: Vaste en flexibele kosten	43
NOV-05 Extra: Eerst behoeften, dan wensen	44
NOV-06 Extra: Laat het een week meegaan	45
NOV-07 Extra: Twee plannen, hetzelfde geld	46
NOV-08 Extra: Als je inkomsten veranderen	47
NOV-09 Extra: Schrappen, houden of ruilen	48

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Drie potten: uitgeven, sparen, delen; Geef elke euro een baan; Je eerste maand op jezelf

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 39. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Geef elke euro een taak

NOV-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 40

Leerdoel

Stel een evenwichtige fictieve begroting op.

Woorden en materialen

inkomsten, uitgave, budget, saldo. 30 papieren eurobiljetten per groep en vier enveloppen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: geef groepen €30 en vier verzoeken; 8 minuten: toon een begroting als een plan, niet als een verbod; 20 minuten: groepen wijzen €12 materialen, €8 transport, €5 doel en €5 “voor het geval dat” toe; 8 minuten: leg uit waarom het totaal €30 moet bedragen of dat er een opzettelijk niet-toegewezen bedrag overblijft; 4 minuten: slotvraag: definitie van één zin.

Modelantwoorden

$€12+€8+€5+€5=€30$; €0 niet toegewezen. Nieuw plan: €10 materialen, €8 transport, €7 doel, €5 buffer, nog steeds €30. De buffer geeft ruimte voor onverwachte kosten.

Ondersteuning

balies en voorgelabelde enveloppen.

Verdieping

vergelijk geplande en werkelijke uitgaven.

Vrijblijvend gesprekje thuis

maak een fictief plan van €20 met één doel.

Een verrassing in het plan

NOV-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 41

Leerdoel

Herzie een begroting zonder te doen alsof er extra geld verschijnt.

Woorden en materialen

buffer, flexibel, vast, aanpassen. Les 1 plan plus verrassingskaarten: reparatie €3; transport stijgt €2; materiaaldonatie spaart €4.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: onthul een reparatiekaart; 8 minuten: demonstreer het betalen van €3 uit de buffer van €5; 20 minuten: groepen trekken verschillende verrassingskaarten en maken een herziene begroting; 8 minuten: vergelijk welke banen ze beschermden en waarom; 4 minuten: slotvraag: "Ons plan is gewijzigd door..."

Modelantwoorden

Na €3 reparatie is de buffer €2. Een extra transportstijging van €2 kan de resterende buffer gebruiken, waardoor er €0 overblijft; alle andere geplande banen blijven bestaan. Andere evenwichtige herverdelingen zijn geldig als de totalen €30 blijven.

Ondersteuning

verwijder de tweede verrassing.

Verdieping

voeg een onregelmatig inkomen van €4 toe dat volgende week binnenkomt, niet vandaag; leerlingen kunnen het nog niet uitgeven.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bedenk een onschuldige verrassing voor een fictief personage.

Gepland en werkelijk

NOV-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 42

Leerdoel

Lees een eenvoudig verslag en leer zonder verwijten van een verschil.

Woorden en materialen

transactie, werkelijk, verschil, categorie. fictieve uitgavenenvelop: inkomen €20; tussendoortje €3; notitieboekje €5; bus €4; €4 overgemaakt naar een aparte doelenvelop.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag waar een onverklaarbare €4,- is gebleven; 8 minuten: demonstreer dat elke transactie één keer wordt geregistreerd; 20 minuten: leerlingen vullen een lopende saldo in en vergelijken een geplande snack van €2 met de werkelijke €3; 8 minuten: bespreek volgende keer een realistische aanpassing; 4 minuten: slotvraag: vermeld het eindsaldo.

Modelantwoorden

Bestedingssaldi €17, €12, €8, €4; definitieve bestedingsenvelop €4 en losse doelenvelop €4. Het totale geld dat nog in kas is, bedraagt €8. Snackverschil €1. Een kleinere snack, €1 toevoegen aan die categorie alvorens te kopen, of een ander item kiezen is redelijk.

Ondersteuning

cijferslijn en twee gelabelde enveloppen.

Verdieping

vergelijk het totale aangehouden geld (€8) met contant geld dat nu kan worden uitgegeven (€4).

Vrijblijvend gesprekje thuis

gebruiken het fictieve grootboek in plaats van de uitgaven van een echt gezin bij te houden.

Vaste en flexibele kosten

NOV-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 43

Leerdoel

Sorteer de uitgaven in vaste kosten die hetzelfde blijven en flexibele kosten die kunnen veranderen, en kijk waarom het verschil belangrijk is voor een plan.

Woorden en materialen

vast, flexibel, kosten, indelen. kostenkaarten (wekelijkse clubbijdrage €3, buspas €4, snacks, kunstbenodigdheden, iets lekkers), een mat met twee kolommen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat een clubkaart en een snackkaart zien en vraag welke gemakkelijker te wisselen is; 8 minuten: demonstreren vast (afgesproken, herhaalt hetzelfde) versus flexibel (jij bepaalt het bedrag); 20 minuten: groepen sorteren tien fictieve kostenkaarten en markeren welke ze indien nodig kunnen verminderen; 8 minuten: bespreek waarom een plan eerst flexibel kan zijn op het gebied van flexibele kosten; 4 minuten: slotvraag: noem één vaste en één flexibele kost.

Modelantwoorden

Het clubgeld en de buspas staan vast (overeengekomen, elke keer hetzelfde); snacks, kunstbenodigdheden en lekkernijen zijn flexibel; flexibele kosten zijn het gemakkelijkst te wijzigen; er worden vooraf vaste kosten afgesproken, zodat deze niet snel kunnen veranderen; aanvaard redelijke eigen voorbeelden.

Ondersteuning

sorteer vier duidelijke kaarten.

Verdieping

leg uit waarom het plannen eenvoudiger wordt als je eerst de vaste kosten kent.

Vrijblijvend gesprekje thuis

noem één vaste en één flexibele kosten voor een fictief personage; geen gezinsrekeningen.

Eerst behoeften, dan wensen

NOV-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 44

Leerdoel

Fondsbehoeften vóór behoeften bij het opstellen van een begroting, en gebruik vervolgens wat er overblijft voor behoeften.

Woorden en materialen

behoefte, wens, eerst, overblijven. een inkomenskaart €12, artikelkaarten (lunch €4, bus €3, strip €3, sticker €2, extra tussendoortje €2), een planstrook.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: geef groepen €12 en vijf items; 8 minuten: eerst de financieringsbehoeften (lunch, bus) aantonen, daarna de wensen met wat er overblijft; 20 minuten: groepen stellen een plan op dat de behoeften dekt en kiezen wensen die daarbij passen; 8 minuten: bespreek wat er gebeurt als de wensen eerst worden gefinancierd; 4 minuten: slotvraag: noteer welke behoefte je als eerste hebt gefinancierd.

Modelantwoorden

$€12 - €4 - €3 = €5$ over. Wensen moeten binnen die €5 passen, bijvoorbeeld een stripverhaal van €3 plus iets van €2. Als je eerst wensen koopt, kan er te weinig overblijven voor de lunch of de bus. Door eerst behoeften te betalen, dek je de noodzakelijke zaken.

Ondersteuning

gebruikt twee behoeften en twee wensen.

Verdieping

voeg een verhoging van €1 toe aan het bustarief en herplan.

Vrijblijvend gesprekje thuis

som één behoefte en één wens op voor een fictieve dag; geen persoonlijke uitgaven.

Laat het een week meegaan

NOV-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 45

Leerdoel

Verspreid een klein wekelijks inkomen over de dagen, zodat het blijft hangen, in plaats van het allemaal in één keer uit te geven.

Woorden en materialen

wekelijks, spreiden, dagelijks, meegaan. een weekkaart van €7, een zevendagenstrip, bestedingskaarten (drankje €1, tussendoortje €1, stripverhaal €3).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: geef €7 voor een week en vraag of je het allemaal op maandag wilt uitgeven; 8 minuten: demonstreer hoe je €7 over de dagen verdeelt en wat reserve overhoudt; 20 minuten: tweetallen plannen een week, zodat het geld tot en met zondag geldig is, en testen vervolgens een 'grote maandag'-plan; 8 minuten: bespreek hoe verspreiding voorkomt dat er niets meer gebeurt; 4 minuten: slotvraag: noteer je uitgaven voor één dag.

Modelantwoorden

Elk weekplan van in totaal €7 of minder past. $€7 - €5 = €2$ over voor zes dagen. €2 is niet genoeg voor zes drankjes van €1. Door uitgaven te spreiden, voorkom je dat het geld op is voordat de week voorbij is.

Ondersteuning

plan drie dagen met €3.

Verdieping

Houd €1 over voor een verrassing en dekt toch de week af.

Vrijblijvend gesprekje thuis

plan een fictieve week van €7; geen echte details over de vergoeding.

Twée plannen, hetzelfde geld

NOV-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 46

Leerdoel

Vergelijk twee budgetten voor hetzelfde inkomen en beoordeel welke het beste aansluit bij een gesteld doel.

Woorden en materialen

vergelijken, plan, doel, passen. twee plankaarten voor €20 (Plan A: materialen €14, doel €2, buffer €4; Plan B: materialen €8, doel €8, buffer €4), een doelkaart ("een project afmaken EN sparen voor een reis").

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon twee plannen van €20 en het doel; 8 minuten: laat zien dat elk plan wordt vergeleken met het doel; 20 minuten: groepen scoren beide plannen op "bestrijkt het project" en "op weg naar de reis"; 8 minuten: bespreek waarom het betere plan afhangt van het doel; 4 minuten: slotvraag: kies een plan en geef één reden.

Modelantwoorden

Beide totaal €20; Plan B besteedt €8 aan het doel versus €2; als het doel zowel het project als de besparing nodig heeft, past plan B beter, tenzij het project echt €14 aan materialen nodig heeft; twee plannen verschillen omdat ze verschillende prioriteiten stellen.

Ondersteuning

vergelijk alleen de doelbedragen.

Verdieping

ontwerp een Plan C dat beide doelstellingen in evenwicht brengt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

beoordeelt twee fictieve plannen ten opzichte van een gesteld doel; geen gezinsbudgetten.

Als je inkomsten veranderen

NOV-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 47

Leerdoel

Herzie een begroting wanneer het inkomen daalt of stijgt, en beslis wat je wilt beschermen, bezuinigen of toevoegen.

Woorden en materialen

inkomsten, schrappen, optellen, beschermen. een startplan van €20 (materialen €10, transport €5, doel €3, buffer €2), wisselkaarten (inkomen daalt naar €16; inkomen stijgt naar €24).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat zien dat het inkomen is gedaald van €20 naar €16; 8 minuten: laat zien dat je eerst de flexibele kosten verlaagt en tegelijkertijd de behoeften beschermt; 20 minuten: groepen kijken naar een val en vervolgens naar een stijging, en noteren wat ze beschermen; 8 minuten: bespreek waarom behoeften en een buffer worden beschermd vóór wensen; 4 minuten: slotvraag: noem wat je als eerste knipt.

Modelantwoorden

Snijd eerst flexibele items, bijvoorbeeld het verminderen van materialen of het doel, terwijl je transport (een behoefte) en wat buffer behoudt; het herziene plan moet €16 bedragen; €4 extra kan het doel of de buffer versterken; behoeften en een buffer worden in beide gevallen beschermd. Accepteer evenwichtige alternatieven.

Ondersteuning

pas slechts één regel aan.

Verdieping

omgaan met een val en een verrassing samen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

herzien van een fictief plan voor een veranderd inkomen; geen persoonlijk detail.

Schrappen, houden of ruilen

NOV-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 48

Leerdoel

Breng een plan in evenwicht dat boven het budget begint door items te verwijderen, te behouden of te ruilen.

Woorden en materialen

boven het budget, schrappen, houden, ruilen. een inkomstenkaart van €10 en een verlanglijstje van in totaal €13 (kunstpakket €6, tussendoortje €2, stripverhaal €3, sticker €2), een beslissingsmatje.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een verlanglijst van €13, terwijl er slechts €10 beschikbaar is; 8 minuten: demonstreer drie zetten: knip een item, bewaar de essentie of ruil voor een goedkopere optie; 20 minuten: groepen brengen de lijst op €10 of minder en noteren hun zetten; 8 minuten: bespreek waarom een plan in evenwicht moet zijn voordat er geld wordt uitgegeven; 4 minuten: slotvraag: schrijf één zet op die je hebt gedaan.

Modelantwoorden

De lijst heeft een totaalbedrag van €13, dat is €3 meer; het verwijderen van de strip (€3) of het ruilen van twee items levert €10 op; leerlingen houden het item dat het belangrijkste is voor hun doel; Door eerst te balanceren, vermijdt je dat je te veel geld uitgeeft en te kort komt.

Ondersteuning

verwijder één benoemd item.

Verdieping

bereiken precies €10 met een ruil in plaats van een korting.

Vrijblijvend gesprekje thuis

breng een fictieve lijst met overschrijdingen weer tot een limiet; geen gezins aankopen.

Drie potjes: uitgeven, sparen, delen

ONLINE | LEEFTIJD 6-8 | PUPIL PLEEFTIJD 49-50

Leerdoel en voorbereiding

Een eenvoudig plan maken met potjes voor uitgeven, sparen en vrijwillig delen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Delen is vrijwillig en nooit een toets van de middelen van een gezin of de goedheid van een kind. 3 min. Afsluiten: Waarvoor kan het potje SPAREN dienen?

Modelantwoorden

1. $3 + 4 + 2 = 9$ munten; alle munten hebben een taak. 2. UITGEVEN betaalt het boek. 3. Ja. Delen is een keuze; een nieuw plan moet nog steeds alle negen munten verdelen.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Elk duidelijk toekomstig doel, zoals tekenspullen, is goed.

Ondersteuning

Gebruik drie bekers en negen papieren munten.

Verdieping

Verplaats één munt tussen potjes en leg uit wat verandert en wat niet.

Open de bijbehorende online les

Geef elke euro een taak

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 51-52

Leerdoel en voorbereiding

Een sluitend plan voor een fictief project van €20 maken en aanpassen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Geld verplaatsen tussen taken geeft geen extra inkomen. Controleer na elke wijziging het totaal. 5 min. Afsluiten: Welke taak beschermde je, en waarom?

Modelantwoorden

1. $€8 + €5 + €4 + €3 = €20$; het plan is sluitend. 2. $€3 - €2 = €1$ blijft over in de buffer. 3. Een goed plan: boeken €8, lamp €7, sparen €2, buffer €3 = €20. Accepteer een ander sluitend plan met reden.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Een goed uitgelegde prioriteit, zoals veiligheid, belangrijke boeken of een buffer, is goed.

Ondersteuning

Gebruik 20 papieren munten en potjes met labels.

Verdieping

Voeg nog een verrassing van €3 toe en verdedig een nieuw plan.

Open de bijbehorende online les

Je eerste maand op jezelf

ONLINE | LEEFTIJD 13-15 | PUPIL PLEETIJD 53-54

Leerdoel en voorbereiding

Een fictief maandplan sluitend maken en na een verrassing aanpassen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Een sluitend lesvoorbeeld bewijst niet dat €1.200 ergens voldoende is voor echte levenskosten. 5 min. Afsluiten: Waarom is een buffer nuttig, ook bij een sluitend plan?

Modelantwoorden

1. $€600 + €200 + €100 + €40 + €100 + €160 = €1.200$. 2. Een goed plan: vrije tijd €80 en reparatie €80; andere taken gelijk, totaal €1.200. De buffer gebruiken is ook verdedigbaar. 3. Goede prioriteiten zijn huur, eten, nodig vervoer en een buffer; omstandigheden tellen mee.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Hij geeft ruimte voor onverwachte kosten zonder meteen een noodzakelijke taak te verliezen.

Ondersteuning

Gebruik een deels ingevulde tabel en tel eerst alleen buffer en vrije tijd op.

Verdieping

Verlaag het inkomen met €100 en maak een nieuw sluitend plan met uitleg.

Open de bijbehorende online les

December Geven

THEMA 04 | DEC

Hoe kunnen we doordacht helpen, met geld, tijd of aandacht?

Kern: Vriendelijkheid, goede doelen en doordacht delen

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

DEC-01 Ontdekken: Geven is meer dan munten	57
DEC-02 Oefenen: Een vriendelijk verzoek, een zorgvuldige controle	58
DEC-03 Toepassen: Plan een goede daad met de klas	59
DEC-04 Extra: Het deel om te delen	60
DEC-05 Extra: Laat de gift bij de behoefte passen	61
DEC-06 Extra: Vriendelijk en eerlijk	62
DEC-07 Extra: Tijd als cadeau	63
DEC-08 Extra: Veel kleine giften	64
DEC-09 Extra: Heeft het geholpen?	65

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De vriendelijkheidsmunt

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 56. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleider of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Geven is meer dan munten

DEC-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 57

Leerdoel

Identificeer nuttige manieren om bij te dragen waarvoor geen geld nodig is.

Woorden en materialen

geven, tijd, vaardigheid, vriendelijkheid. kaarten met daarop het voorlezen aan een jongere leerling, het repareren van een plank met een volwassene, het doneren van een boek, het betalen voor benodigdheden.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of een nul-euro-actie kan helpen; 8 minuten: demonstreer tijd, vaardigheden, goederen en geld als verschillende bijdragen; 20 minuten: teams kiezen een nuttige actie voor een fictieve leeshoek en leggen uit wie hiervan profiteert; 8 minuten: bespreek de toestemming en of de hulp aansluit bij de behoefte; 4 minuten: slotvraag: één nuttige actie zonder geld.

Modelantwoorden

Boeken op de planken zetten voldoet direct aan de genoemde behoefte. “Wat zou nuttig zijn?” of “Mogen we helpen?” zijn goede vragen. Meer dan één soort bijdrage kan kloppen als hulp verschillende soorten combineert.

Ondersteuning

plaatjeskaarten en mondelinge antwoorden.

Verdieping

bespreek verborgen kosten van vrijwilligerswerk, zoals transport of materialen, zonder dat iemand daarvoor hoeft te zorgen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

iemand bedanken voor een bijdrage die geen geld is.

Een vriendelijk verzoek, een zorgvuldige controle

DEC-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 58

Leerdoel

Evalueer een fictief donatieverzoek voordat je handelt.

Woorden en materialen

goed doel, bewijs, controleren via een aparte weg, privacy. twee fictieve posters: A noemt een schoolboekenrit, datum en contact met de leraar; B zegt: "Dringend! Stuur nu geld naar deze persoonlijke rekening!"

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon de twee posters; 8 minuten: demonstreer drie controles: doel, vertrouwde organisator en veilige route; 20 minuten: tweetallen annoteren beide en herschrijven B als een vraag voor een vertrouwde volwassene; 8 minuten: bespreek dat een oprecht doel nog steeds een slecht verzoek kan gebruiken; 4 minuten: slotvraag: benoem de eerste cheque.

Modelantwoorden

A geeft meer verifieerbare details; B heeft druk en een niet-geverifieerd persoonlijk account. Een kind mag geen geld of betaalgegevens sturen; betrek er een vertrouwde volwassene bij en gebruik een officiële route.

Ondersteuning

markeer 'dringend' en 'persoonlijk account'.

Verdieping

onderscheidt een overtuigend verhaal van bewijs dat een groep legitiem is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bespreken hoe de familie liefdadigheidsverzoeken controleert; er is geen donatie vereist.

Plan een goede daad met de klas

DEC-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 59

Leerdoel

Maak een klein, haalbaar plan met toestemming, rollen en een manier om te ontdekken of het heeft geholpen.

Woorden en materialen

plan, ontvanger, middelen, feedback. fictief klasscenario: de leeshoek van de school heeft boeklabels nodig; De les heeft €6 aan projectfiches, blanco papier en 30 minuten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: het verzoek onthullen; 8 minuten: demonstreer en vraag aan de teacher/librarian wat er nodig is; 20 minuten: groepen ontwerpen een plan met één volwassen contactpersoon, materialen, banen en een budget van €0-€6; 8 minuten: vergelijk plannen op bruikbaarheid en eerlijkheid; 4 minuten: slotvraag: één maatstaf voor succes.

Modelantwoorden

Beide keuzes kunnen werken als het budget binnen de €6 blijft en de ontvanger ze wil. “Zijn de labels gemakkelijk te lezen en te gebruiken?” is een sterkere maatstaf dan “Zag onze poster er indrukwekkend uit?”

Ondersteuning

rolkaarten.

Verdieping

maak een alternatief zonder uitgaven en vergelijk de inspanningen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

merk een nuttige actie thuis of op school, zonder dat er om geld wordt gevraagd.

Het deel om te delen

DEC-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 60

Leerdoel

Beslis of je een klein deel van een fictief bedrag wilt geven, waarbij je geven eerder als een geplande keuze dan als een regel beschouwt.

Woorden en materialen

delen, deel, kiezen, plan. een token van €10 per groep, drie potten met het opschrift spend/save/share, goede doelkaarten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat €10 en drie potten zien en vraag of deze moeten worden gedeeld; 8 minuten: laat zien dat een deel van de aandelen een persoonlijke keuze is - sommigen kiezen voor €1, sommigen €0, en ze worden allemaal gerespecteerd; 20 minuten: groepen kiezen een deelbedrag en een fictief doel en leggen dit uit; 8 minuten: bespreek waarom geven een vrije keuze is en geen enkel bedrag 'goed' is; 4 minuten: slotvraag: schrijf het door je gekozen aandelenbedrag op en waarom.

Modelantwoorden

Elk deelbedrag tussen €0 en €10 is mogelijk. Verdeel de rest tussen uitgeven en sparen: als je €1 deelt, blijft €9 over. Accepteer elk redelijk goed doel. Geven is een persoonlijke keuze; verschillende bedragen worden allemaal gerespecteerd.

Ondersteuning

gebruik hele euro bedragen en twee potten.

Verdieping

plan een aandelengedeelte voor twee verschillende startbedragen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

praat over een keer dat iemand een beetje gaf om te helpen; geen familie die bedragen geeft om te delen.

Laat de gift bij de behoefte passen

DEC-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 61

Leerdoel

Kies een cadeau dat past bij wat de ontvanger daadwerkelijk nodig heeft, door er eerst om te vragen.

Woorden en materialen

behoefte, laten passen, nuttig, vragen. behoeftekaarten (een klas heeft boeketiketten nodig; een schuilplaats heeft dekens nodig; een tuin heeft zaden nodig) en cadeauoptiekaarten (geld, etiketten, dekens, speelgoed, zaden).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een kaart "heeft dekens nodig" naast een stapel speelgoed en vraag of speelgoed helpt; 8 minuten: laat zien dat een geschenk aansluit bij een aangegeven behoefte door eerst te vragen; 20 minuten: groepen matchen drie behoeften met de nuttigste geschenken en markeren één mismatch; 8 minuten: bespreek waarom een ongewenst geschenk werk kan creëren in plaats van helpen; 4 minuten: slotvraag: schrijf één vraag op die je wilt stellen voordat je deze geeft.

Modelantwoorden

Etiketten → klas, dekens → onderdak, zaden → tuin; speelgoed komt niet overeen met "dekens nodig"; een ongewenst geschenk kan sorteer- of opslagwerk met zich meebrengen; "Wat zou voor jou nuttig zijn?" is een sterke vraag.

Ondersteuning

komt overeen met twee foutloze tweetallen.

Verdieping

leg uit wanneer geld het meest flexibele geschenk is en wanneer een specifiek item beter is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

merk een geschenk op dat nuttig was omdat het in een behoefte paste; geen persoonlijke gegevens vereist.

Vriendelijk en eerlijk

DEC-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 62

Leerdoel

Geef op een manier waarbij iedereen betrokken is en breng nooit iemand in verlegenheid, in het besef dat mensen verschillende bedragen kunnen geven.

Woorden en materialen

eerlijk, vriendelijk, privé, meenemen. scenariokaarten (een klassenverzameling; een briefje met 'breng €5 per stuk'; een anonieme vriendelijkheidsdoos), een checklist voor het geven van beurzen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een briefje "breng €5 per stuk" en vraag hoe iemand die dat niet kan, zich zou voelen; 8 minuten: demonstreer eerlijk geven - optioneel, privé en nooit aangekondigd op basis van bedrag; 20 minuten: groepen herontwerpen een oneerlijke collectie tot een vriendelijke, inclusieve collectie; 8 minuten: bespreek waarom niemand moet worden gerangschikt op basis van wat hij of zij geeft; 4 minuten: slotvraag: noem één manier om eerlijk te blijven geven.

Modelantwoorden

Een vast bedrag sluit mensen uit die het niet kunnen betalen. Een eerlijke versie biedt tijd, hulp of een zelfgekozen bedrag aan en houdt deelname vrijwillig. Een anonieme doos houdt giften privé. Omstandigheden verschillen; geven is nooit een maatstaf voor iemands waarde.

Ondersteuning

bespreek samen één scenario.

Verdieping

ontwerp een idee voor klassenvriendelijkheid waarvoor helemaal geen geld nodig is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bedenk een vriendelijke daad die niets kost; geen familiemiddelen besproken.

Tijd als cadeau

DEC-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 63

Leerdoel

Erken tijd en hulp als waardevolle geschenken en plan een eenvoudig, goedgekeurd tijdgeschenk.

Woorden en materialen

tijd, vrijwilliger, helpen, toestemming. tijdcadeaubonnen (voorlezen aan een jongere klas, een gedeelde ruimte opruimen, een vaardigheid aanleren), een miniplanblad.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wat je kunt geven als je geen geld heeft; 8 minuten: demonstreer een tijdsgeschenk met toestemming - vraag eerst, spreek een tijdstip af, doe het veilig; 20 minuten: groepen plannen een fictief tijdgeschenk van 20 minuten met elk een volwassen contactpersoon en één baan; 8 minuten: bespreek waarom tijd net zo nuttig kan zijn als geld; 4 minuten: slotvraag: schrijf één tijdsgeschenk op dat je zou kunnen plannen.

Modelantwoorden

Voorlezen, opruimen en een vaardigheid aanleren zijn voorbeelden van tijd geven. Vraag eerst de verantwoordelijke volwassene. Spreek een tijdstip af, wees betrouwbaar en werk veilig. Tijd kan rechtstreeks helpen en is iets dat je kunt aanbieden.

Ondersteuning

kies één geschenk en één stap.

Verdieping

vergelijk een tijdgeschenk met een geldgeschenk voor dezelfde behoefte.

Vrijblijvend gesprekje thuis

biedt thuis een kleine nuttige handeling aan; geen verplichting en geen details te melden.

Veel kleine giften

DEC-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 64

Leerdoel

Ontdek hoe kleine optionele bijdragen kunnen bijdragen aan een nuttig totaal, met behulp van eenvoudige rekenkunde.

Woorden en materialen

gezamenlijke pot, samen, totaal, keuze. een fictieve klas van 20, bijdragekaarten (sommige geven €1, sommige geven hulp, sommige geven €0), een telformulier.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of €1 er toe doet; 8 minuten: laat twaalf leerlingen zien die elk €1 kiezen om €12 te verdienen, terwijl anderen tijd geven of niets en ze worden allemaal gerespecteerd; 20 minuten: groepen maken een totaal van verschillende fictieve mixen en bekijken het samengevoegde resultaat; 8 minuten: bespreek dat het totaal voortkomt uit vrije keuzes, en niet uit druk; 4 minuten: slotvraag: voeg één fictief pooltotaal toe.

Modelantwoorden

$12 \times €1 = €12$. Tijd geven verandert het geldbedrag niet, maar voegt hulp toe. €12 betaalt een boekenset van €10 en laat €2 over. Geven blijft vrijwillig: niemand wordt onder druk gezet of beoordeeld.

Ondersteuning

in totaal vijf geschenken van €1.

Verdieping

Bereken hoeveel cadeaus van €1 een doel van €15 bereiken.

Vrijblijvend gesprekje thuis

merk op hoe kleine inspanningen oplopen; geen gezinsbijdragen besproken.

Heeft het geholpen?

DEC-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 65

Leerdoel

Sluit de cirkel van geven door mensen te bedanken en respectvol te controleren of het geschenk heeft geholpen.

Woorden en materialen

bedankje, respect, resultaat, feedback. een voltooide fictieve donatieactie (de klas maakte boeklabels), een korte "hielp het?" controlelijst.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag hoe je weet dat een geschenk heeft gewerkt; 8 minuten: demonstreer een respectvolle cheque - vraag de ontvanger, bekijk het resultaat, bedank de helpers; 20 minuten: groepen schrijven een bedankje en één vraag om erachter te komen of de labels hebben geholpen; 8 minuten: bespreek waarom de mening van de ontvanger belangrijker is dan hoe deze eruit zag; 4 minuten: slotvraag: schrijf één respectvolle vraag.

Modelantwoorden

Bedank iedereen die heeft geholpen, inclusief de ontvanger voor zijn toestemming; "Zijn de labels gemakkelijk te lezen en te gebruiken?" is een goede vraag; een nuttig geschenk is belangrijker dan een indrukwekkend geschenk; de ontvanger weet het beste of het heeft geholpen.

Ondersteuning

schrijf een bedankje van één regel.

Verdieping

plan één verbetering voor de volgende keer op basis van de feedback.

Vrijblijvend gesprekje thuis

iemand bedanken voor hulp; geen persoonlijk detail te melden.

De vriendelijkheidsmunt

ONLINE | LEEFTIJD 6-8 | PUPIL PLEEF TIJD 66-67

Leerdoel en voorbereiding

Uitleggen dat geven vrijwillig is en ook tijd of hulp kan zijn. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Vraag niet om echte donaties en rangschik leerlingen niet naar hoeveel zij geven. 3 min. Afsluiten: Wat moet je vragen voordat je iets aan een project geeft?

Modelantwoorden

1. Een speelmunt, tijd voor labels, vragen wat nuttig is of helpen met het werk zijn goed. 2. Er blijven twee speelmunten over. 3. Nee. Geven is vrijwillig; vriendelijkheid meet je niet in geld.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Vraag wat nodig is en of de gift nuttig en welkom is.

Ondersteuning

Bied twee plaatjes aan: een munt en helpende handen.

Verdieping

Plan een hulpactie zonder geld en bedenk hoe je kunt weten of die hielp.

Open de bijbehorende online les

Januari

Sparen

THEMA 05 | JAN

Hoe helpen kleine stappen om een spaardoel te bereiken?

Kern: Doelen, gewoonten, noodbuffers en geduld

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

JAN-01 Ontdekken: Maak van een wens een doel	70
JAN-02 Oefenen: De gewoonte, niet het grote bedrag	71
JAN-03 Toepassen: De buffer voor het geval dat	72
JAN-04 Extra: Twee doelen tegelijk	73
JAN-05 Extra: Eerst sparen, dan uitgeven	74
JAN-06 Extra: Houd het apart	75
JAN-07 Extra: Sneller je doel bereiken	76
JAN-08 Extra: Het wachten waard	77
JAN-09 Extra: Vaak een beetje	78

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De spaardoel-race

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 69. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleider of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Maak van een wens een doel

JAN-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 70

Leerdoel

Vermeld een bedrag, een bijdrage en een controledatum.

Woorden en materialen

doel, doel, bijdrage, vooruitgang. fictieve doelkaarten: lespakket €24; boekenleggerbenodigdheden €12; schooltuinzaden €18.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vergelijk “Ik wil een kunstpakket” met “Ik zet elke week €3 opzij”; 8 minuten: demonstratie $€24 \div €3 = 8$ weken; 20 minuten: leerlingen kiezen een fictief doel en tekenen een voortgangsladder; 8 minuten: vergelijk haalbare plannen, inclusief hoe je er een kunt wijzigen; 4 minuten: slotvraag: vermeld de volgende stap.

Modelantwoorden

8 weken vanaf €0; 6 weken vanaf €6. Als je een week mist, wordt de streefdatum doorgaans verplaatst; het maakt het plan niet tot een mislukking.

Ondersteuning

gebruik tellers gegroepeerd in drieën.

Verdieping

vergelijk €3/week met €4/week en toon verschillende data.

Vrijblijvend gesprekje thuis

maak een fictieve doelladder; echte gezinsdoelen zijn optioneel en privé.

De gewoonte, niet het grote bedrag

JAN-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 71

Leerdoel

Leg uit hoe herhaling een spaarsaldo verandert.

Woorden en materialen

gewoonte, regelmatig, saldo, pauzeren. record van zes weken met een wekelijkse besparing van €2 en een overgeslagen week.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of een gemiste week een plan beëindigt; 8 minuten: demonstreer de lopende saldo; 20 minuten: teams vullen een tracker van zes weken in en kiezen vervolgens een praktische herinnering; 8 minuten: acties bespreken die binnen de macht van het kind liggen, zonder zakgeld aan te nemen; 4 minuten: slotvraag: één manier om opnieuw op te starten.

Modelantwoorden

€2, €4, €6, €6, €8, €10; totaal €10, dat is €2 onder de €12. Een herstart zou kunnen zijn: 'Volgende week kan ik weer verder.'

Ondersteuning

muntzuilen.

Verdieping

voeg een optionele opwaardering van €1 toe en leg uit dat dit het totaal verandert, maar niet vereist is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

probeer een gewoontetracker die geen geld is, zoals vijf minuten lezen.

De buffer voor het geval dat

JAN-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 72

Leerdoel

Onderscheid een gepland doel van geld dat voor verrassingen wordt bewaard.

Woorden en materialen

buffer, onverwacht, opnieuw opbouwen, prioriteit. fictief klasproject €20 plan: benodigdheden €12, doel €4, buffer €4; verrassing: tape kost €3.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: onthul een gescheurd display waarvoor tape nodig is; 8 minuten: demonstreren met €3 uit de buffer; 20 minuten: groepen beslissen of ze buffer gebruiken, voorraden wisselen of het doel uitstellen; 8 minuten: leg uit dat het gebruik van een buffer voor zijn doel succes oplevert en dat wederopbouw kan volgen; 4 minuten: slotvraag: vermeld de nieuwe buffer.

Modelantwoorden

Er blijft €1 over; na het toevoegen van €1 houdt het €2 over. Aparte enveloppen verduidelijken de opdrachten. Als de kosten €6 bedragen, is de buffer van €4 €2 tekort; een andere geplande klus herzien of een veilig alternatief vinden in plaats van geld uit te vinden.

Ondersteuning

gebruik twee gelabelde dozen.

Verdieping

rangschik welke fictieve projectkosten kunnen worden uitgesteld.

Vrijblijvend gesprekje thuis

merk op hoe een personage in een verhaal zich voorbereidt op een onverwachte gebeurtenis.

Twee doelen tegelijk

JAN-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 73

Leerdoel

Plan je besparing voor twee doelen door een wekelijks bedrag te splitsen en vergelijk dit met het sparen van één doel tegelijk.

Woorden en materialen

doel, verdelen, volgorde, weken. twee fictieve doelkaarten (kunstpakket €12, spel €8), een weekkaart €4, een blad met twee ladders.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon twee doelen en €4 per week en vraag "beide tegelijk of eerst één?"; 8 minuten: demonstreer hoe je €4 opsplijt in €2 + €2 versus alle €4 op één doel zet; 20 minuten: tweetallen berekenen de weken voor beide methoden en tekenen de ladders; 8 minuten: bespreken wanneer het behalen van één doel eerst beter voelt; 4 minuten: slotvraag: zeg welke methode eerder het eerste doel bereikt.

Modelantwoorden

Bij €2 per doel per week: spel $€8 \div €2 = 4$ weken; kunstpakket $€12 \div €2 = 6$ weken. Alle €4 eerst voor het spel: $€8 \div €4 = 2$ weken. Je bereikt één doel eerder als al het spaargeld daarheen gaat. Verdelen past als beide doelen belangrijk zijn en je bij allebei voortgang wilt zien.

Ondersteuning

gebruik één doel van €4.

Verdieping

laat zien dat het totale aantal weken om BEIDE doelen te behalen bij beide methoden hetzelfde is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

plan twee fictieve doelen; echte doelen zijn optioneel en privé.

Eerst sparen, dan uitgeven

JAN-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 74

Leerdoel

Zet het spaarbedrag opzij voordat je de rest uitgeeft, en kijk waarom 'eerst sparen' beter werkt dan 'sparen wat er nog over is'.

Woorden en materialen

eerst, opzijzetten, uitgeven, over. een inkomstenkaart van €6, een eerst sparen-strip, een eerst besteden-strip.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: geef €6 en vraag "nu of aan het eind van de week sparen?"; 8 minuten: demonstreer eerst sparen (€2 in één keer gespaard, €4 om te besteden) versus eerst uitgeven (uitgeven en dan sparen wat er nog over is); 20 minuten: tweetallen rennen beide gedurende een fictieve week waarin een verleiding van €4 verschijnt; 8 minuten: bespreek waarom 'wat overblijft' vaak €0 is; 4 minuten: slotvraag: schrijf je spaarbedrag op.

Modelantwoorden

Eerst sparen: €2 gespaard en €4 om uit te geven. Eerst uitgeven: €1 over om te sparen. Eerst sparen levert meer spaargeld op: €2 in plaats van €1. "Wat overblijft" is vaak weinig of €0, omdat je uitgaven het beschikbare bedrag vullen.

Ondersteuning

gebruik €4 met een korting van €2.

Verdieping

voer drie weken uit en vergelijk de gespaarde totalen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

probeer eerst een klein bedrag opzij te zetten in een fictief plan; er wordt niet met echt geld omgegaan.

Houd het apart

JAN-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 75

Leerdoel

Houd spaargeld gescheiden en duidelijk gelabeld, zodat het niet per ongeluk wordt uitgegeven.

Woorden en materialen

apart, veilig, met een label, verleiden. een gemengde pot en twee gelabelde potten (uitgeven/sparen), fictieve munten, verleidingskaarten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon één pot met gemengd geld en vraag "welke munten zijn voor het doel?"; 8 minuten: demonstreer het scheiden in een gelabelde spaarpot, zodat het doelgeld duidelijk is; 20 minuten: groepen delen een fictief bedrag, krijgen vervolgens een verleidingskaart te zien en beslissen; 8 minuten: bespreek waarom 'uit het zicht' een doel helpt; 4 minuten: slotvraag: noem één manier om spaargeld gescheiden te houden.

Modelantwoorden

Besteed pot €6, spaar pot €4; het lekkers mag niet uit de spaarpot komen, want dat geld heeft een baan; etikettering houdt het doelgeld duidelijk en minder verleidelijk; een aparte pot, envelop of blik werkt.

Ondersteuning

gebruik twee potten en hele euro's.

Verdieping

leg uit waarom een spaarvarken dat je moet openbreken een lang doel kan helpen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

label een fictieve opslagcontainer; geen echt geld nodig.

Sneller je doel bereiken

JAN-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 76

Leerdoel

Vergelijk manieren om sneller een doel te bereiken: spaar elke week meer, voeg een eenmalige opwaardering toe of doe een wens.

Woorden en materialen

sneller, bijdrage, aanvulling, weken. een doelkaart van €12, een weekkaart van €3, een opwaardeerkaart van €6, een "skip a €3 want" -kaart.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een doel van €12 voor €3 per week en vraag "hoe kom je sneller klaar?"; 8 minuten: demonstreer drie hefbomen - spaar €4 in plaats van €3, voeg een opwaardering van €6 toe, of knip een €3 wil toevoegen; 20 minuten: tweetallen berekenen voor elke hefboom de nieuwe weken; 8 minuten: bespreek de afweging van elk; 4 minuten: slotvraag: kies een hefboom en geef het nieuwe aantal weken op.

Modelantwoorden

$€12 \div €3 = 4$ weken; $€12 \div €4 = 3$ weken. Met een aanvulling van €6 blijft €6 te sparen over: bij €3 per week nog 2 weken. Wie weinig over heeft, kan liever een eenmalige aanvulling kiezen of de wens kleiner maken dan elke week meer sparen.

Ondersteuning

gebruik één hendel.

Verdieping

combineer twee hendels en vind de kortste tijd.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bedenk een manier waarop een personage sneller een doel kan bereiken; geen echte financiën.

Het wachten waard

JAN-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 77

Leerdoel

Bespaar gewicht totdat je zich iets kunt veroorloven, zodat je het niet meteen hoeft te kopen.

Woorden en materialen

wachten, kunnen betalen, geduld, klaar. een wenskaart (een scooter van €15), een "spaar 3 weken voor €5" -kaart, een fictieve "koop het nu, betaal in totaal €18" -kaart (geen echt tegoed).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een wens van €15 en €5 per week en vraag "drie weken wachten of nu kopen?"; 8 minuten: laat zien dat sparen tot het klaar is €15 kost, terwijl haasten meer kan kosten of geld kan gebruiken dat elders nodig is; 20 minuten: leerlingparen vergelijken wachten en haasten op kosten en kalmte; 8 minuten: bespreek wanneer wachten de moeite waard is en wanneer een behoefte niet kan wachten; 4 minuten: slotvraag: eindig "Wachten is de moeite waard als...".

Modelantwoorden

$€15 \div €5 = 3$ weken; $€18 - €15 = €3$ meer; opwinding of druk zorgt ervoor dat mensen zich haasten; wachten is nu niet goed voor een echte behoefte, zoals medicijnen of een warme jas.

Ondersteuning

gebruik €10 voor €5 per week.

Verdieping

vergelijk de totale kosten van wachten versus het haasten van een langer doel.

Vrijblijvend gesprekje thuis

noem één ding dat de moeite waard is om te wachten en voor te sparen; geen echte aankoop.

Vaak een beetje

JAN-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 78

Leerdoel

Zie hoe kleine reguliere bedragen in de loop van de tijd een groot totaal vormen, met behulp van eenvoudige totalen.

Woorden en materialen

klein, regelmatig, bij elkaar optellen, totaal. een weekkaart van €1, een strip van 12 weken, een briefje van 52 weken.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag "kan €1 per week ertoe doen?"; 8 minuten: demonstratie $€1 \times 12 = €12$, daarna afbeelding $€1 \times 52$; 20 minuten: tweetallen tellen verschillende kleine, maar regelmatige plannen op en vergelijken deze met één grote, zeldzame storting; 8 minuten: bespreek waarom regelmatige beats "Ik zal ooit veel sparen"; 4 minuten: slotvraag: totaal één klein-regelmatig plan.

Modelantwoorden

€12; €24; ongeveer €52; Regelmatig sparen bouwt gestaag op en is gemakkelijker vol te houden dan een zeldzaam groot bedrag dat vaak nooit gebeurt. Dit is eenvoudig optellen, geen rente.

Ondersteuning

totaal vier weken van €1.

Verdieping

Bereken hoeveel weken van €2 €30 bedragen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

stel je een kleine, vaste gewoonte voor; geen echt geld nodig.

De spaardoel-race

ONLINE | LEEFTIJD 6-8 | PUPIL PLEEF TIJD 79-80

Leerdoel en voorbereiding

Van een wens een doel maken met een bedrag en herhaalde spaarstappen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Een overgeslagen week wist eerder gespaard geld niet uit. 3 min. Afsluiten: Wat maakt van een spaarwens een plan?

Modelantwoorden

1. Na week 1, 2 en 3: €4, €8, €12. 2. Zes stortingen van €4 maken €24. 3. Nee. Het saldo blijft staan; een overgeslagen week stelt het doel één week uit als je daarna hetzelfde spaart.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Een duidelijk doel, een bedrag om opzij te zetten en een moment om te controleren.

Ondersteuning

Verplaats zes papieren kaartjes van €4 over een spaarpad.

Verdieping

Vergelijk €3 per week: acht stortingen bereiken €24.

Open de bijbehorende online les

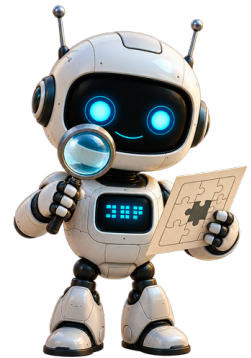
Februari Bankieren

THEMA 06 | FEB

Hoe lees ik een rekening en bescherm ik privégegevens?

Kern: Rekeningen, rekeningafschriften, betalingen en privacy

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

FEB-01 Ontdekken: Een rekening houdt het geld bij	83
FEB-02 Oefenen: Speur in het rekeningafschrift	84
FEB-03 Toepassen: Betaal veilig en houd gegevens privé	85
FEB-04 Extra: Manieren om te betalen	86
FEB-05 Extra: Een rekeningafschrift lezen	87
FEB-06 Extra: Controleer voordat je betaalt	88
FEB-07 Extra: Twee soorten rekeningen	89
FEB-08 Extra: Het nepbericht van de bank	90
FEB-09 Extra: Standaard privé	91

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

In een bankrekening kijken

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 82. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Een rekening houdt het geld bij

FEB-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 83

Leerdoel

Leg stortingen, opnames en het saldo na elke transactie uit.

Woorden en materialen

rekening, storting, opname, saldo. fictieve rekeningstrook met opening €20, borg €8, winkelbetaling €6, busbetaling €3.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag waar een digitale saldo “leeft”; 8 minuten: demonstreer een rekening als registratie van in- en uitgaande bedragen; 20 minuten: leerlingen vullen een grootboek in met pijlen en balansen; 8 minuten: vergelijk kas- en rekeninggegevens zonder te beweren dat één altijd beter is; 4 minuten: slotvraag: leg de saldo in een zin uit.

Modelantwoorden

€28, €22, €19; uiteindelijk €19. Een kaart verandert de manier waarop wordt betaald, niet de aankoopprijs.

Ondersteuning

tellers en een getallenlijn.

Verdieping

voeg een openstaande betaling van €2 toe en bespreek waarom de saldi van displayed/available kunnen verschillen, zonder een echte bank-app te gebruiken.

Vrijblijvend gesprekje thuis

leg iemand thuis een fictief grootboek uit.

Speur in het rekeningafschrift

FEB-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 84

Leerdoel

Controleer een overzicht op rekenkundige en dubbele invoer.

Woorden en materialen

rekeningafschrift, transactie, datum, fout, fictieve verklaring: opening €15; +€5 cadeau; -€4 boek; -€4 boek herhaald; sluiting getoond €12.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of het weergegeven eindsaldo bewijst dat het overzicht correct is; 8 minuten: demonstreer het controleren van elke boeking en ontvangst; 20 minuten: tweetallen berekenen beide mogelijkheden, met en zonder tweede aankoop; 8 minuten: bespreek het vragen aan een volwassene/aanbieder om te verifiëren voordat er sprake is van fraude; 4 minuten: slotvraag: benoem wat je eerst moet controleren.

Modelantwoorden

$€15 + €5 - €4 - €4 = €12$. Zonder dubbele regel: €16. Een bon, besteloverzicht of controle door een volwassene helpt. Een goede vraag is: "Kunnen we nagaan of ik twee boeken heb gekocht of dat dezelfde betaling twee keer staat?"

Ondersteuning

één transactie tegelijk.

Verdieping

identificeert datum- en verkopersvelden die het onderzoek vergemakkelijken.

Vrijblijvend gesprekje thuis

gebruik de fictieve verklaring; neem geen echte bankafschriften mee naar de les.

Betaal veilig en houd gegevens privé

FEB-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 85

Leerdoel

Herken gevoelige betalingsgegevens en veilig hulp zoeken.

Woorden en materialen

pincode, wachtwoord, privé, controleren via een aparte weg. fictieve kaarten: 'Vertel een vriend je pincode', 'Vraag een volwassene die je vertrouwt om een betaling te controleren', 'Fotografeer de voor- en achterkant van een kaart', 'Controleer het bedrag voordat je tikt.'

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag welke informatie een betaalautomaat nodig heeft tegenover een vreemde; 8 minuten: demonstreer "pauzeren, bedrag controleren, details beveiligen"; 20 minuten: teams sorteren safe/unsafe-kaarten en spelen een vertrouwde volwassene-vraag; 8 minuten: bespreek waarom zelfs een vriendelijk verzoek ongepast kan zijn; 4 minuten: slotvraag: één detail dat je nooit mag delen.

Modelantwoorden

Houd pincodes, wachtwoorden, kaartafbeeldingen en eenmalige codes privé; vraag het zelfstandig aan een vertrouwde volwassene, controleer het item en het totaal en reageer niet op het bericht.

Ondersteuning

schildpictogrammen.

Verdieping

vergelijk "officieel ogend" met onafhankelijk geverifieerd.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vertel een volwassene de driestapsroutine; Deel nooit inloggegevens als huiswerk.

Manieren om te betalen

FEB-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 86

Leerdoel

Vergelijk contant geld, kaartbetalingen en online betalingen en zie dat ze allemaal echt geld uit een zak of rekening halen.

Woorden en materialen

contant geld, betaalkaart, tikken, online. betaalkaarten (munten en biljetten, tapkaart, telefoon, onlineformulier), een fictieve aankoop van €5.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: laat vier manieren zien waarop je voor een boek van €5 kunt betalen en vraag welke het minst kost; 8 minuten: laat zien dat ze alle vier dezelfde €5 verplaatsen - de methode verandert, niet de prijs; 20 minuten: groepen matchen elke methode met de manier waarop het geld beweegt en voegen één zorgpunt toe; 8 minuten: bespreek waarom tikken kan aanvoelen als niets uitgeven; 4 minuten: slotvraag: noem één methode en één zorgpunt.

Modelantwoorden

Nee - elke methode kost €5; contant geld verlaat je zak terwijl kaart, tap en online van een rekening worden afgeschreven; tikken voelt als niets omdat er geen munten van eigenaar wisselen; online zorg omvat het controleren van het bedrag en het privé houden van gegevens.

Ondersteuning

vergelijk alleen contant geld en pin.

Verdieping

leg uit waarom het controleren van het bedrag belangrijker is bij het tikken.

Vrijblijvend gesprekje thuis

ziet een fictieve betaling en vertelt hoe het geld bewoog; geen echte kaartgegevens.

Een rekeningafschrift lezen

FEB-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 87

Leerdoel

Lees de velden van een fictieve verklaring (datum, beschrijving, geld in, geld uit, saldo) en zoek een specifiek item.

Woorden en materialen

rekeningafschrift, datum, omschrijving, saldo. een fictieve verklaring van vijf rijen met kolommen voor datum, beschrijving, in, uit en saldo.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een verklaring en vraag "welke rij is het bustarief?"; 8 minuten: demonstreer het lezen over een rij en langs de balanskolom; 20 minuten: leerlingen beantwoorden vragen waarbij ze rijen moeten vinden en de lopende saldo moeten lezen; 8 minuten: bespreek waarom duidelijke beschrijvingen en datums helpen; 4 minuten: slotvraag: zoek één item en het saldo ervan.

Modelantwoorden

Leerlingen lezen de datum van de overeenkomende rij; het saldo na de gift van +€5 wordt afgelezen uit de saldokolom; een "uit"-rij bevat een bedrag in de uit-kolom; Met datums en beschrijvingen kunt je elk item vinden en controleren.

Ondersteuning

gebruikt een instructie met drie rijen.

Verdieping

zoek een rij met een ontbrekende beschrijving en zeg waarom dat een probleem is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

lees alleen de fictieve verklaring; breng geen echte uitspraken mee naar de les.

Controleer voordat je betaalt

FEB-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 88

Leerdoel

Controleer of het rekeningsaldo voldoende is voordat je betaalt, en beslis wat je moet doen als dit niet het geval is.

Woorden en materialen

saldo, genoeg, controleren, vooraf. een fictieve rekening voor €7, aankoopkaarten (€3, €5, €9).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een saldo van €7 en een artikel van €9 en vraag "kun je betalen?"; 8 minuten: laat zien dat je het saldo aan de prijs vergelijkt voordat je betaalt; 20 minuten: tweetallen beslissen bij meerdere aankopen of er genoeg is en wat te doen als dat niet het geval is; 8 minuten: bespreek waarom proberen meer te betalen dan het saldo een probleem is; 4 minuten: slotvraag: zeg of €7 een artikel van €5 en het wisselgeld dekt.

Modelantwoorden

€5 is prima, er blijft €2 over; €9 is meer dan €7, dus nee; veilige opties zijn wachten en meer sparen, of een goedkoper artikel kiezen; Door eerst te controleren, voorkom je dat je geld probeert uit te geven dat je niet hebt.

Ondersteuning

gebruik twee duidelijke bedragen.

Verdieping

Bereken hoeveel meer er nodig is voor het artikel van €9.

Vrijblijvend gesprekje thuis

controleer een fictief saldo tegen een prijs; geen echte rekening.

Twée soorten rekeningen

FEB-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 89

Leerdoel

Vertel een alledaagse (zicht)rekening van een spaarrekening en bewaar doelgeld op de juiste plek.

Woorden en materialen

rekening, actueel, spaargeld, apart. twee gelabelde rekeningkaarten (Elke dag, Sparen), fictieve bedragen en banen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag "waar moet het doelgeld naartoe zodat het niet wordt uitgegeven?"; 8 minuten: demonstreer een alledaagse rekening voor uitgaven en een spaarrekening voor doelen; 20 minuten: groepen sorteren meerdere bedragen op de juiste rekening en leggen uit; 8 minuten: bespreek waarom het gescheiden houden van deze twee doelen een doel beschermt; 4 minuten: slotvraag: benoem waarvoor elke rekening dient.

Modelantwoorden

De dagelijkse (lopende) rekening is voor uitgaven, de spaarrekening voor doelen; €6 voor elke dag, €4 voor sparen; scheiden beschermt het doel tegen per ongeluk uitgeven; doelgeld op de dagelijkse rekening is gemakkelijk uit te geven zonder dat het de bedoeling is.

Ondersteuning

twee rekeningen, één bedrag.

Verdieping

leg uit waarom een spaarrekening ervoor kan zorgen dat een doel realistischer aanvoelt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

beschrijft een fictief plan voor twee accounts; geen echte accountgegevens.

Het nepbericht van de bank

FEB-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 90

Leerdoel

Ontdek een fictief nep-'bank'-bericht waarin om codes of details wordt gevraagd, en reageer veilig door het onafhankelijk te controleren.

Woorden en materialen

nep, bericht, code, controleren via een aparte weg. twee fictieve berichtkaarten (A: "Uw account is vergrendeld, stuur nu je code", met een link; B: een eenvoudige herinnering zonder link en zonder codeverzoek), een lijst met veilige stappen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon het bericht "verstuur nu je code" en vraag hoe je zich daarbij voelt; 8 minuten: laat per bericht zien dat een echte bank je code of wachtwoord nooit nodig heeft; 20 minuten: leerlingparen markeren de druk, het codeverzoek en de link en schrijven vervolgens een veilige stap; 8 minuten: bespreek de controle via een officiële route met een vertrouwenspersoon; 4 minuten: slotvraag: benoem de eerste veilige stap.

Modelantwoorden

Bericht A vraagt om een code, die een bank per bericht nooit nodig heeft; de waarschuwingssignalen zijn urgentie, een codeverzoek en een link; stuur nooit een eenmalige code omdat erom wordt gevraagd; een veilige stap is om te stoppen en contact op te nemen met een vertrouwde volwassene via een officiële route, niet via de boodschap.

Ondersteuning

markeer "verstuur nu je code".

Verdieping

leg uit waarom "je account is vergrendeld" bedoeld is om paniek te zaaien.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vertel een volwassene de regel "een bank vraagt nooit per bericht om je code"; gebruik alleen fictieve berichten.

Standaard privé

FEB-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 91

Leerdoel

Vertel wat een betaling werkelijk nodig heeft en wat privé moet blijven, en leg uit waarom gegevens privé worden gehouden.

Woorden en materialen

privé, delen, bijhouden, toestemming, infokaarten (artikel prijs, pincode, eenmalige code, de naam van de winkel, een kaartnummer), een mat "moet betalen" versus "privé houden".

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag "wat heeft een winkel eigenlijk nodig om je een pen te verkopen?"; 8 minuten: laat zien dat voor een betaling het bedrag nodig is, en niet je pincode of volledige kaartgegevens; 20 minuten: groepen sorteren infokaarten in 'moeten betalen' en 'privé houden'; 8 minuten: bespreek waarom een bank gegevens privé houdt en toestemming vraagt om te delen; 4 minuten: slotvraag: noem één ding dat je privé wilt houden.

Modelantwoorden

De artikel prijs en de naam van de winkel zijn prima te delen; een pincode, eenmalige code en volledig kaartnummer blijven privé; een winkel heeft het bedrag nodig, niet je pincode; Pincodes en codes ontgrendelen geld, zodat ze privé blijven; banken houden gegevens privé om je geld te beschermen en delen deze alleen met toestemming.

Ondersteuning

sorteer drie duidelijke kaarten.

Verdieping

leggen uit waarom "standaard privé" veiliger is dan "delen, tenzij wordt gezegd dat niet te doen".

Vrijblijvend gesprekje thuis

noem één detail dat altijd privé moet blijven; schrijf geen echte getallen.

In een bankrekening kijken

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 92-93

Leerdoel en voorbereiding

Stortingen, betalingen en het lopende saldo op een fictieve rekening lezen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Een bankrekening is een administratie; het saldo verandert als transacties worden verwerkt. Gebruik nooit echte leerlinggegevens. 3 min. Afsluiten: Wat vertelt het saldo je?

Modelantwoorden

1. €28 na het cadeau, €22 na het boek, €19 na de bus. 2. Cadeau: ERBIJ. Boek en bus: ERAF. 3. Deel de code niet en gebruik de link niet; vraag een vertrouwde volwassene en controleer via een aparte weg.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Het bedrag dat na de genoemde transacties op de rekening staat, rekening houdend met eventuele andere nog niet verwerkte betalingen.

Ondersteuning

Gebruik groene plus- en oranje minkaarten.

Verdieping

Voeg een dubbele boekregel van €6 toe en leg de twee mogelijke saldi uit voordat je bewijs controleert.

Open de bijbehorende online les

Maart Rente

THEMA 07 | MAR

Hoe levert rente een spaarder iets op en kost het een lener geld?

Kern: Spaarrente, leenkosten en samengestelde groei

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

MAR-01 Ontdekken: Rente voor een spaarder	96
MAR-02 Oefenen: Rente voor een lener	97
MAR-03 Toepassen: Groei op groei	98
MAR-04 Extra: Vijf van elke honderd	99
MAR-05 Extra: Hetzelfde percentage, ander startbedrag	100
MAR-06 Extra: Eén jaar of twee?	101
MAR-07 Extra: De kosten veranderen het resultaat	102
MAR-08 Extra: Meer euro's, minder keuzes?	103
MAR-09 Extra: Lees de hele belofte	104

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Interesse heeft twee gezichten; De groei die begint te groeien

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 95. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleider of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Rente voor een spaarder

MAR-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 96

Leerdoel

Beschrijf rente als een bedrag dat een rekening onder de voorwaarden ervan kan toevoegen.

Woorden en materialen

rente, percentage, saldo, looptijd. fictieve jaarspaarkaart: €100 startsaldo, 5% jaarrente, geen storting, geen kosten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of €100 onaangeroerd kan veranderen; 8 minuten: demonstreer 5% van €100 als €5; 20 minuten: tweetallen lossen €20 op bij 5% en €100 bij 2% met honderd rasters; 8 minuten: bespreek dat de reële rente kan veranderen en dat inflatie de koopkracht beïnvloedt; 4 minuten: slotvraag: wie krijgt de rente in dit voorbeeld?

Modelantwoorden

€5, daarna €105; €1 op €20; nee, het betreft alleen het vermelde tarief en de looptijd van de oefening.

Ondersteuning

begin met €100 en een raster van vijf vierkant honderd.

Verdieping

vergelijk €100 met 2% en 5% voor een jaar, zonder echte producten te beoordelen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

identificeer de woorden “tarief” en “termijn” op een fictieve lerarenkaart.

Rente voor een lener

MAR-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 97

Leerdoel

Bereken een eenvoudige totale terugbetaling en besef dat vergoedingen of timing de werkelijke kosten kunnen veranderen.

Woorden en materialen

lenen, startbedrag, rente, totale terugbetaling. fictieve lenenkaart voor één jaar: €100 lenen, eenmalig €5 rente betalen, geen andere kosten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of het ontvangen van €100 vandaag betekent dat je het bezit; 8 minuten: demonstreren terugbetaling €100+€5; 20 minuten: groepen vergelijken kaart A (€20 lenen, €22 terugbetalen) en kaart B (€20 lenen, €25 terugbetalen); 8 minuten: bespreek de totale terugbetaling in plaats van slechts een “kleine wekelijkse betaling”; 4 minuten: slotvraag: wie betaalt hier rente?

Modelantwoorden

€105 totaal. A kost €2 extra, B €5 extra; A kost €3 minder. Ook andere voorwaarden, kosten en terugbetaaldata tellen mee.

Ondersteuning

gebruikt twee stapels: ontvangen bedrag en extra betaald.

Verdieping

Vergelijk identieke totale terugbetalingen over verschillende tijdlijnen zonder te beweren dat de voorwaarden gelijkwaardig zijn.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bespreek waarom lenen een belofte is, waarbij je alleen de fictieve kaarten gebruikt.

Groei op groei

MAR-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 98

Leerdoel

Leg compounding uit via twee rondes en onderscheid een soepel model van een echt investeringstraject.

Woorden en materialen

samengesteld, rendement, onzekerheid, rekenvoorbeeld. fictief model: €100 groeit met 10% in elk van de twee rondes; rekenmachine optioneel.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: voorspel de tweede ronde; 8 minuten: demonstratie ronde 1: €100 → €110, ronde 2: 10% van €110 is €11; 20 minuten: groepen vergelijken samengestelde €121 met eenvoudige €120, en tekenen vervolgens een oneffen alternatief pad; 8 minuten: bespreek waarom rendement niet gegarandeerd is en verliezen mogelijk zijn; 4 minuten: slotvraag: definieer groei op groei.

Modelantwoorden

€110, daarna €121; de tweede ronde gebruikt het grotere saldo van €110; samengesteld model is na twee rondes €1 hoger; het tarief is een fictieve veronderstelling, geen voorspelling.

Ondersteuning

eerste ronde voorgevuld.

Verdieping

-model één jaar van -10% en vervolgens +10%: €100 → €90 → €99, waaruit blijkt dat een verlies meer dan hetzelfde percentage winst nodig heeft om te herstellen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

leg het model uit met bonen of papieren vierkantjes; duiden niet op een echte investering.

Vijf van elke honderd

MAR-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 99

Leerdoel

Bouw 1%, 5% en 10% op uit een honderdraster voordat je een percentage gebruikt om een klein rentebedrag te vinden.

Woorden en materialen

percentage, honderd, percentage, bedrag. een honderdvierkant raster per paar, tien tellers, fictieve spaarkarten van €100 en €20.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag hoe “5 op de 100” eruit zou kunnen zien; 8 minuten: kleur 5 van 100 vierkantjes en toon 10% als tien vierkantjes, daarna 1% als één; 20 minuten: tweetallen bouwen 5% van €100 en 10% van €20 met fiches, leggen uit waarom beide respectievelijk €5 en €2 zijn, en controleren 5% van €20 als de helft van 10%; 8 minuten: vergelijk koers (het percentage) met bedrag (de euro-uitslag); 4 minuten: slotvraag: wijs 5% aan op een raster en noem 5% van €100.

Modelantwoorden

Vijf gearceerde vierkanten zijn 5%; 5% van €100 is €5; 5% van €20 is €1. Nee: het tarief blijft 5% terwijl het eurobedrag afhankelijk is van het startsaldo.

Ondersteuning

vouw een tienstrook en gebruik 10% van €10 voordat je 5% probeert.

Verdieping

laat twee manieren zien om 5% van €60 (€3) te vinden, bijvoorbeeld de helft van 10% of vijf loten van 1%.

Vrijblijvend gesprekje thuis

teken een strook van tien vierkanten met een volwassene en gebruik fictieve fiches van €20; er is geen accountinformatie nodig.

Hetzelfde percentage, ander startbedrag

MAR-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 100

Leerdoel

Vergelijk rentebedragen eerlijk als de aanvangssaldi verschillen, zonder een grotere eurowinst te verwarren met een hogere rente.

Woorden en materialen

beginsaldo, percentage, rentebedrag, vergelijken. fictieve kaart A: €40 aan 5% voor één jaar; kaart B: €100 aan 5% voor één jaar; geen stortingen of kosten op beide kaarten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon de twee 5%-kaarten en vraag of ze dezelfde euro's toevoegen; 8 minuten: demonstreer 10% en halveer het om 5% te vinden; 20 minuten: tweetallen berekenen beide opgetelde bedragen, maken een tabel met twee kolommen before/after en bedenken een derde €20-kaart tegen 5%; 8 minuten: bespreek waarom het vergelijken van alleen de winst van de euro misleidend kan zijn als de uitgangsbetragten verschillen; 4 minuten: slotvraag: geef aan wat gelijk is en wat verschilt op A en B.

Modelantwoorden

A voegt €2 toe en sluit op €42; B voegt €5 toe en sluit op €105. B krijgt meer euro's omdat het met meer begint; beide hebben hetzelfde tarief van 5%.

Ondersteuning

geef vooraf ingevulde bedragen van 10% (€4 en €10) en halveer deze vervolgens.

Verdieping

vergelijk €40 aan 10% (€4) met €100 aan 5% (€5), waarbij zowel de koers als de eurowinst worden genoemd zonder een echt product als 'beste' te bestempelen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

gebruikt twee fictieve papieren potten van 40 en 100 vierkantjes om uit te leggen waarom dezelfde breuk verschillende bedragen oplevert.

Eén jaar of twee?

MAR-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 101

Leerdoel

Lees de term van een klaskaart met eenvoudige rente en bereken herhaalde vaste rente zonder stilletjes te vermenigvuldigen.

Woorden en materialen

looptijd, jaar, enkelvoudige rente, totaal. fictieve kaart: €100 startsaldo, €5 toegevoegd aan het einde van elk jaar gedurende twee jaar, uitsluitend berekend over de oorspronkelijke €100; geen aanbetalingen of kosten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of een eenjarige en een tweejarige kaart met elkaar vergeleken kunnen worden zonder de term te lezen; 8 minuten: demonstreer een tijdlijn van €100, €105, €110, terwijl je verwijst naar de 'oorspronkelijke €100'-regel; 20 minuten: leerlingen bouwen tijdlijnen voor één en twee jaar en vergelijken de vaste €5 van het tweede jaar met de €5,25 van les 3 als 5% zou worden berekend op €105; 8 minuten: bespreek waarom de exacte kaartregel ertoe doet; 4 minuten: slotvraag: identificeer het bedrag na twee jaar volgens deze gestelde regel.

Modelantwoorden

€100, €105, €110; €10 totale rente; de tweede €5 wordt berekend op basis van de oorspronkelijke €100. De duur en de enkelvoudige versus samengestelde regel veranderen het resultaat.

Ondersteuning

plaats twee fysieke tokens van €5 naast een kaart van €100, één per jaar.

Verdieping

vergelijk met jaarlijkse samenstelling bij 5%: $€100 \rightarrow €105 \rightarrow €110,25$; het verschil van €0,25 is de groei op de rente over het eerste jaar.

Vrijblijvend gesprekje thuis

maak een papieren tijdlijn in twee stappen met alleen de fictieve kaart; er is geen echt accountonderzoek vereist.

De kosten veranderen het resultaat

MAR-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 102

Leerdoel

Onderscheid de verdiende rente van het eindsaldo na een aangegeven vergoeding.

Woorden en materialen

kosten, brutorente, nettoverandering, eindsaldo. fictieve kaart: €100 start, €5 rente eenmalig toegevoegd na één jaar, daarna wordt €2 in rekening gebracht; geen andere transacties.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon “€5 bijgeteld” en vraag of het saldo met €5 moet stijgen; 8 minuten: demonstreer het bestelde grootboek €100 → €105 → €103; 20 minuten: leerlingparen annoteren pijlen plus/minus en vergelijken deze vervolgens met een overigens identieke gratis kaart die eindigt op €105; 8 minuten: bespreek welke cijfers moeten worden gelezen voordat wordt gezegd waar een spaarder mee eindigt; 4 minuten: slotvraag: benoem de rente, het tarief en het nettowisselgeld.

Modelantwoorden

€105, daarna €103; nettoverandering +€3. De kaart telt €5 rente erbij en trekt €2 kosten af.

Ondersteuning

gebruik op volgorde vijf groene opteltellers en twee oranje afhaaltellers.

Verdieping

toont voor een fictieve kaart van €100 met €2 rente en €3 kosten een eindsaldo van €99 en verklaart een negatieve nettoverandering ondanks het ontvangen van rente.

Vrijblijvend gesprekje thuis

oefenen met papieren pijlen en fictieve bedragen; inspecteer geen echt familieaccount.

Meer euro's, minder keuzes?

MAR-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 103

Leerdoel

Leg met een concreet fictief mandje uit waarom je met een hoger geldsaldo niet altijd meer dingen koopt als de prijzen ook veranderen.

Woorden en materialen

prijsverandering, koopkracht, saldo, vergelijken. twee fictieve winkelkaarten: jaar 1 heeft €100,- en identieke boeken à €10,- per stuk; jaar 2 heeft €105 en dezelfde boeken voor €12 per stuk. Dit is een klassikaal model, geen echt inflatiecijfer.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of €105 altijd meer dan €100 koopt; 8 minuten: demonstreer tien boeken voor €10 en acht boeken voor €12, met nog €9 over; 20 minuten: tweetallen gebruiken papieren boekfiches om beide manden te bouwen, tonen de vermenigvuldiging en leggen het verschil uit zonder iets te beweren over echte prijzen; 8 minuten: bespreek waarom zowel saldi als prijzen ertoe doen; 4 minuten: slotvraag: kies in welk jaar de meeste hele boeken worden gekocht en waarom.

Modelantwoorden

Tien boeken in jaar 1; acht in jaar 2 omdat $8 \times €12 = €96$, waardoor er €9 overblijft, en negen €108 zou kosten. Het saldo steeg met €5, maar de prijs van het fictieve boek steeg voldoende om het aantal te kopen boeken te verminderen.

Ondersteuning

gebruik tien afbeeldingsfiches en tel groepen van €10 of €12.

Verdieping

Bereken het minimale saldo in hele euro's waarmee je negen boeken in jaar 2 kunt kopen: €108. Vergelijk dat met €105.

Vrijblijvend gesprekje thuis

gebruik alleen de gedrukte fictieve boekkaarten; er zijn geen gezinswinkelprijzen nodig.

Lees de hele belofte

MAR-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 104

Leerdoel

Stel op bewijs gebaseerde vragen over een renteclaim, waarbij je ontbrekende termijnen, kosten en onzekerheid identificeert voordat je de berekening maakt.

Woorden en materialen

bewering, bewijs, looptijd, voorwaarden. twee fictieve klaslokaalposters: A zegt: "€100 groeit met 5% in één jaar, zonder kosten"; B zegt: "Verdien meer! 8%!" zonder informatie over de looptijd of kosten. Geen van beide is een reëel aanbod.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon poster B en nodig een eerste reactie uit; 8 minuten: demonstreer vragen over het startsaldo, de looptijd, de kosten en of het nummer een belofte is; 20 minuten: groepen berekenen A's eindsaldo van €105, markeren de ontbrekende informatie van B en herschrijven B als een vragenlijst in plaats van een antwoord te verzinnen; 8 minuten: vergelijk een gerechtvaardigde berekening met een niet-ondersteunde gok; 4 minuten: slotvraag: noem één feit dat vereist is voordat B wordt gebruikt.

Modelantwoorden

A telt €5 erbij en eindigt op €105. Bij B ontbreken looptijd, kosten en startsaldo. De kleur beïnvloedt de berekening niet. Het precieze eindsaldo van B is niet te bepalen. Goede vragen: "Voor hoelang?", "Zijn er kosten?", "Kan het percentage veranderen?" en "Wat zijn de voorwaarden?"

Ondersteuning

markeer bekende feiten in groen en onbekende feiten in oranje.

Verdieping

ga er voor een aparte rekenoefening enkel van uit dat B begint bij €100,-, een jaar duurt en geen kosten kent; het zou €8 toevoegen en eindigen op €108, maar die aannames staan niet vermeld onder B.

Vrijblijvend gesprekje thuis

gebruikt de twee fictieve posters om te oefenen met het stellen van vragen; vergelijk niet of meld je niet aan voor echte producten.

Rente heeft twee gezichten

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 105-106

Leerdoel en voorbereiding

Benoemen wie rente ontvangt of betaalt en een eenvoudig voorbeeld van 10% uitrekenen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: De 10% is alleen een fictieve aanname voor één jaar, geen actueel of gegarandeerd aanbod. 5 min. Afsluiten: Waarom moet je lezen of een kaart over sparen of lenen gaat?

Modelantwoorden

1. Er komt €10 rente bij; het eindsaldo is €110. 2. Er wordt €10 rente betaald; de totale terugbetaling is €110. 3. De spaarder ontvangt rente van de rekeningaanbieder volgens de voorwaarden; de lener betaalt de geldverstrekker.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Hetzelfde percentage kan geld zijn dat je krijgt of extra kosten die je betaalt.

Ondersteuning

Kleur tien vakjes van een honderdveld.

Verdieping

Vergelijk €20 tegen 10%: €2 rente, met hetzelfde verschil tussen spaarder en lener.

[Open de bijbehorende online les](#)

De groei die zelf gaat groeien

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 107-108

Leerdoel en voorbereiding

Groei-op-groei in twee rondes uitleggen zonder de uitkomst als belofte te zien. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Groei-op-groei kan ook verlies versterken; noem het geen gegarandeerde manier om rijk te worden. 5 min. Afsluiten: Volgt een echte belegging altijd zo'n gelijkmatige lijn?

Modelantwoorden

1. Ronde 1 €110; ronde 2 telt €11 erbij en eindigt op €121. 2. De 10% in ronde 2 wordt berekend over €110, inclusief de eerste €10 groei. 3. Het vaste-toevoegmodel eindigt op €120; groei-op-groei is €1 hoger.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Nee. Rendement kan verschillen en verlies of kosten zijn mogelijk; dit is alleen een voorbeeld.

Ondersteuning

Geef het saldo van €110 na ronde 1 al en gebruik stroken voor tien procent.

Verdieping

Laat -10% en daarna +10% zien: €100 → €90 → €99.

Open de bijbehorende online les

April Beleggen

THEMA 08 | APR

Hoe kunnen mensen nadenken over groei, tijd en risico?

Kern: Bedrijven, fondsen, spreiding, risico en tijd

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

APR-01 Ontdekken: Een klein stukje van een bedrijf	111
APR-02 Oefenen: Eén tuin of meerdere?	112
APR-03 Toepassen: Tijd, risico en kosten	113
APR-04 Extra: Geen rechte lijn	114
APR-05 Extra: Aandelen, fondsen en spaargeld	115
APR-06 Extra: Wat kan er misgaan?	116
APR-07 Extra: Te mooi om waar te zijn	117
APR-08 Extra: Een deel van de winst, of niet	118
APR-09 Extra: Geld dat je kunt missen	119

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Bouw een investeringstuin; Zeker of een gelukkige gok?; Tijd is jouw superkracht; Verzekering: het risico delen

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 110. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Een klein stukje van een bedrijf

APR-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 111

Leerdoel

Leg een aandeel uit als een klein eigendomsbelang en maak onderscheid tussen omzet en winst in een vereenvoudigd voorbeeld met één vermelde kostprijs.

Woorden en materialen

bedrijf, delen, verkoopopbrengst, kosten, winst. fictief boekenleggerbedrijf: 10 eigendomsfiches; verkoopt 8 boekenleggers voor €2 per stuk; materiaalkosten €4; veronderstel geen andere kosten voor deze oefening.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wie eigenaar is van een bedrijf met tien gelijke tokens; 8 minuten: demonstratieverkoop €16, kosten €4, winst €12 in dit ene evenement; 20 minuten: teams spelen een rollenspel met eigenaren die beslissen of ze de €12 willen behouden, verbeteren of delen; 8 minuten: leg uit dat het bezitten van een aandeel geen garantie is voor betaling of stijgende waarde; 4 minuten: slotvraag: één eigendomszin.

Modelantwoorden

€16 omzet, €12 winst alleen onder de vermelde aanname van één kostenpost. Geen automatische €1,20: eigenaren mogen winst inhouden of andere beslissingen nemen; een aandelenkoers kan stijgen of dalen. Transport, tijd, huur, vraag en concurrentie zijn mogelijke verdere factoren.

Ondersteuning

gebruik tien papieren vierkantjes.

Verdieping

voegt €3 transportkosten toe, waardoor deze vereenvoudigde winst wordt verlaagd naar €9.

Vrijblijvend gesprekje thuis

identificeer een bedrijf dat wordt gebruikt door een fictieve familie.

Eén tuin of meerdere?

APR-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 112

Leerdoel

Leg diversificatie uit als het spreiden van de blootstelling, met behoud van de mogelijkheid van verlies.

Woorden en materialen

fonds, spreiden, sector, risico. prentkaarten voor drie fictieve bedrijven: boeken, fietsen en eten; twee gebeurteniskaarten: de vraag naar boeken daalt; alle winkels worden geconfronteerd met een storm.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vergelijk een mandje met één bedrijfskaart en een mandje met drie; 8 minuten: demonstreer een fonds als een mandje dat veel beleggingen kan bevatten; 20 minuten: groepen plaatsen tien tokens in simulaties met één mand of gemengde mand en onthullen beide gebeurtenissen; 8 minuten: bespreek waarom de gemengde korf nog steeds kan verliezen als er veel zaken aan de orde zijn; 4 minuten: slotvraag: eindig "Diversificatie kan..., maar kan niet..."

Modelantwoorden

Een mandje met één bedrijf is meer blootgesteld aan een probleem met alleen boeken; alle manden kunnen worden beïnvloed door een breed evenement. Diversificatie kan risico's spreiden; het verwijdert niet en biedt geen garantie tegen verlies.

Ondersteuning

gekleurde kaarten in plaats van cijfers.

Verdieping

voegt een kleine vergoeding toe aan het fonds en legt uit dat de kosten in de loop van de tijd van belang zijn.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vind drie verschillende soorten bedrijven in een verhaal of buurt.

Tijd, risico en kosten

APR-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 113

Leerdoel

Stem de tijdshorizon van een fictief doel af op de behoefte aan zekerheid, zonder een financieel product aan te bevelen.

Woorden en materialen

tijdshorizon, verlies, kosten, toegankelijk. doelkaarten: klassenuitje volgende maand, schooltuin over vier jaar; optiekaarten: afgesloten doos met stalfiches, onzeker tuinspel met mogelijk gain/loss en €1 spelkosten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of de reis van volgende maand verlies van tokens kan tolereren; 8 minuten: demonstreer het verschil tussen een dichtbij doel en een doel op afstand; 20 minuten: teams testen drie uitkomstkaarten voor de onzekere optie (winst 3, geen verandering, verlies 4), waarbij elke keer €1 wordt afgetrokken; 8 minuten: bespreek waarom risicotolerantie en toegang per doel verschillen; 4 minuten: slotvraag: noem één vraag vóór elke beleggingsbeslissing.

Modelantwoorden

12, 9 en 5 tokens respectievelijk. De uitkomst van het verlies bedreigt het nabije doel; elke onzekere uitkomst kan ongeschikt zijn voor het geld dat binnenkort nodig is. Een langere tijd garandeert geen herstel.

Ondersteuning

getallenlijn.

Verdieping

Vergelijk hoe een vergoeding van €1 een klein versus een groter startbedrag beïnvloedt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bespreek de deadline van een fictief doel, niet echte investeringen.

Geen rechte lijn

APR-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 114

Leerdoel

Laat zien dat de waarde van een investering in de loop van de tijd kan stijgen en dalen, zodat de groei nooit soepel of beloofd is.

Woorden en materialen

waarde, omhoog, omlaag, geduldig. een fictieve waardekaart in zes stappen voor één fonds (€100, €110, €105, €120, €115, €130), een lijngrafiekstrook.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of een investering altijd omhoog gaat; 8 minuten: plot de fictieve zes waarden, met stijgingen en dalingen; 20 minuten: tweetallen trekken de lijn, markeren waar deze is gevallen en vergelijken deze met een rechte lijn; 8 minuten: bespreek waarom een dip geen mislukking is, maar waarom geldt dat snel nodig is, niet in iets wankelends mag zitten; 4 minuten: slotvraag: beschrijf de vorm in één woord.

Modelantwoorden

De lijn stijgt over het geheel genomen, maar daalt van 110 naar 105 en van 120 naar 115; het eindigt op €130, dat is €30 boven het begin; investeringen bewegen op en neer, dus 'altijd omhoog' is onjuist, en een vloeiende lijn is slechts een illustratie en nooit een belofte.

Ondersteuning

gebruikt drie waarden (100, 90, 110).

Verdieping

teken een versie die lager eindigt dan hij begon, en zeg wie zich daar zorgen over zou maken.

Vrijblijvend gesprekje thuis

praat over iets dat in de loop van de tijd ongelijkmatig is verbeterd; geen echte investeringen.

Aandelen, fondsen en spaargeld

APR-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 115

Leerdoel

Vergelijk contant geld, een enkel aandeel en een fonds, en koppel elk daarvan aan een fictieve behoefte zonder een product aan te bevelen.

Woorden en materialen

contant geld, delen, fonds, laten passen. drie holdingkaarten (Cash: stabiel, geen groei; één aandeel: kan veel groeien of dalen; fonds: een gespreid mandje dat nog steeds kan dalen) en drie fictieve behoeften (bustarief volgende week, een fiets over drie jaar, "ooit" geld).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag waar je het buskaartje voor volgende week wilt behouden; 8 minuten: beschrijf contant geld (stabiel), een enkel aandeel (grotere ups en downs) en een fonds (gespreid maar nog steeds onzeker); 20 minuten: groepen stemmen elk bedrijf af op de behoefte die het beste aansluit en leggen uit; 8 minuten: bespreek waarom 'snel nodig' wijst op contant geld, terwijl 'ver weg risico's kan nemen' onzekerheid mogelijk maakt; 4 minuten: slotvraag: koppel één behoefte aan één bezit.

Modelantwoorden

Contant geld past bij het buskaartje van volgende week. Eén aandeel heeft de grootste schommelingen. Een fonds spreidt risico, maar voorkomt verlies niet. Een doel over drie jaar kan misschien enige onzekerheid verdragen; een gespreid fonds is dan een mogelijk lesvoorbeeld. Dit is onderwijs, geen advies.

Ondersteuning

twee bezittingen en twee behoeften.

Verdieping

legt uit waarom het tientallen jaren lang 'ooit' geld in contanten houden zijn eigen keerzijde heeft als de prijzen stijgen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

sorteer drie fictieve behoeften op basis van hoe snel het geld nodig is; geen echte rekeningen.

Wat kan er misgaan?

APR-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 116

Leerdoel

Noem de echte risico's van beleggen: waardedaling, een bedrijf dat het moeilijk heeft en het geld op een slecht moment nodig heeft.

Woorden en materialen

risico, dalen, moeite hebben, moment. een fictieve holding van €100 en drie 'wat als'-kaarten (de waarde daalt met 20%; het bedrijf heeft een slecht jaar; je moet verkopen tijdens een dip).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wat ervoor kan zorgen dat €100 €80 wordt; 8 minuten: loop door de drie risico's met de fictieve holding; 20 minuten: groepen bepalen de uitkomst van elk risico en een rustige reactie; 8 minuten: bespreek waarom alleen geld dat je met rust kunt laten, met deze risico's te maken krijgt; 4 minuten: slotvraag: noem één risico en één manier om zorgen te verminderen.

Modelantwoorden

20% van €100 is €20; er blijft €80 over. Als je tijdens die daling verkoopt, ontvang je €80. Een noodbuffer in contant geld kan voorkomen dat je moet verkopen. Geld dat je volgende week nodig hebt, kan precies dan minder waard zijn. Dit is uitleg over risico, geen advies.

Ondersteuning

hanteren een daling van 10%.

Verdieping

leg uit waarom spreiding en tijd deze risico's kunnen verminderen, maar niet wegnemen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bespreek een tijd waarin wachten door een dip hielp; geen echt geld.

Te mooi om waar te zijn

APR-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 117

Leerdoel

Ontdek onrealistische beleggingsbeloften en beschouw gegarandeerd hoge rendementen als een waarschuwing.

Woorden en materialen

belofte, gegarandeerd, realistisch, waarschuwingssignaal. drie fictieve aanbiedingskaarten (A: "verdubbel je geld vóór vrijdag!"; B: "gegarandeerd 50% elke maand"; C: "waarden kunnen op en neer gaan; geen garanties"), een rode vlag-checklist.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon "verdubbel je geld vóór vrijdag" en vraag wie er meedoet; 8 minuten: laat zien waarom gegarandeerd snel en hoog rendement een alarmsignaal is; 20 minuten: groepen sorteren aanbiedingen in 'waarschuwing' en 'eerlijk' en markeren de rode vlaggen; 8 minuten: bespreek aan wie je het moet vragen (een volwassene die je vertrouwt) voordat je een aanbod gelooft; 4 minuten: slotvraag: noem één rode vlag.

Modelantwoorden

Aanbieding C is eerlijk; rode vlaggen in A zijn onder meer "dubbel", "vóór vrijdag" (snel) en de zekerheid; stabiel gegarandeerd 50% per maand is onmogelijk en duidt op oplichting; een veilige eerste stap is om te pauzeren en contact op te nemen met een volwassene die je vertrouwt, en nooit geld te sturen. Dit kweekt voorzichtigheid, geen angst - het is onderwijs, geen advies.

Ondersteuning

vergelijk twee aanbiedingen.

Verdieping

herschrijf een rode vlag-aanbieding eerlijk.

Vrijblijvend gesprekje thuis

zoek één "word rijk"-advertentie en noem de rode vlag; handel er niet naar.

Een deel van de winst, of niet

APR-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 118

Leerdoel

Leg uit dat eigenaren alleen een deel van de winst kunnen ontvangen als er winst is en de eigenaren hierover beslissen, zodat rendementen nooit gegarandeerd zijn.

Woorden en materialen

eigenaar, winst, dividend, beslissen. het fictieve boekenleggerbedrijf (10 tokens) en twee jaarkaarten (Jaar 1: €12 winst; Jaar 2: €0 winst).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: haal de tien tokens van het boekenleggerbedrijf op; 8 minuten: laat zien dat een goed jaar een deel van de winst kan delen, terwijl een slecht jaar mogelijk geen winst deelt; 20 minuten: groepen delen een jaar-1-winst en worden vervolgens geconfronteerd met een jaar-0-jaar; 8 minuten: bespreek waarom het bezitten van een aandeel geen belofte van betaling is; 4 minuten: slotvraag: eindig "Eigenaren krijgen alleen een aandeel betaald als...".

Modelantwoorden

$€12 \div 10 = €1,20$ per token in jaar 1; €0 in jaar 2; een token garandeert nooit een betaling; eigenaren kunnen herinvesteren om het bedrijf te laten groeien. Betalingen zijn afhankelijk van winst en een beslissing - dit is een illustratie, geen advies.

Ondersteuning

gebruik €10 winst verdeeld over 10 tokens.

Verdieping

leg uit waarom de waarde van een aandeel kan stijgen, zelfs als er geen winst wordt gedeeld.

Vrijblijvend gesprekje thuis

noem een fictief bedrijf dat herinvesteert om te groeien; geen echte aandelen.

Geld dat je kunt missen

APR-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 119

Leerdoel

Gebruik een eenvoudige checklist om te beslissen of geld met onzekerheid te maken kan krijgen, waarbij de nadruk ligt op tijd, begrip en betaalbaarheid van verliezen.

Woorden en materialen

begrijpen, kunnen betalen, tijd, beslissen. een checklistkaart met drie vragen (Begrijp ik het? Kan ik het jaren laten liggen? Zou ik het aankunnen als het viel?) en drie fictieve geldpotten (buskaartje, verjaardag €20, langdurig 'ooit' €50).

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag welk geld nooit in een dip mag komen; 8 minuten: demonstreer de drie vragen; 20 minuten: groepen doorlopen elke pot de checklist en beslissen "veilig blijven" of "kunnen met onzekerheid worden geconfronteerd"; 8 minuten: bespreek waarom een 'nee' op een vraag betekent dat je deze veilig moet houden; 4 minuten: slotvraag: schrijf de checklistvraag die je het belangrijkste vindt.

Modelantwoorden

Het bustarief blijft veilig omdat het binnenkort nodig is; de 'ooit'-pot van €50 kan de checklist doorstaan als deze wordt begrepen, op de lange termijn en als het verlies aanvaardbaar is; als je iets niet begrijpt, investeer dan niet en vraag het aan een vertrouwde volwassene; de regel beschermt geld dat je zich niet kunt veroorloven te verliezen. Dit is een beslissingsvaardigheid, geen advies om te beleggen.

Ondersteuning

gebruik twee potten en twee vragen.

Verdieping

voeg een pot toe die slechts één vraag niet haalt en leg het oordeel uit.

Vrijblijvend gesprekje thuis

sorteer fictieve potten in "veilig bewaren" en "kunnen wachten en groeien"; geen echt geld.

Bouw een beleggingstuin

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEETIJD 120-121

Leerdoel en voorbereiding

Uitleggen dat spreiden één-bedrijfsrisico kan verkleinen maar risico niet wegneemt. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Een fonds of gemengde mand levert niet zeker winst op; de tuin is een vergelijking, geen productadvies. 5 min. Afsluiten: Waarom kan tijd belangrijk zijn bij een risicovolle of veilige plek voor een doel?

Modelantwoorden

1. Boekenmand: 3 boekfiches. Gemengd: 1 boek, 1 fiets, 1 eten. 2. De boekenmand heeft alle 3 fiches in boeken; de gemengde mand heeft er 1. 3. Nee. Spreiden vermindert de afhankelijkheid van één vak, maar neemt risico niet weg.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Een doel op korte termijn heeft vaak meer zekerheid nodig; er is minder tijd om verlies goed te maken.

Ondersteuning

Gebruik drie prentfiches en sorteer ze echt.

Verdieping

Vergelijk een langetermijndoel met een klasuitstapje volgende maand en onderbouw de andere risicobehoeftes.

Open de bijbehorende online les

Zeker weten of een gelukkige gok?

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 122-123

Leerdoel en voorbereiding

Onzekerheid en waarschuwingssignalen herkennen in een belofte van gegarandeerde winst. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Laat kinderen niet echt om geld gokken. De muntworp is alleen een papieren model van onzekerheid. 3 min. Afsluiten: Wat doe je bij een aanbod dat te mooi klinkt om waar te zijn?

Modelantwoorden

1. “Gegarandeerd,” “zonder risico,” de korte termijn en onverklaarde verdubbeling zijn signalen. 2. Nee. Er zijn twee mogelijke uitkomsten; een bepaalde uitkomst is niet zeker. 3. Bijvoorbeeld: wie het zegt, wat met het geld gebeurt, risico's, kosten en onafhankelijk bewijs.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Pauzeer, stuur geen geld en controleer apart met een vertrouwde volwassene.

Ondersteuning

Vergelijk de belofte met een zekere keuze: €10 veilig houden.

Verdieping

Leg uit waarom een grote mogelijke beloning ook grote onzekerheid of oplichtingsrisico kan hebben.

Open de bijbehorende online les

Tijd is jouw superkracht

ONLINE | LEEFTIJD 13-15 | PUPIL PLEEFTIJD 124-125

Leerdoel en voorbereiding

Tijd in een fictief groeimodel vergelijken en spreiding en onzekerheid uitleggen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Zeg niet dat eerder beginnen altijd meer oplevert; het model gebruikt vaste fictieve groei. 5 min. Afsluiten: Waarom kan tijd helpen zonder een vast eindbedrag te beloven?

Modelantwoorden

1. A: €110 en daarna €121. 2. B: €110. A eindigt in dit model €11 hoger doordat dezelfde €100 één ronde langer meedoet. 3. Eén bedrijf kan afzonderlijk slecht presteren; een breed fonds spreidt dat bedrijfsrisico maar neemt verlies niet weg. Echt rendement kan wisselen of negatief zijn en kosten tellen mee.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Meer tijd geeft kansen op groei-op-groei, maar echte routes en verliezen zijn onzeker.

Ondersteuning

Vul €110 na de eerste ronde alvast in.

Verdieping

Probeer eerst 10% verlies en dan 10% groei: €100 → €90 → €99.

Open de bijbehorende online les

Verzekeren: het risico delen

ONLINE | LEEFTIJD 13-15 | PUPIL PLEEF TIJD 126-127

Leerdoel en voorbereiding

Een gedeelde risicopot, claim en eigen risico met fictieve regels uitbeelden. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: De gezamenlijke pot is vereenvoudigd. Echte polissen en uitkomsten verschillen en volgen niet zeker dit model. 3 min. Afsluiten: Welke informatie heb je nodig om een echte polis te beoordelen?

Modelantwoorden

1. $10 \times €2 = €20$. 2. Persoon betaalt €3; pot betaalt €12; er blijft €8 in de pot. 3. Nee. Bijdragen betalen gedekte claims volgens regels; veel mensen dienen geen claim in.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Dekking, uitsluitingen, premie, eigen risico en voorwaarden voor claims, naast andere regels.

Ondersteuning

Gebruik 20 fiches, leg 3 apart voor het eigen risico en haal 12 uit de pot.

Verdieping

Vergelijk een tweede fictieve regel met €5 eigen risico: de pot betaalt €10 en houdt €10 over.

Open de bijbehorende online les

Mei Lenen

THEMA 09 | MAY

Hoe vergelijk ik lenen met wachten?

Kern: Leningen, schulden, totale terugbetaling en verantwoorde keuzes

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

MAY-01 Ontdekken: Het terug te betalen bedrag telt	130
MAY-02 Oefenen: Kan het plan echt werken?	131
MAY-03 Toepassen: Lenen, sparen of je doel aanpassen?	132
MAY-04 Extra: Lenen heeft een prijs	133
MAY-05 Extra: Waarvoor zou je lenen?	134
MAY-06 Extra: Kleine betalingen, lange looptijd	135
MAY-07 Extra: Als je een betaling mist	136
MAY-08 Extra: Een afspraak tussen vrienden	137
MAY-09 Extra: Goldies checklist: lenen of wachten?	138

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De echte kosten van lenen

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 129. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Het terug te betalen bedrag telt

MAY-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 130

Leerdoel

Vergelijk het geleende bedrag met het totale afgeloste bedrag.

Woorden en materialen

lening, terugbetalen, leenkosten, kosten. fictieve aanbiedingen: A nu €12 ontvangen, over één maand €15 terugbetalen; B ontvangt nu €12,- en betaalt vier weken lang €4,- per week terug.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag welk aanbod kleiner klinkt; 8 minuten: toon vier betalingen van €4 = €16; 20 minuten: tweetallen beoordelen ontvangen bedrag, terugbetaald bedrag en extra kosten voor A en B; 8 minuten: bespreek waarom een kleine betaling een groter totaal kan verbergen; 4 minuten: slotvraag: vermeld totaal B.

Modelantwoorden

A kost €3 extra; B totaal is €16 en kost €4 extra; A kost €1 minder. Geen claim over de echte beschikbaarheid van leningen.

Ondersteuning

vier groepen van €4.

Verdieping

voeg een toeslag van €2 voor te laat betalen toe aan beide kaarten en bereken opnieuw, waarbij wordt uitgelegd waarom het lezen van de voorwaarden belangrijk is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vertel een fictief personage waarom totale terugbetaling belangrijk is.

Kan het plan echt werken?

MAY-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 131

Leerdoel

Test of de terugbetalingen passen bij het reeds verwachte geld.

Woorden en materialen

aflossingsplan, vervaldatum, beschikbaar, tekort. fictieve club verdient vier weken lang €5 per week en heeft nu al €3 per week nodig voor bevoorrading; voorgestelde terugbetaling €4 per week.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of €5 inkomen betekent dat €4 betaalbaar is; 8 minuten: demonstratie $€5 - €3 = €2$ beschikbaar; 20 minuten: groepen vullen tabellen van vier weken en vinden het tekort; 8 minuten: bespreek het veranderen van het project of wacht in plaats van te vertrouwen op het verwachte inkomen; 4 minuten: slotvraag: vermeld wekelijks tekort.

Modelantwoorden

€2 beschikbaar; €2,- tekort per week; Totaal €8 te kort. Kosten verlagen, het project uitstellen of een kosteloos alternatief zoeken zijn geldig.

Ondersteuning

gebruik tellers.

Verdieping

omvat één week zonder inkomen en pas aan zonder een lening uit te vinden.

Vrijblijvend gesprekje thuis

gebruik alleen de fictieve clubtafel.

Lenen, sparen of je doel aanpassen?

MAY-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 132

Leerdoel

Vergelijk tijd, kosten en flexibiliteit voor een fictieve niet-dringende aankoop.

Woorden en materialen

alternatief, wachten, totaal, besluit. kunstpakket €12; spaar €3 per week; leenpas uit Les 1 A; gratis gedeelde kunstbenodigdheden nu beschikbaar.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: onthul de keuze van het kunstpakket; 8 minuten: demonstreer besparing $€3 \times 4 \text{ weken} = €12$; 20 minuten: teams vergelijken het lenen, sparen en delen van voorraden in een tabel met drie kolommen; 8 minuten: laat teams verschillende redelijke keuzes verdedigen onder verschillende projectdeadlines; 4 minuten: slotvraag: één vraag vóór het lenen.

Modelantwoorden

Vier weken; €3 extra; delen kan toegang, planning en onderhoud van gemeenschappelijke materialen vereisen. Meer dan één keuze is redelijk als leerlingen de kosten en beperkingen onderkennen; kinderen moeten volwassenen betrekken bij het echte lenen.

Ondersteuning

beeldvergelijking.

Verdieping

voeg een reparatie- of tweedehands optie toe en vergelijk de volledige kosten.

Vrijblijvend gesprekje thuis

praktijk "Wat ga ik in totaal terugbetalen?" met een fictief aanbod.

Lenen heeft een prijs

MAY-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 133

Leerdoel

Laat zien dat lenen doorgaans extra kost, en dat het extra geld de prijs is die je nu moet betalen om het geld te hebben.

Woorden en materialen

lening, rente, leenkosten, totaal terugbetaald. twee fictieve aanbiedingen - Aanbieding X: nu €10 lenen, over één maand €12 terugbetalen; een vriend die €10 leent en €10 terug vraagt zonder toevoeging.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of €10 lenen altijd betekent dat je precies €10 moet terugbetalen; 8 minuten: demonstreer Aanbieding X als €12 terugbetaald op €10 geleend, dus €2 zijn de leenkosten; 20 minuten: tweetallen noteren het geleende bedrag, het totaal afgeloste bedrag en het extraatje voor Aanbieding X en voor de vriendenlening; 8 minuten: bespreek waarom de lening van de vriend minder kost en waarom je altijd eerst het totaal moet vragen; 4 minuten: slotvraag: vermeld het totaal dat je terugbetaalt op Aanbieding X.

Modelantwoorden

Aanbieding X voegt €2 toe ($€12 - €10$), dus het totaal terugbetaalde bedrag is €12; de lening van de vriend kost €0 omdat er niets bij komt; lenen kost meestal extra, en dat extraatje is de prijs die je nu moet betalen als je het geld van iemand anders gebruikt. Vraag altijd: "Wat ga ik in totaal terugbetalen?" Dit is een leervoorbeeld, geen advies, en de werkelijke leenkosten variëren.

Ondersteuning

tel eerst tien munten en vervolgens twaalf om het gat te zien.

Verdieping

een tweede bod betaalt €14 op €10 terug - bepaal de kosten ervan en zeg welk aanbod duurder is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vraag een fictief personage om het totaal te noemen voordat hij akkoord gaat met lenen; geen echte leningen.

Waarvoor zou je lenen?

MAY-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 134

Leerdoel

Bepaal of de reden om te lenen een dringende behoefte is of een wens waarvoor kan worden gespaard.

Woorden en materialen

behoefte, wens, dringend, wachten. twee fictieve kaarten van €15: een warme jas die nodig is voor een schoolreisje volgende week, en een derde exemplaar van speelgoed dat de leerling al twee keer bezit; een spaarplan van €5,- per week.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag welke van de twee dingen van €15 niet kan wachten tot volgende week; 8 minuten: demonstreer de jas als dringende behoefte en het derde speeltje als wens; 20 minuten: teams sorteren elke kaart op 'nu nodig' of 'kan wachten' en berekenen hoe lang het zou duren om €5 per week te sparen voor het speelgoed; 8 minuten: bespreek waarom lenen zinvol kan zijn voor een dringende behoefte, maar een wens meestal de moeite waard is om voor te sparen; 4 minuten: slotvraag: één vraag die je moet stellen voordat je een wens leent.

Modelantwoorden

De jas is dringend nodig voor de reis van volgende week. Het derde speelgoed is een wens die kan wachten. Met €5 per week sparen bereik je €15 in drie weken: $€5 \times 3$. Zo koop je het speelgoed zonder leenkosten. Vraag voor lenen voor een wens: "Kan dit wachten tot ik ervoor heb gespaard?" Betrek een vertrouwde volwassene bij echt lenen; dit is een lesvoorbeeld, geen advies.

Ondersteuning

sorteer alleen de twee kaarten in behoefte en behoefte.

Verdieping

voeg €2 leenkosten toe aan het speelgoed en vergelijk het betalen van €17 nu met een besparing van €15 over drie weken.

Vrijblijvend gesprekje thuis

noem één fictieve behoefte en één wens, en zeg welke kan wachten.

Kleine betalingen, lange looptijd

MAY-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 135

Leerdoel

Laat zien dat een kleinere wekelijkse betaling een groter totaal en een veel langere tijd kan verbergen.

Woorden en materialen

termijnbetaling, wekelijks, totaal, langer. een fictieve €20 geleend met twee terugbetalingsplannen - Plan A: €10 per week gedurende 2 weken; Plan B: €3 per week gedurende 8 weken.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag welk plan makkelijker klinkt, €10 per week of €3 per week; 8 minuten: demonstreer Plan A als $€10 \times 2 = €20$ en Plan B als $€3 \times 8 = €24$; 20 minuten: tweetallen vullen een tabel met weken en lopende totalen voor beide plannen in en geven aan waar elk eindigt; 8 minuten: bespreek waarom het kleinere wekelijkse bedrag meer kost en langer meegaat; 4 minuten: slotvraag: vermeld het totaal terugbetaald onder Plan B.

Modelantwoorden

Plan A kost in totaal €20 ($€10 \times 2$) en Plan B bedraagt €24 ($€3 \times 8$), dus Plan B kost €4 meer en duurt zes weken langer; een kleinere wekelijkse betaling kan elke week gemakkelijker aanvoelen, maar kan over een langere periode oplopen tot meer. Daarom vergelijkt je het totaal en niet het wekelijkse bedrag. Dit is een leervoorbeeld, geen advies.

Ondersteuning

vergelijk $€5 \times 2$ (€10) met $€2 \times 6$ (€12).

Verdieping

ontwerp een Plan C van €2 per week dat precies €20 terugbetaalt en geef aan hoeveel weken het duurt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vergelijk twee fictieve plannen op basis van hun totaal, niet hun wekelijkse bedrag.

Als je een betaling mist

MAY-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 136

Leerdoel

Laat zien dat een gemiste aflossing kosten met zich mee kan brengen, en dat de eerste veilige stap is om dit vroegtijdig aan een vertrouwde volwassene te vertellen in plaats van meer te lenen.

Woorden en materialen

terugbetaling, gemist, kosten bij te laat betalen, vragen. een fictief aflossingsplan van €4,- per week; een aangegeven vertragingstoeslag van €3, toegevoegd aan elke week waarin een betaling wordt gemist; een rustige "week 3 gemist" kaart.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wat er kan gebeuren als een aflossingsweek wordt gemist; 8 minuten: demonstreer de normale week van €4 en vervolgens week 3 met de toeslag van €3, wat €7 oplevert; 20 minuten: tweetallen berekenen de kosten van elke week voor het hele plan, waarbij week 3 gemist wordt, en stellen rustige volgende stappen op; 8 minuten: bespreek waarom meer lenen om een gemiste week te dekken de zaken moeilijker kan maken, en waarom het vroegtijdig vertellen aan een vertrouwde volwassene helpt; 4 minuten: slotvraag: noem de eerste veilige stap na een gemiste week.

Modelantwoorden

De normale week is €4; gemiste week 3 kost $€4 + €3 = €7$ inclusief de late toeslag; meer lenen om het te dekken kan nog meer kosten met zich meebrengen en het totaal laten groeien; de eerste veilige stap is kalm blijven en dit vroegtijdig aan een vertrouwde volwassene vertellen, die kan helpen een plan te maken. Dit is een fictief lesvoorbeeld, geen schuldadvies.

Ondersteuning

voeg de kosten van €3 toe aan €4 met tellers.

Verdieping

Indien twee weken gemist worden, bereken dan alleen de extra kosten ($€3 + €3 = €6$).

Vrijblijvend gesprekje thuis

oefen rustig door te zeggen: "Ik kan deze week niet betalen - kunnen we een plan maken?" aan een fictieve volwassene.

Een afspraak tussen vrienden

MAY-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 137

Leerdoel

Laat zien dat lenen tussen mensen werkt op basis van een duidelijke, eerlijke afspraak die wordt opgeschreven en nagekomen.

Woorden en materialen

afpraak, bedrag, datum, vertrouwen. een fictief briefje - Penny leent €6 van een vriend en zij komen het bedrag overeen, een terugbetalingsdatum, en schrijven dit op; een plan om in twee wekelijkse delen van €3,- af te lossen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wat een eerlijke leenbelofte tussen vrienden moet inhouden; 8 minuten: demonstreer het briefje met daarop €6, de datum en twee delen van €3; 20 minuten: tweetallen schrijven hun eigen Fair Agreement-kaart en controleren of $€3 + €3 = €6$ op de afgesproken datum terechtkomt; 8 minuten: bespreek waarom het opschrijven ervan beide vrienden helpt en wat het vertrouwen zou schaden; 4 minuten: slotvraag: noem één ding dat in een eerlijk akkoord moet staan.

Modelantwoorden

Een eerlijke overeenkomst vermeldt het bedrag (€6), de terugbetalingsdatum en wordt opgeschreven; twee gelijke delen kosten elk €3 ($€3 + €3 = €6$); Door het op te schrijven, herinneren beide vrienden zich hetzelfde, zodat er geen verwarring ontstaat; een vriendelijke manier om iets te zeggen is door het de vriend(in) vroeg te vertellen, bijvoorbeeld: "Ik kan deze week niet het volledige bedrag betalen - kunnen we een nieuwe datum afspreken?" Op tijd terugbetalen houdt vertrouwen; stil worden of de belofte verbreken, breekt deze. Dit is een leervoorbeeld, geen advies.

Ondersteuning

vul een kant-en-klaar kaartje in met het bedrag en de datum.

Verdieping

schrijf een tweede overeenkomst voor €8, terugbetaald in twee gelijke delen en vermeld elk deel (€4).

Vrijblijvend gesprekje thuis

maak een kleine fictieve overeenkomst en lees deze terug om te controleren of deze duidelijk is.

Goldies checklist: lenen of wachten?

MAY-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 138

Leerdoel

Gebruik een checklist met vier vragen om goed te beslissen over lenen, en pas deze toe op één fictief aanbod.

Woorden en materialen

controlelijst, behoefte, totaal, goedkoper. Goldies vier vragen: (a) Heb ik het nu echt nodig? (b) Kan ik op tijd terugbetalen? (c) Wat betaal ik in totaal terug? (d) Is er een goedkopere aanpak: sparen, delen of wachten? Fictief aanbod: leen €10 en betaal €13 terug voor een wens waarvoor je ook 4 weken lang €3 per week kunt sparen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: lees de vier vragen van Goldie hardop; 8 minuten: demonstreer het totaal van de aanbieding als €13 en de besparingsroute als $€3 \times 4 = €12$; 20 minuten: teams doornemen het aanbod door alle vier de vragen en vergelijken lenen met sparen; 8 minuten: bespreek op welke vraag het aanbod mislukt en waarom de spaarroute zowel goedkoper als schuldenvrij is; 4 minuten: slotvraag: schrijf de checklistvraag die je het belangrijkste vindt.

Modelantwoorden

Je betaalt €13 terug: €3 meer dan de geleende €10. Sparen: $€3 \times 4 = €12$, dus €1 goedkoper en zonder schuld. Het aanbod past niet bij “Heb ik dit nu echt nodig?”, want het gaat om een wens die kan wachten. Er is ook een goedkopere aanpak: sparen. Welke vraag het belangrijkste is, mag verschillen als leerlingen hun reden uitleggen. Betrek een vertrouwde volwassene bij echt lenen; dit is onderwijs, geen advies.

Ondersteuning

gebruik alleen vragen (a) en (c) over de aanbieding.

Verdieping

wijzig het aanbod om €12 terug te betalen en beslis welke route wint bij het lenen en sparen van beide in totaal €12.

Vrijblijvend gesprekje thuis

voert een fictieve 'koop nu'-aanbieding uit via de vier vragen van Goldie met een vertrouwde volwassene.

De echte kosten van lenen

ONLINE | LEEFTIJD 13-15 | PUPIL PLEEF TIJD 139-140

Leerdoel en voorbereiding

De totale terugbetaling vergelijken met de prijs en extra leenkosten zien. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Later betalen is in het echt niet automatisch gratis of veiliger; de kaart van €90 later is een beperkte lesaanne. 5 min. Afsluiten: Welk getal vergelijk je als eerste bij leenaanbiedingen?

Modelantwoorden

1. $3 \times €34 = €102$, dat is €12 meer dan €90. 2. Nu €90 en het in deze oefening kosteloze later-aanbod van €90 zijn gelijk; drie termijnen kosten samen €102. Echte voorwaarden kunnen verschillen. 3. Het verbergt het totaal en mogelijk kosten, datums en gevolgen van te laat betalen.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Het totaal dat je terugbetaalt, samen met voorwaarden, kosten en tijd.

Ondersteuning

Zet $34 + 34 + 34$ alvast onder elkaar.

Verdieping

Voeg een hypothetische €5 aan kosten voor te laat betalen toe: €107 totaal.

Open de bijbehorende online les

Juni

Belastingen en samenleving

THEMA 10 | JUN

Hoe kan gezamenlijk geld een gemeenschap ondersteunen?

Kern: Publieke voorzieningen, gezamenlijke budgetten en afwegingen

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

JUN-01 Ontdekken: Wie houdt de straatverlichting aan?	143
JUN-02 Oefenen: De honderd munten van de stad	144
JUN-03 Toepassen: Controleer de bon, stel de vraag	145
JUN-04 Extra: Een beetje van velen	146
JUN-05 Extra: Van ons of van mij?	147
JUN-06 Extra: Je kunt niet alles kopen	148
JUN-07 Extra: Een eerlijke verdeling	149
JUN-08 Extra: Als de gemeente geld tekortkomt	150
JUN-09 Extra: Laat je stem horen	151

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De uitdaging voor het delen van portemonnees; Uw eerste loonstrook: bruto versus netto

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 142. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Wie houdt de straatverlichting aan?

JUN-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 143

Leerdoel

Leg uit dat belastingen helpen betalen voor openbare diensten die door een gemeenschap worden gedeeld.

Woorden en materialen

belasting, publieke voorziening, gezamenlijk, gemeenschap. stadsfotokaarten: straatverlichting, openbare bibliotheek, privéspeelgoed, brandweer, openbaar park.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: verwijder de straatverlichting van een stadsfoto en vraag wat er verandert; 8 minuten: demonstreer een gedeelde bijdrage ter financiering van een dienst die door velen wordt gebruikt; 20 minuten: teams sorteren kaarten voor openbare diensten en particuliere aankopen en bespreken vervolgens gemengde gevallen; 8 minuten: vergelijk wie er nu en straks van profiteert; 4 minuten: slotvraag: noem één gedeelde dienst.

Modelantwoorden

Straatverlichting, bibliotheek, brandweer en openbaar park zijn voorbeelden van gedeelde diensten. Gedeelde financiering spreidt de kosten voor de gemeenschap; speelgoed is normaliter een particuliere aankoop. Toekomstige gebruikers kunnen hiervan profiteren.

Ondersteuning

sorteren van afbeeldingen.

Verdieping

Merk op dat sommige diensten openbaar, privé of gemengd kunnen zijn, afhankelijk van lokale regelingen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

spot een openbare dienst tijdens een wandeling; geen familiebelastinginformatie nodig.

De honderd munten van de stad

JUN-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 144

Leerdoel

Maak een evenwichtige gedeelde begroting en leg een compromis uit.

Woorden en materialen

gemeentebudget, verdelen, prioriteit, afweging. fictieve stad heeft 100 tokens; minimumbehoeften: school 30, wegen 20, veiligheid 20; optionele bibliotheek 20, park 15, reserve voor overstromingen 15.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: kondig de limiet van 100 tokens aan; 8 minuten: demonstreer de minimale behoeften in totaal 70, waardoor er 30 overblijft; 20 minuten: groepen selecteren optionele toewijzingen en schrijven op wat ze uitstellen; 8 minuten: introduceer een overstroming waarvoor 10 tokens nodig zijn en herzie; 4 minuten: slotvraag: noem een verdedigde afweging.

Modelantwoorden

30 blijven; bibliotheek + park hebben 35 nodig, dus nee. Er bestaan veel geldige plannen, bijvoorbeeld school 30, wegen 20, veiligheid 20, bibliotheek 20, reserve 10 = 100. Een overstroming zou het reserve kunnen gebruiken; als er geen bestaat, moet een groep een ander item uitstellen of verminderen.

Ondersteuning

blokken met tien tokens.

Verdieping

bespreek wie het plan moet horen voordat het definitief is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

debatteert over een fictieve stadsprioriteit, niet over daadwerkelijke gezinsbelastingen.

Controleer de bon, stel de vraag

JUN-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 145

Leerdoel

Erken dat bij sommige aankopen belastingen zijn inbegrepen, terwijl je valse aannames over tarieven of vrijstellingen vermijdt.

Woorden en materialen

bon, belasting, totaal, regel. fictieve klasbon: artikel €8, fictieve lesbelasting €2, totaal €10; tweede bon: artikel €5, fictieve lesbelasting €0, totaal €5.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon twee bonnen met verschillende totalen; 8 minuten: demonstreer het lezen van de artikelprijs, de aangegeven belasting en het eindtotaal, waarbij wordt benadrukt dat de cijfers verzonnen zijn; 20 minuten: leerlingen labelen elk bonnetje en maken een nieuw fictief bonnetje dat correct optelt; 8 minuten: bespreek waarom echte belastingregels per plaats en product verschillen; 4 minuten: slotvraag: vermeld het eindtotaal op ontvangstbewijs één.

Modelantwoorden

€10 en €5; verschil €2. Nee, dit zijn fictieve bedragen, geen echt belastingtarief. “Waarvoor is deze regel op de bon?” is een goede vraag.

Ondersteuning

gebruik bonnen met twee regels en kleur.

Verdieping

Vergelijk een prijs waarin al belasting is inbegrepen, met een prijs waarin de belasting afzonderlijk wordt vermeld, zonder daar een reëel tarief uit af te leiden.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bekijk alleen de fictieve bonnen van de leraar.

Een beetje van velen

JUN-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 146

Leerdoel

Laat zien dat veel kleine gedeelde bijdragen kunnen oplopen tot iets dat geen enkele persoon gemakkelijk alleen zou kunnen kopen.

Woorden en materialen

bijdrage, pot, gezamenlijk, totaal, kunnen betalen. een fictieve straat van 10 gezinnen die elk €2 in een gedeelde pot doen, en een parkbankkaart van €20 die elke bewoner mag gebruiken; alle bedragen zijn bedacht voor het klaslokaal en zijn geen echte belastingen of prijzen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of één gezin gemakkelijk €20,- kan uitgeven aan een bankje voor de hele straat; 8 minuten: demonstreer 10 families die elk €2 toevoegen om een pot van €20 te bereiken; 20 minuten: tweetallen tellen de groeiende geldpot, koppelen deze aan het bankje van €20 en bedenken nog een voorwerp met een kleine bijdrage; 8 minuten: bespreek waarom veel kleine aandelen gemakkelijker aanvoelen dan één grote betaling; 4 minuten: slotvraag: zeg het totaal van tien aandelen van €2.

Modelantwoorden

$10 \times €2 = €20$, precies genoeg voor de bank; één gezin de hele €20 in één keer betalen is veel moeilijker dan €2; iedere bewoner mag gebruik maken van een gedeelde bank, ook mensen die deze keer niet betaald hebben; Door kosten in kleine delen te splitsen, worden ze gespreid, zodat niemand ze alleen draagt. Deze cijfers zijn een klassimulatie, geen echte belastingen.

Ondersteuning

gebruik vijf families en voeg €2 toe voor een artikel van €10.

Verdieping

bereken de pot als 12 gezinnen elk €2 (€24) toevoegen en geef aan wat de extra €4 boven de benchprijs zou kunnen opleveren.

Vrijblijvend gesprekje thuis

spot thuis of op straat iets dat veel mensen delen; houd alle cijfers verzonnen en bespreek geen echte huishoudelijke rekeningen.

Van ons of van mij?

JUN-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 147

Leerdoel

Maak een onderscheid tussen gedeelde spullen die samen worden betaald en door velen worden gebruikt, en privé-spullen die door één persoon worden betaald en door één persoon worden gebruikt.

Woorden en materialen

gezamenlijk, privé, publiek, eigenaar, gebruiken. zes fictieve soortkaarten: een weg, een straatlantaarn en een openbare bibliotheek (gedeeld) en een eigen fiets, een eigen snack en een eigen speeltje (privé); de kaarten zijn een verzonden klaslokaalset, geen verklaring over hoe een echte dienst wordt gefinancierd.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wie de eigenaar is van de weg buiten school; 8 minuten: demonstreer "gedeeld" (samen betaald, door velen gebruikt) versus "mijn" (betaald door één, gebruikt door één); 20 minuten: tweetallen sorteren de zes kaarten in "gedeeld" en "mijn" en discussiëren over lastige kaarten; 8 minuten: bespreek een zaak die beide kanten op kan, afhankelijk van de stad; 4 minuten: slotvraag: noem één gemeenschappelijk ding en één privé ding.

Modelantwoorden

gedeeld - weg, straatlantaarn, openbare bibliotheek; de mijne - eigen fiets, eigen snack, eigen speelgoed; een weg wordt door velen gebruikt en gezamenlijk betaald, dus niemand is eigenaar van de weg; zoiets als een zwembad, een tuin of een bus kan in de ene stad openbaar zijn en in de andere privé, afhankelijk van wie betaalt en wie er gebruik van mag maken; elke gewaardeerde dienst met een reden is prima. Deze voorbeelden zijn fictieve leskaarten, geen echte financieringsfeiten.

Ondersteuning

sorteer drie kaarten, één duidelijk gedeeld en twee duidelijk privé.

Verdieping

voeg een "gemengde" stapel toe en plaats een kaart die deels gedeeld en deels privé is, met uitleg over de splitsing.

Vrijblijvend gesprekje thuis

wijs tijdens een wandeling één gemeenschappelijk en één privé-ding aan; bespreek niet wat iets een gezin werkelijk kost.

Je kunt niet alles kopen

JUN-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 148

Leerdoel

Gebruik een beperkt gedeeld fonds om een afweging te maken, kies welke wensen passen en benoem wat er wordt opgegeven.

Woorden en materialen

budget, wensenlijst, afweging, kiezen, boven het budget. een fictief klassenfonds van €30 en een verlanglijstje van in totaal €45 - boeken €15, planten €10, bordspellen €12, feest €8; elk cijfer is bedacht voor de oefening en is geen echte prijs of belasting.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: onthul een fonds van €30 en een langer verlanglijstje; 8 minuten: tel de vier wensen op tot €45 en laat zien dat het niet past; 20 minuten: groepen bouwen een plan dat binnen €30 blijft en registreren wat ze laten vallen; 8 minuten: vergelijk verschillende plannen en de redenen achter elke keuze; 4 minuten: slotvraag: noem één wens die je wilt knippen en waarom.

Modelantwoorden

de wensen bedragen $€15 + €10 + €12 + €8 = €45$; dat is €15 over het €30 fonds; er passen veel plannen in, bijvoorbeeld planten €10 + bordspellen €12 + feest €8 = precies €30, of boeken €15 + bordspellen €12 = €27; het gaat om de laten vallen wens en een verstandige reden, niet om één 'juiste' lijst. Alle bedragen zijn een klassikale simulatie, geen echte uitgaven.

Ondersteuning

kies twee wensen en controleer of ze onder de €30 passen.

Verdieping

zoek een plan waarbij precies €0 ongebruikt blijft en een plan waarbij €5 achterblijft (bijvoorbeeld boeken €15 + planten €10 = €25), en zeg wanneer een beetje sparen verstandig is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

plan een fictieve traktatie van €30,- binnen het budget; houd de cijfers verzonnen en weg van echt familiegeld.

Een eerlijke verdeling

JUN-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 149

Leerdoel

Laat zien dat gedeelde kosten op meer dan één eerlijke manier kunnen worden verdeeld, hetzij in gelijke mate, hetzij op basis van wat elke persoon kan missen.

Woorden en materialen

gedeelde kosten, gelijk deel, eerlijk, draagkracht, verdelen. een fictieve gedeelde prijs van €12,- verdeeld over 4 personen, een gelijk verdeelde kaart (€3 per stuk) en een per-ability-kaart (twee die meer kunnen missen, betalen €4 per stuk, twee betalen €2 per stuk); dit is een verzonnen voorbeeld uit een klaslokaal, niet het echte huishoudgeld van iemand anders.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag hoe vier vrienden de kosten van €12 kunnen verdelen; 8 minuten: demonstreer de gelijke verdeling van elk €3; 20 minuten: groepen controleren de verdeling van de mogelijkheden van €4, €4, €2, €2 en bevestigen dat deze ook €12 bedraagt; 8 minuten: bespreek zachtjes wat 'eerlijk' kan betekenen en waarom mensen het er misschien niet mee eens zijn; 4 minuten: slotvraag: geef één woord voor wat 'eerlijk' voor jou betekent.

Modelantwoorden

Gelijk verdelen: $€12 \div 4 = €3$ per persoon. Verdelen naar draagkracht: $€4 + €4 + €2 + €2 = €12$. Beide plannen leveren hetzelfde totaal op en kunnen eerlijk worden genoemd. Een duidelijke reden telt meer dan één juist antwoord. Mensen bespreken dit omdat hun mogelijkheden en ideeën over eerlijkheid verschillen. De bedragen zijn fictief, geen echte gezinsfinanciën of belastingen.

Ondersteuning

verdeelt €12 gelijkelijk onder 3 personen (€4 per stuk) met tellers.

Verdieping

bedenk een derde verdeling van €12 onder vier die je als eerlijk kunt verdedigen, waarbij je controleert of het totaal €12 bedraagt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

praat over een tijd waarin een groep de kosten eerlijk verdeelde; laat de bedragen verzonnen en bespreek het echte gezinsinkomen niet.

Als de gemeente geld tekortkomt

JUN-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 150

Leerdoel

Geconfronteerd met een gedeeld fonds dat te klein is voor de behoeften van het jaar en kies ervoor om te bezuinigen, uit te stellen of iets meer op te halen.

Woorden en materialen

behoefte, pot, tekort, uitstellen, bijdrage. een fictieve stadspot van €20 en de behoeften van dit jaar - school €10, wegenreparatie €8, veiligheid €8 - voor een totaalbedrag van €26; elk cijfer is een klassimulatie, geen echte begroting of belasting.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon een pot van €20 en behoeften die duidelijk meer kosten; 8 minuten: tel de drie behoeften op tot €26 en zoek het gat; 20 minuten: groepen kiezen een plan dat het tekort van €6 dichtt door iets uit te stellen, te verlagen of te verhogen; 8 minuten: bespreek wie getroffen is en wie geraadpleegd moet worden; 4 minuten: slotvraag: geef de omvang van het tekort aan.

Modelantwoorden

Behoeften: $€10 + €8 + €8 = €26$. Er is €20, dus het tekort is €6. Je kunt de wegreparatie van €8 uitstellen; dan blijven €18 aan behoeften over. Je kunt ook onderdelen kleiner maken of met kleine bijdragen samen €6 ophalen. Vraag eerst de inwoners die erdoor worden geraakt. De bedragen zijn fictief, geen echte Nederlandse belastingen of uitgaven.

Ondersteuning

gebruikt een pot van €10 met behoeften van €6 en €6 (een tekort van €2).

Verdieping

Vergelijk het vertragen van de weg met het inzamelen van €6 aan bijdragen en zeg wie elke keuze helpt of in de problemen brengt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bespreek een fictieve stadskeuze als er weinig geld is; bespreek geen echte huishoudelijke rekeningen.

Laat je stem horen

JUN-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 151

Leerdoel

Oefen goed burgerschap door te pitchen hoe een gedeelde €20 moet worden gebruikt, door te stemmen en een eerlijk resultaat te accepteren.

Woorden en materialen

inwoner, korte presentatie, stemmen, reserve, respect. drie fictieve groepen, elk met een stadsplan van €20 - bijvoorbeeld Groep A bibliotheek €8, park €6, veiligheid €4, reserve €2; Groep B bibliotheek €5, park €5, veiligheid €6, reserveren €4; Bibliotheek Groep C €10, park €4, veiligheid €4, reserve €2 - en een klasstemming; alle plannen zijn bedacht voor het klaslokaal en zijn geen echte begrotingen of belastingen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: leg uit dat de klas de plannen zal horen en zal stemmen; 8 minuten: demonstreer een duidelijke pitch van één minuut en waarom een reserve helpt; 20 minuten: groepen presenteren hun €20-plannen en de klas stemt één keer; 8 minuten: bespreek respectvol het oneens zijn en accepteer de uitkomst; 4 minuten: slotvraag: noem één ding dat je zou onthouden van een plan dat niet heeft gewonnen.

Modelantwoorden

een goede pitch geeft het totaal weer, waar elke euro voor is en waarom het de stad helpt; een reserve houdt een beetje achter voor een verrassing, zodat de stad niet tekort komt; respectvol oneens zijn betekent zeggen wat je zou veranderen en waarom, en niet de spot drijven met de mensen; na een verloren stem aanvaardt een goede burger de eerlijke uitslag, biedt hulp aan en kan de volgende keer veranderingen voorstellen. Elk voorbeeldplan kost in totaal €20 (8+6+4+2, 5+5+6+4 en 10+4+4+2) en is een fictieve klassimulatie, geen echt budget of belasting.

Ondersteuning

stem tussen slechts twee voorbereide plannen.

Verdieping

schrijf een plan van €20 dat een reserve van €5 aanhoudt en nog steeds drie dingen financiert, en controleer of het totaal €20 bedraagt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

houd een vriendschappelijke stemming met het hele gezin over een zogenaamd plan van €20; houd het uitgevonden en gescheiden van echt geld.

De uitdaging van de gedeelde portemonnee

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 152-153

Leerdoel en voorbereiding

Een fictief gezamenlijk budget verdelen en afwegingen uitleggen. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Deze stad is fictief. Presenteer de getallen niet als een echte Nederlandse of nationale begroting. 5 min. Afsluiten: Waarom kan een gezamenlijk budget niet elke dienst alles geven wat zij wil?

Modelantwoorden

1. $40 + 30 + 20 + 10 = 100$; het plan is sluitend. 2. Een goed plan: school 40, wegen 25, zorg 20, park 0, brug 15 = 100. Andere goed uitgelegde totalen zijn mogelijk. 3. Voorbeelden: wegen, school of zorgpost; bij een afweging leg je uit wat minder krijgt en waarom.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Middelen zijn beperkt; meer voor het ene doel betekent minder voor een ander doel.

Ondersteuning

Gebruik 100 papieren fiches in groepjes van tien.

Verdieping

Voeg een tweede verrassing toe en leg uit welke dienst je beschermt.

Open de bijbehorende online les

Je eerste loonstrook: bruto versus netto

ONLINE | LEEFTIJD 13-15 | PUPIL PLEEF TIJD 154-155

Leerdoel en voorbereiding

Een vereenvoudigde fictieve loonstrook lezen en bruto van netto onderscheiden. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 60 minuten

7 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 13 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 25 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 10 min. Bespreken: Leid uit deze fictieve kaart geen belastingpercentage of echte loonstrookregel af. 5 min. Afsluiten: Waarom mag je niet aannemen dat de inhouding van €9 voor elke echte werknemer geldt?

Modelantwoorden

1. $5 \times €12 = €60$ bruto. 2. $€60 - €9 = €51$ netto. 3. Bruto €60, inhouding €9, netto €51. Gezamenlijke diensten kunnen scholen, wegen of zorg zijn, afhankelijk van land en regel.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Echte regels hangen af van land, situatie en actuele wetgeving; dit is alleen een vereenvoudigde les.

Ondersteuning

Geef een loonstrook van drie regels waarop bruto al is ingevuld.

Verdieping

Vergelijk 4 uur voor €14 met dezelfde fictieve inhouding van €9: bruto €56, netto €47.

Open de bijbehorende online les

Juli

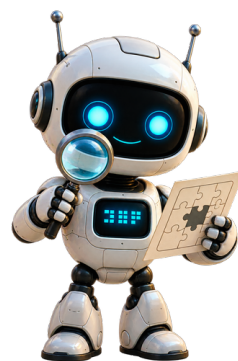
Digitaal geld

THEMA 11 | JUL

Hoe kan ik eerst pauzeren, controleren en beschermen voordat ik tik?

Kern: Oplichting, abonnementen, online winkelen en controleren

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

JUL-01 Ontdekken: De kosten die terugkomen	158
JUL-02 Oefenen: De bon van nog een keer tikken	159
JUL-03 Toepassen: Dringend bericht, rustige controle	160
JUL-04 Extra: Geld dat je niet kunt zien	161
JUL-05 Extra: Het gratis spel dat toch geld kost	162
JUL-06 Extra: Is deze winkel echt?	163
JUL-07 Extra: Houd je geheime code geheim	164
JUL-08 Extra: De echte prijs bij het afrekenen	165
JUL-09 Extra: Bytes veiligheidschecklist	166

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Stop het aftellen van de zwendel; De buitdoosval; Echt of AI? Geldveiligheid in het AI-tijdperk

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 157. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

De kosten die terugkomen

JUL-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 158

Leerdoel

Onderscheid eenmalige van terugkerende kosten.

Woorden en materialen

abonnement, verlenging, maandelijks, opzeggen. fictieve app-kaarten: eenmalig €6; B €0 vandaag, daarna €4 aan het einde van elk van de volgende drie maanden.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon “vandaag gratis” en vraag wat dit kan betekenen; 8 minuten: demonstreer een kalender van drie maanden; 20 minuten: groepen berekenen A en B en omcirkelen de verlengingsdata; 8 minuten: bespreek de leesvoorwaarden met een volwassene die je vertrouwt voordat je aan een proef begint; 4 minuten: slotvraag: totaal B na drie aangerekende maanden.

Modelantwoorden

A €6, B €12, B kost €6 meer. Controleer de start- en verlengingsdata, het terugkerende bedrag, de annuleringsmethode en de goedkeuring van volwassenen.

Ondersteuning

verplaats elke maand vier tellers.

Verdieping

voeg een vierde afgerekende maand toe en vergelijk opnieuw.

Vrijblijvend gesprekje thuis

gebruik alleen de fictieve app-kaarten; geen leerlingabonnementenaudit.

De bon van nog een keer tikken

JUL-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 159

Leerdoel

Controleer het totaal van een in-app-aankoop en identificeer bevestigingsschermen.

Woorden en materialen

aankoop in een app, bon, totaal, toestemming. fictieve spelmand: 100 edelstenen €3, outfit €4, bonuspakket €2; scherm toont totaal €9.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: onthul een gloeiende aankoopknop; 8 minuten: demonstreer het toevoegen van alle winkelwagenitems voordat je tikt; 20 minuten: tweetallen vinden het volledige totaal en verwijderen vervolgens één item om binnen een fictieve limiet van €6 te passen; 8 minuten: bespreek hoe digitaal geld nog steeds geld is en dat toestemming van volwassenen ertoe doet; 4 minuten: slotvraag: noem één controle alvorens te bevestigen.

Modelantwoorden

€9; Het verwijderen van de edelstenen van €3 levert €6 op, of het verwijderen van de outfit van €4 levert €5 op. Als de outfit wordt verwijderd, is het nieuwe totaal €5. Omkeerbaarheid hangt af van voorwaarden en regels; neem het niet aan.

Ondersteuning

artikelkaarten en tellers.

Verdieping

voeg €1 servicekosten toe en herbeoordeel de limiet.

Vrijblijvend gesprekje thuis

leer de routine “pauze, totaal, toestemming” aan met een papieren voorbeeld.

Dringend bericht, rustige controle

JUL-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 160

Leerdoel

Ontdek druktactieken en verifieer deze onafhankelijk.

Woorden en materialen

oplichting, dringend, link, controleren via een aparte weg. fictief bericht: "Je Hero Club-account sluit over 10 minuten. Tik op deze link en voer je code in." Geen echt logo of werkende link.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon de fictieve boodschap en vraag hoe mensen zich hierdoor voelen; 8 minuten: stop demonstreren → gebruik een onafhankelijk bekende route → vraag het aan een vertrouwde volwassene; 20 minuten: teams markeren druk-, link- en codeverzoeken en herschrijven vervolgens een veilig actieplan; 8 minuten: bespreek waarom een bericht met een naam geen bewijs is; 4 minuten: slotvraag: eerste veilige actie.

Modelantwoorden

Urgentie, koppeling en verzoek om een code zijn waarschuwingssignalen. Klik niet en voer geen gegevens in; gebruik een bekende app/site of volwassen contactroute en leg uit waar het bericht om vroeg.

Ondersteuning

kleurcode de drie aanwijzingen.

Verdieping

vergelijk een echte servicemelding met oplichting, waaruit blijkt dat voor beide verificatie nodig is.

Vrijblijvend gesprekje thuis

oefen het antwoord hardop met de fictieve boodschap; verzamel geen echte DM's.

Geld dat je niet kunt zien

JUL-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 161

Leerdoel

Laat zien dat geld dat van een kaart of telefoon wordt getapt, hetzelfde echte geld is als een munt en nog steeds opraakt.

Woorden en materialen

tikken, saldo, onzichtbaar, echt. een fictieve prepaidkaart met €10, twee aankoopkaarten (een snack van €3 en een spelitem van €4) en een saldostrook.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of het tikken op een kaart "echt" geld oplevert; 8 minuten: laat zien dat het saldo van €10 met €3 en vervolgens met €4 daalt; 20 minuten: tweetallen houden na elke tik het saldo bij en testen wat er gebeurt als er nog maar €2 over is; 8 minuten: bespreek waarom onzichtbaar geld toch opraakt en hoe eerst het saldo checken helpt; 4 minuten: slotvraag: vermeld het saldo na de twee tikken.

Modelantwoorden

$€10 - €3 - €4 = €3$ over; getapt geld is precies hetzelfde echte geld als een munt; met slechts €2 kun je het tussendoortje van €3 niet betalen, dus wordt de tap geweigerd omdat het onzichtbare geld toch opraakt; een goede gewoonte is om vóór elke tik het saldo te controleren.

Ondersteuning

gebruik een kaart van €5 met een tik van €2 en een tik van €1, waardoor er €2 overblijft.

Verdieping

voeg een derde tik van €2 toe en zeg of dit past bij de resterende €3 (er blijft €1 over).

Vrijblijvend gesprekje thuis

vertelt hoe een getapte kaart nog steeds leeg raakt, alleen met de papieren kaart; nooit een echte kaart, saldo of pincode.

Het gratis spel dat toch geld kost

JUL-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 162

Leerdoel

Laat zien dat een gratis game nog steeds echt geld kan kosten door kleine in-app extra's die optellen.

Woorden en materialen

gratis, extra, bij elkaar optellen, pauzeren. een fictieve "gratis" spelkaart en drie extra aankoopbonnen van één week (€1, €2 en €2) met een lopende totaalstrip.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag of een "gratis" spel nog steeds geld kan kosten; 8 minuten: demonstreer de drie extra's die bijdragen aan een wekelijks totaal; 20 minuten: tweetallen tellen $€1 + €2 + €2$ op en geven aan hoe kleine tikjes een groter totaal werden; 8 minuten: bespreek de pauze, optelling, vraagregel voordat je een extra koopt; 4 minuten: slotvraag: vermeld het weektotaal.

Modelantwoorden

$€1 + €2 + €2 = €5$ besteed in de "gratis" week; "gratis" betekende alleen gratis om te beginnen, omdat de extra's echt geld zijn; elke €1 voelde klein, maar drie tikken werden €5; de regel is: pauzeer, tel bij elkaar op wat je al hebt uitgegeven en vraag het aan een volwassene die je vertrouwt voordat je meer koopt.

Ondersteuning

gebruik twee extra's, $€1 + €1 = €2$.

Verdieping

voeg een vierde extra toe van €3 en vind het nieuwe totaal, $€5 + €3 = €8$.

Vrijblijvend gesprekje thuis

met alleen de papieren strookjes, bespreek hoe kleine extra's bij elkaar optellen; open geen echt spel of account.

Is deze winkel echt?

JUL-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 163

Leerdoel

Controleer of een online verkoper betrouwbaar is voordat je iets koopt.

Woorden en materialen

verkoper, waarschuwingssignaal, contactgegevens, controleren. een fictieve koopjeskaart - speelgoed dat normaal €20 kost, getoond voor €4, zonder contactgegevens, een vreemd adres en "betaal alleen door een code te sturen."

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: toon de koopjesadvertentie en vraag wat niet prettig voelt; 8 minuten: demonstreer drie cheques: contactgegevens, het adres en hoe de verkoper betaald wil worden; 20 minuten: teams zetten de waarschuwingssignalen op een rij en schrijven één veilige controle uit voordat ze kopen; 8 minuten: bespreek waarom een zeer lage prijs als lokaas wordt gebruikt en waarom betalen met code riskant is; 4 minuten: slotvraag: noem één waarschuwbord.

Modelantwoorden

waarschuwborden bevatten geen contactgegevens, een vreemd adres en "betaal alleen door een code te sturen"; een prijs die ver onder normaal ligt, hier €4 voor speelgoed dat doorgaans €20 bedraagt, kan een lokmiddel zijn om je tot actie aan te zetten voordat je het controleert; een veilige controle is om te zoeken naar echte contactgegevens, een winkel te gebruiken die je al kent, of een vertrouwde volwassene te vragen; Door met een code te betalen, wordt geld aan een vreemde overhandigd zonder dat hij het terug kan krijgen, en een echte winkel vraagt daar niet om.

Ondersteuning

geef de drie tekens als kaarten en sorteer "veilig" versus "waarschuwing".

Verdieping

schrijf één eerlijke advertentie voor hetzelfde speelgoed waarbij elk waarschuwbord wordt verwijderd.

Vrijblijvend gesprekje thuis

alleen bij de papieren advertentie, zoek de waarschuwingssignalen samen; voer nooit gegevens in op een echte site.

Houd je geheime code geheim

JUL-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 164

Leerdoel

Laat zien dat een pincode, wachtwoord of eenmalige code nooit wordt gedeeld, ook niet als er in een bericht vriendelijk of dringend om wordt gevraagd.

Woorden en materialen

code, geheim, eenmalig, privé. een fictieve berichtkaart met de tekst 'Om te bevestigen dat jij het bent, antwoord je met de 6-cijferige code die we zojuist hebben verzonden.' Geen echte service en geen echte code.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: lees het fictieve bericht en vraag wat het wil; 8 minuten: laat zien dat een eenmalige code een geheime sleutel is en dat geen enkele echte dienst je vraagt deze terug te sturen; 20 minuten: teams markeren waar het bericht werkelijk op gericht is en schrijven een veilig antwoord; 8 minuten: bespreek waarom een 'officieel ogende' of 'beleefde' boodschap een bericht niet veilig maakt; 4 minuten: slotvraag: benoem voor wie een code geheim blijft.

Modelantwoorden

het bericht probeert de geheime eenmalige code van Byte te achterhalen, zodat iemand toegang kan krijgen tot het account; nee, een code mag nooit gedeeld worden; het blijft voor iedereen geheim, ook voor berichten die er officieel uitzien of urgent klinken; het veilige antwoord is om het niet te verzenden en contact op te nemen met een vertrouwde volwassene via een route die Byte al kent. Oefen alleen met de papieren kaart, nooit met een echte code.

Ondersteuning

sorteer kaarten in "kan delen" (de naam van een held) en "geheim houden" (een code).

Verdieping

herschrijf het bericht zoals een veilige dienst eigenlijk zou zeggen, die nooit om de code vraagt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

oefen hardop met het zeggen van "Ik deel nooit codes" met de papieren kaart; gebruik nooit een echte code of telefoon.

De echte prijs bij het afrekenen

JUL-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 165

Leerdoel

Laat zien dat de stickerprijs niet altijd de uiteindelijke prijs is, omdat verzendkosten en kosten het totaal veranderen.

Woorden en materialen

prijs op het kaartje, verzendkosten, kosten, totaal. twee fictieve kassakaarten - Winkel A: speelgoed voor €8, plus €3 verzendkosten en €1 servicekosten; Winkel B: hetzelfde speeltje voor €10,- met gratis verzending en geen kosten.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag welke winkel goedkoper is als het ene speelgoed €8,- en het andere €10,- toont; 8 minuten: demonstreer het toevoegen van verzendkosten en de kosten aan de stickerprijs van Winkel A; 20 minuten: tweetallen tellen beide winkels op en beslissen welke echt goedkoper is en hoeveel; 8 minuten: bespreek waarom alleen de stickerprijs misleidend kan zijn; 4 minuten: slotvraag: vermeld het werkelijke totaal bij Winkel A.

Modelantwoorden

Winkel A is $€8 + €3 + €1 = €12$; Winkel B kost €10; Winkel B is in totaal €2 goedkoper; de sticker van €8 zag er lager uit, maar door de extra verzendkosten en kosten kwam het werkelijke totaal van Winkel A op €12, dus alleen met het uiteindelijke afrekentotaal kun je eerlijk vergelijken.

Ondersteuning

voeg eerst alleen verzendkosten toe, $€8 + €3 = €11$, voordat je de kosten toevoegt.

Verdieping

zoek de verzendkosten die ervoor zorgen dat winkel A gelijk staat met winkel B: €1, wat neerkomt op $€8 + €1$ kosten + €1 verzendkosten = €10.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vergelijk met de papieren kaarten twee fictieve kassatotalen inclusief kosten; gebruik geen echte winkels of accounts.

Bytes veiligheidschecklist

JUL-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 166

Leerdoel

Gebruik één rustige checklist van vijf punten om elke situatie op het gebied van digitaal geld veilig af te handelen.

Woorden en materialen

controlelijst, pauzeren, verkoper, code, vragen. De vijfpuntschecklistkaart van Byte - (1) Pauzeer wanneer een bericht je binnendringt; (2) Controleer of de verkoper echt is; (3) Tel de werkelijke kosten bij elkaar op, inclusief vergoedingen; (4) Deel nooit pincodes, wachtwoorden of codes; (5) Vraag het aan een volwassene die je vertrouwt als je het niet zeker weet - plus twee fictieve situatiekaarten: (a) "Je account sluit over 5 minuten - tik hier!" en (b) een speelgoed site voor koopjes die betaling per code wil.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vat de maand samen en lees de vijfpuntenchecklist; 8 minuten: demonstreer de loopsituatie (a) via de checklist; 20 minuten: teams passen de checklist toe op beide situaties en benoemen welk punt elk vangt; 8 minuten: bespreek waarom het kennen van je naam geen bewijs is en waarom dezelfde checklist overal werkt; 4 minuten: slotvraag: schrijf het punt op dat je het belangrijkste vindt.

Modelantwoorden

Situatie (a): stap 1, pauzeren bij een dringend bericht, en stap 5, een vertrouwde volwassene vragen. Situatie (b): stap 2, nagaan of de verkoper echt is, en stap 4, nooit pincodes, wachtwoorden of codes delen. "Het kent mijn naam" bewijst niets: een naam kan geraden of gevonden zijn en bewijst niet wie het bericht stuurde. Elke belangrijkste stap is mogelijk met een reden; pauzeren geeft bijvoorbeeld tijd om de andere controles te doen.

Ondersteuning

pas punt 1 en 4 slechts toe op één situatie.

Verdieping

schrijf een derde fictieve situatie en zeg welk punt deze raakt.

Vrijblijvend gesprekje thuis

bewaar de papieren checklist thuis en bespreek er één fictieve situatie doorheen; gebruik nooit echte berichten, sites, codes of accounts.

Stop het aftellen van de oplichter

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 167-168

Leerdoel en voorbereiding

Een dringend geldbericht rustig controleren via een aparte, vertrouwde weg. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Een bekende naam of nette opmaak bewijst niet dat een bericht echt is. Gebruik alleen verzonnen berichten. 3 min. Afsluiten: Wat is de eerste veilige stap als een geldbericht dringend voelt?

Modelantwoorden

1. De afteller, dreiging dat de rekening sluit, link en vraag om een code zijn waarschuwingssignalen. 2. Nee. Tik niet op de link en deel geen code. 3. Vraag een vertrouwde volwassene en neem contact op via een officiële weg die je zelf apart opzoekt.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Stop en handel niet via het bericht; controleer met een vertrouwde volwassene.

Ondersteuning

Kleur de afteller, link en codevraag met drie kleuren.

Verdieping

Vergelijk een tweede bericht dat zich voordoeft als een vriend en bedenk een aparte controle.

Open de bijbehorende online les

De loot box-val

ONLINE | LEEFTIJD 9-12 | PUPIL PLEEF TIJD 169-170

Leerdoel en voorbereiding

De echte kosten en druktrucs in een fictief spelaanbod vinden. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Maak verrassingsaankopen niet spannend; de les gaat over kosten, onzekerheid en controle. 3 min. Afsluiten: Weet je vóór aankoop welke beloning in een verrassingsdoos zit?

Modelantwoorden

1. $3 \times €4,99 = €14,97$. 2. Nee. Het spel openen is gratis; elke doos kost €4,99. 3. De afteller veroorzaakt haast. Pauzeer en vraag een vertrouwde volwassene vóór een aankoop.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Nee. De beloning is onzeker; de prijs ken je wel, de inhoud niet.

Ondersteuning

Gebruik eerst één doos en één prijskaart voordat je er drie uitrekent.

Verdieping

Vergelijk vier dozen met een budget van €15: €19,96 is €4,96 te veel.

Open de bijbehorende online les

Echt of AI? Geldveiligheid in het AI-tijdperk

ONLINE | LEEFTIJD 13-15 | PUPIL PLEEF TIJD 171-172

Leerdoel en voorbereiding

Een geldverzoek apart controleren, ook als geluid of video vertrouwd lijkt. Print de twee bijbehorende werkbladen; gebruik potloden en speelmunten waar nodig.

Lesverloop van 45 minuten

5 min. Start: lees het verhaal en benoem de feiten. 10 min. Voordoen: denk hardop bij opdracht 1 met de gegeven informatie. 20 min. Oefenen: leerlingen maken opdrachten 2 en 3 en wijzen de bijbehorende feiten aan. 7 min. Bespreken: Beloof niet dat leerlingen elke AI-nep herkennen aan uiterlijk; controleren is de betrouwbare gewoonte. 3 min. Afsluiten: Wat is belangrijker dan bepalen of een filmpje “eruitziet als AI”?

Modelantwoorden

1. Een bekende stem kan gekloond zijn; het dringende geldverzoek en niet kunnen bellen zijn signalen. 2. Pauzeer; bel de persoon op een eerder bekend nummer of vraag een vertrouwde volwassene via een aparte weg. 3. Nee. AI kan realistisch geluid, beeld en tekst maken; een onafhankelijke controle is nodig.

Bewijs van begrip bij de terugblik

Het verzoek en de identiteit via een aparte vertrouwde weg controleren.

Ondersteuning

Gebruik een kaart met twee stappen: STOP en BEL TERUG op een bekend nummer.

Verdieping

Vergelijk een nepadvertentie en gekloonde stem; bedenk voor beide een controlemethode.

Open de bijbehorende online les

Augustus

Geldhelden-eindproject

THEMA 12 | AUG

Kan ik een volledige geldkeuze plannen, aanpassen en uitleggen?

Kern: Een praktisch geldsysteem plannen, aanpassen, uitleggen en presenteren

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

DIT HOOFDSTUK LESGEVEN

AUG-01 Ontdekken: Plan de leeshoek	176
AUG-02 Oefenen: Pas het plan aan en houd de cijfers kloppend	177
AUG-03 Toepassen: Presenteer je keuze	179
AUG-04 Extra: Verdien door te helpen	181
AUG-05 Extra: Eerst nodig, dan mooi	182
AUG-06 Extra: De buffer die hielp	183
AUG-07 Extra: Deel het goede	184
AUG-08 Extra: Lenen of wachten?	185
AUG-09 Extra: De veilige klik	186

Het leerlinghoofdstuk begint op pagina 174. Plan drie kernsessies van 45 minuten; voeg indien nodig een begeleidende of extensie toe.

Startvraag: stel de maandvraag voor de les. Noteer één idee om na de toepassingsles opnieuw te bespreken.

Plan de leeshoek

AUG-01 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 176

Leerdoel

Stel een startplan van €20 op en leg de prioriteiten uit.

Woorden en materialen

prioriteit, budget, buffer, totaal. verhaalkaart hierboven, papiertellers, planblad.

Lesverloop van 45 minuten

5 min.: laat de kapotte bank en het mooie bord zien. 8 min.: doe voor waarom reparatie en hoes eerst komen. 20 min.: groepen verdelen €20 en tekenen een bruikbare leeshoek. 8 min.: vergelijk de plannen en wat is uitgesteld. 4 min.: afsluiting met één keuze en de reden.

Modelantwoorden

$€8+€8+€4=€20$. Het bord lost de behoefte aan veiligheid of waterdichtheid niet op. Een schoon krat, gedoneerd boek of bestaande deken is een mogelijk hergebruiksitem.

Ondersteuning

voorgelabelde enveloppen.

Verdieping

stelt nog een evenwichtig plan voor en vermeldt het risico ervan.

Vrijblijvend gesprekje thuis

teken een kosteloze manier om een leesruimte uitnodigend te maken.

Pas het plan aan en houd de cijfers kloppend

AUG-02 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 177

Leerdoel

Registreer nauwkeurig de omzet, kosten en het eindsaldo van het project.

Woorden en materialen

verkoopopbrengst, kosten, winst, saldo. capstone-transactiestrook, rekenmachine optioneel.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: acht boekenleggerbestellingen onthullen; 8 minuten: demonstratie verkoop $8 \times €2 = €16$ en benodigdheden €4; 20 minuten: groepen vullen een grootboek inclusief boeken, krijgen vervolgens te maken met een fictieve €2 extra reparatie en herzien een plan; 8 minuten: vergelijk de winst met het totale resterende geld; 4 minuten: slotvraag: corrigeer een valse bewering.

Modelantwoorden

€16 verkoopopbrengst; €12 boekenleggerwinst bij de genoemde ene kostenpost. Totaal ontvangen €36; uitgegeven €32. Er blijft €4 over en na de extra reparatie €2. De buffer van €4 is gebruikt voor materiaal en kan met de laatste €4 weer worden aangevuld. Tel hem niet als tweede uitgave. “We hebben €12 over omdat de winst €12 is” klopt niet: de winst van één activiteit is niet het eindsaldo van het hele project.

Ondersteuning

transactiekaarten in tijdsvolgorde.

Verdieping

als er slechts zes boekenleggers worden verkocht, bedraagt de verkoop €12, de boekenleggerwinst €8 en het eindsaldo van het project €0 vóór de extra reparatie; leerlingen moeten het herzien of uitstellen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

leg het verschil uit tussen omzet en winst met behulp van fictieve tokens.

Presenteer je keuze

AUG-03 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 179

Leerdoel

Communiceer een uitgebalanceerd plan, één aanpassing en een veiligheidscheck.

Woorden en materialen

bewijs, uitleggen, terugkijken, verbeteren. poster van één pagina of sjabloon met drie dia's; peer-feedback glijdt weg.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: uitleg aan het publiek: een fictief gemeenschapscentrumteam; 8 minuten: demonstreer een presentatie van 60 seconden; 20 minuten: groepen bereiden een plan voor en presenteren dit met het startbedrag van €20, de boekenleggerbeslissing, het eindsaldo en één digitale veiligheidscontrole; 8 minuten: peers geven feedback “duidelijke berekening / duidelijke reden / één vraag”; 4 minuten: zelfevaluatie.

Modelantwoorden

Er is geen vaste poster vereist. Een volledig antwoord heeft een kloppend kasboek, legt uit waarom reparatie en hoes eerst kwamen, onderscheidt winst en saldo, gebruikt een aparte betrouwbare controle voor digitale verzoeken en beschrijft één aanpassing.

Ondersteuning

zinsframes en rollen.

Verdieping

Vergelijk twee planen in een scenario met lagere verkopen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

deel de presentatie als de leerling dat wil; er zijn geen echte familiegegevens nodig.

Verdien door te helpen

AUG-04 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 181

Leerdoel

Laat zien dat de hoek geld verdiende door iets te maken waar mensen naar verlangden en waarvoor ze graag betaalden, en niet door het van iemand af te pakken.

Woorden en materialen

verdiene, waarde, verkoopopbrengst, winst. acht fictieve boekenleggerkaarten, een bon van €4, een muntenbakje, een 'waarom ze betaalden'-promptstrook.

Lesverloop van 45 minuten

5 min.: vraag waarom iemand uit vrije wil €2 betaalt. 8 min.: laat acht boekenleggers van €2 per stuk en €4 materiaalkosten zien. 20 min.: tweetallen tellen de opbrengst op en trekken de materiaalkosten af voor de winst. Zij leggen uit waarom kopers een handgemaakte boekenlegger waarderen. 8 min.: bespreek dat verdienen een nuttige bijdrage ruilen voor betaling is, zodat beide partijen er iets aan hebben. 4 min.: noem wat de boekenlegger de koper biedt.

Modelantwoorden

$8 \times €2 = €16$ verkoopopbrengst. $€16 - €4 = €12$ boekenleggerwinst. Kopers krijgen een nuttige boekenlegger die zij willen, dus het geld wordt verdiend met een eerlijke ruil. Een ander voorbeeld is een voorleesmiddag met een vrijwillige donatiepot of een opruimklus voor een kleine vergoeding.

Ondersteuning

tel eerst de acht €2-munten in de lade.

Verdieping

leg uit waarom €16 omzet is, maar €12 winst, met behulp van het woord 'leveringen'.

Vrijblijvend gesprekje thuis

praat over een baan waarbij geld wordt verdiend door iemand te helpen; geen echt geld hoeft van eigenaar te veranderen.

Eerst nodig, dan mooi

AUG-05 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 182

Leerdoel

Sorteer een bestedingskeuze in een behoefte en een wens, en laat zien waarom eerst in de behoefte wordt voorzien en niet in de leuk maar niet noodzakelijk.

Woorden en materialen

behoefte, wens, prioriteit, keuze. een waterdichte kaart van €8, een glanzende bordkaart van €6, het planblad van €20.

Lesverloop van 45 minuten

5 min.: vraag wat er zonder hoes met de boeken in de regen gebeurt. 8 min.: doe voor dat de hoes een behoefte vervult en het bord een wens. 20 min.: tweetallen kiezen een aankoopvolgorde binnen €20 en leggen die uit. Daarna is er onverwacht slechts €6 over. 8 min.: bespreek dat een wens kan wachten, maar dat een onvervulde behoefte kosten kan blijven veroorzaken. 4 min.: noem een behoefte en een wens in de klas.

Modelantwoorden

De hoes van €8 is nodig: hij beschermt de boeken en de leeshoek tegen regen. Het bord van €6 is een wens: het is alleen versiering. De hoes komt eerst. Met slechts €6 kun je de hoes nog niet kopen: houd het bedrag vast en voeg €2 toe in plaats van het bord te kopen. Later kan een bord uit de buffer van €4 worden betaald als de hoek veilig is, of je kunt een gratis geschonken of zelfgemaakt bord gebruiken.

Ondersteuning

twee gelabelde hoepels, "need" en "willen", om kaarten in te plaatsen.

Verdieping

leg uit hoe het kopen van een wens vóór een behoefte uiteindelijk meer kan kosten.

Vrijblijvend gesprekje thuis

Ontdek één behoefte en één wens op een gezinsboodschappenlijstje; alleen discussie.

De buffer die hielp

AUG-06 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 183

Leerdoel

Laat zien dat een klein bedrag dat met opzet wordt gespaard ervoor zorgt dat een plan een verrassing overleeft zonder te breken.

Woorden en materialen

buffer, sparen, verrassing, veilig. een stapel buffermunten van €4, een verrassende "scheur in de bank - fix van €2", de saldo.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag wat er gebeurt als een plan zijn allerlaatste munt uitgeeft en er iets kapot gaat; 8 minuten: demonstreer de buffer van €4 die met opzet werd achtergehouden; 20 minuten: tweetallen trekken de verrassingsreparatiekaart van €2, halen deze uit de buffer van €4 en noteren wat er nog over is; 8 minuten: bespreek waarom de hoek open bleef terwijl een plan zonder buffer zou zijn vastgelopen; 4 minuten: slotvraag: noem één verrassing die een buffer zou kunnen dekken.

Modelantwoorden

De buffer bedraagt €4; na de €2 verrassingsreparatie blijft $€4 - €2 = €2$ over en blijft de hoek veilig en open. Zonder buffer had het team de scheur niet kunnen repareren, dus hadden ze moeten stoppen, vragen om te lenen of de hoek onveilig moeten laten. Elk plan zou een kleine buffer moeten hebben, omdat verrassingen normaal zijn, en een beetje geld dat opzij wordt gezet, absorbeert deze zonder de rest van het plan te verpesten.

Ondersteuning

tel vier munten en verwijder er fysiek twee.

Verdieping

Bereken de saldo als de verrassing €5 was geweest in plaats van €2, en zeg wat het team zou doen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

vertelt over een keer dat een kleine besparing hielp toen er iets onverwachts gebeurde; geen echte bedragen nodig.

Deel het goede

AUG-07 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 184

Leerdoel

Laat zien dat een team genereus kan geven en toch een veilig budget kan behouden wanneer het geven gepland is.

Woorden en materialen

delen, geven, budget, buffer. €16 aan boekenleggermunten, zes kaarten voor tweedehands boeken van €2, een plank met het opschrift 'voor iedereen'.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: vraag voor wie een leeshoek eigenlijk bedoeld is; 8 minuten: laat zien dat je €16,- van de omzet besteedt aan zes gedeelde boeken van €2,- per stuk; 20 minuten: tweetallen kopen de zes boeken, zoeken wat er nog over is en besluiten dit als buffer te bewaren; 8 minuten: bespreek hoe het delen van boeken de hele straat helpt, en niet alleen de koper, en hoe geven toch het plan veilig houdt; 4 minuten: slotvraag: noem één ding dat de gedeelde boeken de buurt opleveren.

Modelantwoorden

$6 \times €2 = €12$ voor de boeken; $€16 - €12 = €4$ over, waarmee de buffer wordt aangevuld. Het delen van boeken helpt de hele gemeenschap omdat iedereen ze gratis kan lezen, keer op keer, zodat een besteding van €12 veel mensen iets oplevert. Beide beweringen zijn waar omdat de schenking binnen het budget was gepland: het team gaf zes boeken en hield nog steeds een buffer van €4 achter, dus de vrijgevigheid verliet de hoek niet onveilig.

Ondersteuning

Leg zes €2-kaarten neer en tel ze op de plank.

Verdieping

legt uit wat er mis zou gaan als het team alle €16 zou weggeven en €0 zou behouden.

Vrijblijvend gesprekje thuis

praat over een manier waarop je gezin iets deelt, zodat anderen het ook kunnen gebruiken; geen uitgaven nodig.

Lenen of wachten?

AUG-08 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 185

Leerdoel

Vergelijk nu kopen met geleend geld versus wachten en sparen, en zie welke extra kosten lenen met zich mee kan brengen.

Woorden en materialen

lenen, terugbetalen, kosten, wachten. een kleedkaart van €6, een leenkaart van de burens ("leen nu €6, betaal later €8 terug"), een spaartraject in twee stappen (€4 + €4).

Lesverloop van 45 minuten

5 min.: vraag of een leuk maar niet noodzakelijk vloerkleed extra kosten waard is om het vandaag te hebben. 8 min.: vergelijk lenen, nu €6 en later €8 terug, met sparen, €4 en nog eens €4. 20 min.: tweetallen berekenen totale terugbetaling, leenkosten en kosten van wachten. 8 min.: bespreek wanneer wachten verstandig is; dit is een denkwijze, geen advies. 4 min.: benoem de extra kosten van lenen.

Modelantwoorden

Het totaal terugbetaalde bedrag bedraagt €8; de extra leenkosten bedragen $€8 - €6 = €2$. Als ze wachten en €4 sparen en dan nog eens €4, kunnen ze het vloerkleed van €6 zonder extra kosten kopen voor €6, en houden ze nog €2 over. Omdat het vloerkleed mooi maar niet urgent is, vermijdt wachten de €2 extra, dus de meeste leerlingen zouden ervoor kiezen om eerst te sparen; lenen kan nog steeds zinvol zijn voor iets dat echt dringend is, maar kost meestal meer. Dit vergelijkt keuzes en is geen financieel advies.

Ondersteuning

stapel zes munten voor het vloerkleed, dan acht voor de terugbetaling, en zie de twee extra.

Verdieping

bereken de extra kosten als de buurman €9 terug had gevraagd in plaats van €8.

Vrijblijvend gesprekje thuis

praat over het verschil tussen iets nu willen en wachten om het te kunnen betalen; geen echte leningen.

De veilige klik

AUG-09 | 45 MIN | LEERLINGPAGINA 186

Leerdoel

Ontdek de waarschuwingssignalen in het gehaaste 'doneer nu'-bericht en kies een veilige, gecontroleerde manier om echte donaties te accepteren.

Woorden en materialen

dringend, link, controleren, veilig. een fictieve mededelingenkaart ("Doneer nu aan de leeshoek - tik binnen 5 minuten op deze link!"), een checklist voor "waarschuwingssignalen", een herinneringskaart voor vertrouwde volwassenen.

Lesverloop van 45 minuten

5 minuten: lees het fictieve bericht hardop en vraag wat je snel moet doen; 8 minuten: laat twee waarschuwingssignalen zien - de afteldruk en de tik-dit-buiten-link - en waarom echte helpers je niet opjagen; 20 minuten: tweetallen markeren de waarschuwingssignalen, beslissen of ze tikken (nee) en ontwerpen in plaats daarvan een veilige donatieroute; 8 minuten: bespreek de cheque met een volwassene die je vertrouwt en gebruik een bekende, persoonlijke manier om te geven; 4 minuten: slotvraag: elke leerling noemt één gelding dat hij nu met trots mag uitleggen.

Modelantwoorden

Twee waarschuwingssignalen zijn de haast ("in de komende 5 minuten") en de eis om op een onbekende link te tikken die wegleidt van waar het team ook maar weet; het team mag niet op de link tikken. Een veilige manier om donaties te accepteren is een persoonlijke route die het team beheert - een pot op de hoek of de eigen bekende pagina van het gemeenschapscentrum - die altijd wordt opgezet en gecontroleerd met een vertrouwde volwassene. Het laatste antwoord is persoonlijk en open: elke eerlijke, accurate uitleg telt, zoals 'omzet is niet hetzelfde als winst' of 'een buffer houdt een plan veilig'.

Ondersteuning

een 'waarschuwingssbord / geen waarschuwingssbord'-soort met twee vakjes.

Verdieping

herschrijf het bericht als een eerlijke, ongehaaste versie die een echte hoek zou kunnen sturen.

Vrijblijvend gesprekje thuis

gaat akkoord met een gezinsregel die moet worden gepauzeerd en gecontroleerd voordat op een 'nu handelen'-geldlink wordt getikt; praat alleen, tik op niets.

Beoordeel het begrip en bepaal de volgende stap

BEOORDELING DOOR DE LEERKRACHT

Voor de les

Stel de maandvraag en verzamel één uitleg, tekening of berekening. Gebruik het om ondersteuning te kiezen. Scoor geen persoonlijke ervaring of rekensnelheid.

Tijdens de les

Vraag: Welk verhaalfact ondersteunt dat antwoord? Kun je hetzelfde idee op een andere manier laten zien? Controleer of leerlingen een berekening kunnen uitleggen in plaats van deze alleen maar over te nemen.

Na de toepassingsopdracht

Gebruik de maandreflectie en een fris fictief voorbeeld. Record Ontwikkelen (heeft een model nodig), Veilig (legt zelfstandig uit) of Uitbreiden (overdracht naar een nieuwe casus). Houd de volgende stap specifiek.

Vijf onderdelen door het jaar heen

Concept: legt het idee uit. Berekening: gebruikt de opgegeven bedragen en chequetotalen. Keuze: geeft een reden en benoemt een afweging. Veiligheid: pauzeert en verifieert waar relevant. Reflectie: identificeert een volgende stap.

Reageer op een misvatting

Als het idee goed is, maar de rekenkunde niet klopt, bied dan tellers en een omgekeerde controle aan. Als het concept onduidelijk is, ga dan terug naar een eenvoudiger verhaal. Als een claim onveilig is, oefen dan een onafhankelijke verificatieroute. Beoordeel dat onderdeel opnieuw met nieuwe feiten.

Bewijs van begrip in het eindproject

Zoek naar een evenwichtig startplan, nauwkeurige lopende saldo, verkoop onderscheiden van winst, een beredeneerde aanpassing, een veilige reactie op een bericht en een uitleg van wat er beter kan. Gebruik de leerlingpresentatieplanner pagina 191.

Leeroverzicht van de klas

KOPIEER ZO VAAK ALS NODIG

Maand: _____ Activiteit: _____

LEERLING	ONDERDEEL / BEWIJS	O / B / V	VOLGENDE STAP

O = In ontwikkeling, B = Beheerst, V = Verdiept. Gebruik bewijs van leren; vergelijk leerlingen nooit op basis van echt geld of speelgeld.

Antwoorden en controles bij de bijlagen

NASLAG VOOR DE LEERKRACHT

Kasboek van de leeshoek

Saldo's: €20, €12, €4, €0, €16, €4, €2 na de extra reparatie. Totaal ontvangen geld vóór de extra reparatie: €36. Uitgaven ervoor: €32. Bladwijzerverkoop €16 min voorraad €4 levert €12 winst op, wat niet het eindsaldo van het project is.

Speelmunten

Accepteer elke correcte compositie. Voorbeeld €2,30: €2 + 20c + 10c. Dit zijn drie lopers met de gedrukte waarden; controleer alle alternatieven door optelling.

Projectplan

Geen eenduidig antwoord. De binnenkomende bedragen moeten de toegewezen banen dekken. Het reserveren van een buffer is een geplande toewijzing; registreer alleen uitgaven als er geld wordt uitgegeven. Vereisen een reden voor het aanpassen van het plan.

Presentatie en terugblik

Mondeling, getekend of schriftelijk bewijs aanvaarden. Beoordeel grafisch ontwerp of particuliere huishoudelijke middelen niet. Een volledige presentatie vermeldt feiten, plan, berekening, verrassing, aanpassing, veiligheidscheck en één verbetering.

Bronnen en aansluiting op de lessen

REDACTIONELE VERANTWOORDING | 6 OKTOBER 2026

Bronnen per maand

teacher-materials/full-year-2026/website-index.json en website-teacher-content.json bevatten de bestaande 108 maandconcepten. Het septemberprogramma levert herziene voorbeelden over ruilen en betaalvormen en de tiende marktmissie. Dit zijn afdruckbare aanvullende activiteiten; daarmee wordt niet beweerd dat 109 afzonderlijke lespagina's op de website staan.

Aansluiting op de online lessen

Alle 23 Lesson Finder-slugs, titels, leeftijdsgroepen en verhaalgegevens werden op 6 oktober 2026 vergeleken met de zichtbare online catalogus. De begeleidende tekst is afkomstig van de overeenkomende lokale Engelse afdruckbare gegevens en de bestaande afdruckbare bron van de eerste les. Het lesoverzicht na deze pagina koppelt elke online les aan leerling- en docentenpagina's.

Aansluiting op het jaarprogramma

Het openbare jaarprogramma heeft twaalf thema's en 36 lessen volgens Ontdekken / Oefenen / Toepassen. September is een open voorbeeld; de overige thema's staan in de openbare weergave als premium vermeld. Deze PDF volgt dezelfde maandonderwerpen. De gedetailleerde premiumlesplannen waren niet openbaar beschikbaar.

Huisstijl en productie

Bestaand Little Finance Heroes kunstwerk; warme crème, marineblauw, groenblauw en goud; ingebedde Georgia- en Arial-lettertypen; A4. De antwoorden van de leerlingen worden weggelaten uit het leerlingenbestand en verzameld in deze docentenhandleiding. Aannames over educatieve oefeningen blijven behouden.

Online Leszoeker

Jaarprogramma

Leerkrachtenpagina

Vind een online les in het werkboek

ALLE 23 ONLINE LESSEN | 1/3

Waar komt geld vandaan?

September | Leeftijd 6-8 | Leerling 17-18 | Leerkracht 16
[/nl/classroom/lessons/where-money-comes-from](#)

Nodig, willen... of hangt het ervan af?

Oktober | Leeftijd 6-8 | Leerling 32-33 | Leerkracht 28
[/nl/classroom/lessons/needs-wants-context](#)

Geef elke euro een taak

November | Leeftijd 9-12 | Leerling 51-52 | Leerkracht 42
[/nl/classroom/lessons/give-every-euro-a-job](#)

De spaardoel-race

Januari | Leeftijd 6-8 | Leerling 79-80 | Leerkracht 65
[/nl/classroom/lessons/saving-goal-race](#)

In een bankrekening kijken

Februari | Leeftijd 9-12 | Leerling 92-93 | Leerkracht 76
[/nl/classroom/lessons/bank-account-lab](#)

Rente heeft twee gezichten

Maart | Leeftijd 9-12 | Leerling 105-106 | Leerkracht 87
[/nl/classroom/lessons/interest-two-faces](#)

De groei die zelf gaat groeien

Maart | Leeftijd 9-12 | Leerling 107-108 | Leerkracht 88
[/nl/classroom/lessons/compound-snowball](#)

Bouw een beleggingstuin

April | Leeftijd 9-12 | Leerling 120-121 | Leerkracht 99
[/nl/classroom/lessons/investment-garden](#)

Vind een online les in het werkboek

ALLE 23 ONLINE LESSEN | 2/3

De uitdaging van de gedeelde portemonnee

Juni | Leeftijd 9-12 | Leerling 152-153 | Leerkraft 124
[/nl/classroom/lessons/where-taxes-go](#)

Stop het aftellen van de oplichter

Juli | Leeftijd 9-12 | Leerling 167-168 | Leerkraft 136
[/nl/classroom/lessons/stop-the-scam](#)

Drie potjes: uitgeven, sparen, delen

November | Leeftijd 6-8 | Leerling 49-50 | Leerkraft 41
[/nl/classroom/lessons/three-jars](#)

Spot de reclame

Oktober | Leeftijd 6-8 | Leerling 34-35 | Leerkraft 29
[/nl/classroom/lessons/spot-the-advert](#)

De vriendelijkheidsmunt

December | Leeftijd 6-8 | Leerling 66-67 | Leerkraft 54
[/nl/classroom/lessons/kindness-coin](#)

Begin een klein bedrijfje

September | Leeftijd 9-12 | Leerling 19-20 | Leerkraft 17
[/nl/classroom/lessons/tiny-business](#)

Zeker weten of een gelukkige gok?

April | Leeftijd 9-12 | Leerling 122-123 | Leerkraft 100
[/nl/classroom/lessons/sure-thing-or-gamble](#)

De loot box-val

Juli | Leeftijd 9-12 | Leerling 169-170 | Leerkraft 137
[/nl/classroom/lessons/loot-box-trap](#)

Vind een online les in het werkboek

ALLE 23 ONLINE LESSEN | 3/3

Je eerste loonstrook: bruto versus netto

Juni | Leeftijd 13-15 | Leerling 154-155 | Leerkracht 125
</nl/classroom/lessons/first-payslip>

De echte kosten van lenen

Mei | Leeftijd 13-15 | Leerling 139-140 | Leerkracht 113
</nl/classroom/lessons/true-cost-of-borrowing>

Tijd is jouw superkracht

April | Leeftijd 13-15 | Leerling 124-125 | Leerkracht 101
</nl/classroom/lessons/invest-young>

Zo gemaakt dat jij het wilt

Oktober | Leeftijd 13-15 | Leerling 36-37 | Leerkracht 30
</nl/classroom/lessons/designed-to-persuade>

Je eerste maand op jezelf

November | Leeftijd 13-15 | Leerling 53-54 | Leerkracht 43
</nl/classroom/lessons/month-on-your-own>

Verzekeren: het risico delen

April | Leeftijd 13-15 | Leerling 126-127 | Leerkracht 102
</nl/classroom/lessons/insurance-sharing-risk>

Echt of AI? Geldveiligheid in het AI-tijdperk

Juli | Leeftijd 13-15 | Leerling 171-172 | Leerkracht 138
</nl/classroom/lessons/real-or-ai>